

UODMS ISRCME
ULUSLARARASI
ORTA DOĞU'DA
DİN VE MEDENİYET
SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON RELIGION
AND CIVILIZATION
IN THE MIDDLE EAST

المؤتمر الدولي
حول الدين والحضارة
في الشرق الأوسط

22-24 Ekim 2021
22-24 October 2021
2021 أكتوبر 22-24

ÖZET KİTABI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları: 90

Uluslararası Ortadoğu'da Din ve Medeniyet Sempozyumu Özet Kitabı

Editörler / Editors

Dr. Öğr. Üyesi Aytekin Şenzeybek
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Erdem
Dr. Öğr. Üyesi Ali Dadan
Arş. Gör. Dr. Ayşe Parlakkılıç Mucan
Arş. Gör. Sümeyye Saygın

Grafik & Tasarım / Graphic & Design

Büşra UYAR
Muhammed Sami TEKİN
Mustafa ALTINTEPE

E-ISBN

978-625-7517-50-8

NEÜ YAYINLARI (NEUPRESS)

Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları
Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok.
No: 11/1 Meram / KONYA
0332 221 0 575 - www.neuyayin.com

Aralık, 2021

- Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
- This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

SEMPOZYUM KURULLARI

Düzenleme Kurulu / Organizing Board

Prof. Dr. Fikret KARAPINAR
Prof. Dr. Dilaver GÜNER
Prof. Dr. Muhammed TASA
Assoc. Prof. Dr. Ahmet ARAS
Assist. Prof. Dr. Aytekin ŞENZEYBEK
Assist. Prof. Dr. Üyesi Ali DADAN
Assist. Prof. Dr. Fatih TURANALP
Assist. Prof. Dr. Ömer Faruk ERDEM
Res. Assist. Dr. Fatma Şeyma BOYDAK
Res. Assist. Dr. Ayşe PARLAKKILIÇ MUCAN
Res. Assist. Abdullah Esat BAĞCI
Res. Assist. Sümeyye SAYĞIN
Res. Assist. Ali Rıza IŞIN
Res. Assist. Mehmet Safa CEVAHİR
Res. Assist. Abdulsamet BAYRAM
Instructor Dr. Khudair Abbas Alwam Al Azzawi

Bilim Kurulu / Science Board

Prof. Dr. Ali Akpınar (Necmettin Erbakan University - Konya/Turkey)
Prof. Dr. Bayram Dalkılıç (Necmettin Erbakan University - Konya/Turkey)
Prof. Dr. Kamil Güneş (Necmettin Erbakan University - Konya/Turkey)
Prof. Dr. Muhittin Okumuşlar (Necmettin Erbakan University - Konya/Turkey)
Prof. Dr. Mustafa Yıldırım (Necmettin Erbakan University - Konya/Turkey)
Prof. Dr. Mehmet Akgül (Karamanoğlu Mehmetbey University - Karaman/Turkey)
Prof. Dr. Bülent Uçar (Osnabrück University - Osnabrück/Germany)
Prof. Dr. Ahmad Atif Ahmad (University of California, Santa Barbara - California/USA)
Prof. Dr. M. Nazif Mohib Shahrani (Indiana University- Bloomington/USA)
Prof. Dr. Abderrahim Alami (Abdelmalek Essaâdi University - Tetouan/Morocco)
Prof. Dr. Naseem Ahmad Shah (Kaşmir University - Kashmir/India)
Prof. Dr. Hoda Mohammed Darwish (Zagazig University - Ash Sharqiya/Egypt)
Prof. Dr. Husam Eddin Farfour (Bilad al-Sham University - Sham/Syria)
Prof. Dr. Ahmed Al-Iraqi (Sidi Mohamed Ben Abdellah University - Fez/Morocco)
Prof. Dr. Ali Saleh Huseyn (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Hamis Avad Zidan (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Mekkî Velid Abdulkerim (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Muhenned Muhammed Subeyh (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Abdulkerim Abdulğani Abdulkerim (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Alâ Abbas İlvan (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Erkan Yusuf el-İzzi (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Yasin Mehdi Salih (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Mustafa Müeyyed Humeyd Salih es-Samiraî (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Mustafa İsmail Mustafa (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Prof. Dr. Müsenna Nâim Hamadî (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Assoc. Prof. Dr. Mübariz Camalov (Azerbaijan Institute of Theology - Azerbaijan)
Assoc. Prof. Dr. Anar Qurbanov (Azerbaijan Institute of Theology - Azerbaijan)
Assoc. Prof. Dr. Kusay Nuri Radam (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Assist. Prof. Dr. Abdulhalim İnam (Kırşehir Ahi Evran University - Kırşehir/Turkey)
Dr. Mustafa Al-Ghashi (Abdelmalek Essaâdi University - Tetouan/Morocco)

- Dr. Ahmet Niyazov (Azerbaijan Institute of Theology - Azerbaijan)
Dr. Aziz Al-Kobaiti (Uluslararası Sufi ve Estetik Araştırmalar Merkezi - Fez/Morocco)
Dr. Muhammed El-Amrani (Sidi Mohamed Ben Abdellah University - Fez/Morocco)
Dr. Abdelouhab Elfilali (Sidi Mohamed Ben Abdellah University - Fez/Morocco)
Dr. Laila Khalifa (Al-Bayt University - Amman/Jordan)
Dr. Yousef Casewit (Chicago University - Chicago/USA)
Dr. Youssef Mohammad Idriss (Al-Azhar - Beirut/Lebanon)
Dr. Hasan Yar (Amsterdam IUA University - Netherland)
Dr. Dureyd Yahya Muhammed (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Lecturer Felah Tahir Ruhayme (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)
Lecturer Suray Saadi (Al Iraqia University - Baghdad/Iraq)

İÇİNDEKİLER

SAYFA

OTURUM - 1

- 9 **Prof. Dr. Ayşe Dudu Kuşçu & Öğr. Gör. Dr. Halil İbrahim Çelik**
Selçuklu Döneminden Günümüze Halep'te Türk Varlığı
- 11 **Prof. Dr. Mustafa Demirci**
Marshall Hodgson'ın "Ökumenik Alan" Kavramı ile İsmail Faruki'nin "Arame" Kavramının Karşılaştırılması
- 12 **Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Gökalp**
Irak Tarihinde Din ve Kültür – Çatışmalar - Kaynaşmalar
- 14 **Dr. Öğr. Üyesi Yalçın Çakmak**
Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıldaki İrtidâd Hadiselerine Yönelik Tutumu

OTURUM - 2

- 17 **Prof. Dr. Ahmet Turan Yüksel**
Orta Doğu'nun Kadim Merkezlerinden Basra
- 19 **Doç. Dr. İzzetullah Zeki**
Gaznelilerin Orta Doğu Politikası: Gazneli Mahmud ve Gazneli Mesud Dönemi
- 21 **Doç. Dr. Mücahit Yüksel**
Medine Vesikası ve Medine'de Birlikte Yaşam Tecrübesi Üzerine Bazı Tespitler
- 23 **Dr. Öğr. Üyesi Ali Dadan**
Ortadoğu, Neyin Ortası Kimin Doğusu?

OTURUM - 3

- 26 **Dr. Borja W. Gonzalez Fernandez**
Batriyark Lubnan. The Maronite Patriarch from Parochialism to National Role (1920-2020)
- 27 **Ph. D. Candidate Christopher Cooper-Davies**
Between Sect, Region and Nation in Mandatory Iraq: The Not-So-Sectarian Political Identity and Political Thought of Ali al-Sharqi and the Hizb al-Nahda
- 28 **Ph. D. Candidate Nur Efeoğlu**
The Representation of the Seljuk and Ottoman Past in British Museums: A Comparative Critical Analysis of the Displays and Labels
- 29 **M. A. Student Alireza Ahmadi**
The Spread of Manichaeism Religion From Iran to The Middle East and Beyond in the Third Century AD

OTURUM - 4

- 31 **Prof. Dr. Muhammet Vehbi Dereli**
Ortadoğu'nun Merkezinde Dilde Yerellikten Evrenselliğe: Kur'an'ın Arap Diline Katkısı
- 33 **Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Sami Samancı**
Lübnanlı Şair el-Ahtal es-Sağîr'in بردی ذکری (Beradâ'nın Hatırası) İsimli Şiirinde Edebi Tasvir
- 35 **Arş. Gör. Dr. Turan Bahşi**
İslâm Medeniyetinde Nahiv Kurallarının İşâri/Tasavvufî Yorumu (Telhîsu'l- 'İbâre Örneği)
- 37 **Arş. Gör. İzzettin Biçak**
Küfe'nin Önemli Âlimlerinden İbn Kuteybe'nin Te'vîlu Muşkili'l-Kur'an Adlı Eserinde Belâgat Kavramlarının İncelenmesi

OTURUM - 5

- 40 **Prof. Dr. Mustafa Sami Baybal**
İslam Döneminde Harraniler
- 42 **Doç. Dr. Ahmet Aras**
Katolik Kilisesinin Ortadoğu'daki Faaliyetleri
- 44 **Doç. Dr. Ahmet Türkan**
Ortadoğu'daki Denklemler ve Kudüs Latin Patrikliğinin Yeniden Açılması (19. yy)
- 46 **Arş. Gör. Mehmet Safa Cevahir**
Hinduizm'de Hulûl ve Ortadoğu'daki Yansımaları

OTURUM - 6

- 49 **Prof. Dr. İbrahim Coşkun & Doktorant Şerife Özketen**
Çağdaş Selefi Akımların Akıl Karşıtlığı ve Doğurduğu Sonuçlar
- 51 **Doç. Dr. Yusuf Gökalp & Dr. Abdiraşit Babataev**
Dini-Siyasi Bir Mezhep Olarak Zeydiyye'nin Ortadoğu İslam Düşünce Tarihindeki Rolü
- 53 **Dr. Öğr. Üyesi Aytekin Şenzybek**
Mezhepsel Ayrışmaların İslâmî Gelenekler Üzerindeki Etkisi Suriye/Sımayd Köyü Dürzilerindeki Mezar Evleri Geleneği Örneği
- 55 **Yüksek Lisans Öğrencisi Neslihan Koman Parlak**
Ortadoğu'da Din ve Devlet İşlerinde Mezheplerin Rolü

SAYFA OTURUM - 7

- 58 **Doç. Dr. Muhammet Okudan**
Din Mezhep Cemaat ve Çatışma Olaylar ve Tepkiler
- 60 **Dr. Öğr. Üyesi Öner Tolan**
Bizans Devletinin Doğu Hristiyanlarına ve Sasanilere Yönelik Politikalarının Karşılıklı Etkileşimi (450-650)
- 62 **Specialist Sinan Doğan**
Batı'nın Ortadoğu'da Doğululaştırma Siyaseti ve Kültürel Stratejileri

OTURUM - 8

- 65 **Prof. Dr. Hikmet Atik**
Kerküklü Divan Şairi Örfî'nin Fuzûlî'nin Bir Gazelini Tahmisi
- 67 **Nilgün Çevik & Doç. Dr. Şenay Özgür Yıldız**
Nâsır-ı Husrev' in "Sefernâme"sinde Kâbe, Mescid-i Haram ve Mekke
- 69 **Öğr. Gör. Merve Kurtipek**
Müşeccer Sözlükler
- 71 **Arş. Gör. Dr. Ayşe Parlakkılıç Mucan**
Kerkük'te Veba Salgınına Tasvir Eden Bir Şiir

OTURUM - 9

- 74 **Asst. Prof. Dr. Anthony Edwards**
Ordinary Orientalism: Knowledge and the US-UK Lecture Circuit of Gregory M. Wortabet (1828–1893)
- 75 **Asst. Prof. Dr. Yahya Sabbaghchi**
Comparative Study of Galtung's "Structural Peace" and Mulla Sadra's "Justice"
- 76 **Dr. Javad Darvish Aghajani**
Changing the view of the new generation of Muslim youth in the Middle East on religion and explain this change: a special study of contemporary Iran

OTURUM - 10

- 78 **Asst. Prof. Dr. Zahra Mohagheghian**
Hidden Identities: Arabian goddesses in Qur'anic verses
- 79 **Dr. Amineh Rahmani**
Study of Hurufim Sect and Abulafia Sect
- 80 **Ph. D. Candidate Sevda Abolhassan Moghaddami**
Content Analysis of Illustration of Rumi's Miracles in Ottoman Miniature

OTURUM - 11

- 82 **Doç. Dr. Murat Ak**
Osmanlı'nın Son Döneminde Kutsal Topraklar İçin Yazılmış Bir Methiye: Na't-ı Arz-ı Hicâz
- 84 **Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki Süslü**
Kasîde-i Bürde'de Kur'ân Tasavvuru
- 86 **Arş. Gör. Dr. Sonay Ünal**
Sultan Sencer Dönemi Önemli Kadın Şairlerinden Mehsetî Hanım
- 88 **Arş. Gör. Fatıma Betül Kadağ**
Mencek Paşa'nın Râiyye ve Nûniyye Kasideleri Örneğinde Vatan Özlemi

OTURUM - 12

- 90 **Assoc. Prof. Dr. Bellil Abdelkarim**
الصوفي الفنى المخيال في العرفاني السياق
- 91 **Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hamitoğlu & Dr. Yosuf Abed Ali**
ألتستري الإمام تفسير في الصوفي الاتجاه
- 92 **Dr. Öğr. Üyesi Ahmad Najib**
الكريم القرآن لنصوص داعش عند السياسي التوظيف
- 93 **Doktora Öğrencisi Muhammed Sıddık**
الحديث علم أخلاقيات

OTURUM - 13

- 95 **Doç. Dr. Hakan Uğur**
Bir Medeniyet Savunusu Olarak, Manastırlı İsmail Hakkı'nın Sebilürreşad Dergisinde Çıkan Makalelerinde Müsteşrik Dozy'ye Karşı Kur'an Müdafası
- 97 **Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül Oruç**
Orta Doğu'da Kur'an Merkezli İslah Hareketi -Menâr ve Merâğî Tefsirleri Özelinde Bir İnceleme-
- 99 **Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Nermin Aksakal**
Orta Doğu'daki Dini Radikalizmin Kur'an'daki Dayanakları: Dine Davet Örneği
- 101 **Arş. Gör. Sümeyye Saygın**
Kur'an'da Bahsi Geçen İrem'in Mahiyeti Üzerine Klasik ve Modern Tefsir Kaynakları Etrafında Bir İnceleme

SAYFA OTURUM - 14

104 Prof. Dr. Rifat Atay & Dr. Mustafa Çiğer

İlk Dönem Müslümanların Bilişsel Algılarına Göre Dini Yapılandırmalarının Varlık, Mahiyet ve Ayanı Sabite İlişkisi Üzerinden Okunması

106 Doç. Dr. Elnura Azizova

Ortadoğu'da Arapça Bir Maktelin Mezhep Ekseninde Değişim Serüveni

107 Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Erdem

13. Yüzyıl Anadolu ve Ortadoğu Coğrafyasında Yaşamış Düşünürlere Ahi Evran ve İlişkileri Üzerinden Bir Bakış

109 Öğr. Gör. Dr. Abdullah Başaran

Ortadoğu Coğrafyası Yaratılış Anlatılarında Mekân

OTURUM - 15

112 Zahra Ebrahimoghli Khiavi

Mantık Al-Tayr'da Seyr-i Sülük

114 Dr. Öğr. Üyesi İsa Akalın

Bir Sosyal Politika Meselesi Olarak Sosyal Dayanışmada Vakıfların Rolü ve Vakıf Anlayışının Hadislerdeki Temelleri

116 Saadet Mammadova

Seyyid Yahya Şirvani'nin "Şifaü'l Esrar" adlı eserinde sabıkların kalbi (kalb-i müzekka), ashab-i şimal ve ashab-i yemin kalplerinin özellikleri

117 Dr. Yakup Pekdoğru

Orta Doğu'da Fakih Bir Sûfi: İbn Abidin'in Veliler Hiyerarşisine (Ebdal, Evtâd, Kutub) Yaklaşımı

OTURUM - 16

120 Dr. Öğr. Üyesi Afify Ramadan Afify Ahmed

الاصطلاحية والتعابير التراكيب في وأثره والترك العرب بين الثقافي الاتصال

121 Öğr. Gör. Dr. Khudhair Abbas Alwan Al Azzawi

المستخدم والنظام العربية بالابجدية الكتابة تاريخ

122 Dr. Öğr. Üyesi Mostafa Abdelhady Abdelsatar Mohamad

اللغوي التصحيح حركة في الأثر العلماء جهود

124 Ph.D. Candidate Abir Bouazizi

Neo-orientalist Research on MENA Region

OTURUM - 17

127 Dr. Öğr. Üyesi Orhan İyışenyürek

Nizâr Kabbânî'nin "Yevmiyyâtu Medine Kâne'smuhâ Beyrut" İsimli Eserinde Beyrut Tasviri

129 Arş. Gör. Ayşe Kutlu

Ebû Firâs el-Hamdânî'nin Orta Doğu Özlemi Örneği Olarak Kâsîde-i Râiyyesi

131 Arş. Gör. Ramazan Özkal

XVII. Yüzyıl Osmanlı Dönemi Ortadoğu Coğrafyasında Arap Edebiyatının Durumu (Muhammed Emin el-Muhibbî'nin Hulâşatul Eser'i Kapsamında Bir İnceleme)

Oturum No: 1

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Fikret Karapınar

Prof. Dr. Ayşe Dudu Kuşçu & Öğr. Gör. Dr. Halil İbrahim Çelik
Selçuklu Döneminden Günümüze Halep'te Türk Varlığı

Prof. Dr. Mustafa Demirci
Marshall Hodgson'ın "Ökümenik Alan" Kavramı ile İsmail Faruki'nin "Arame" Kavramının Karşılaştırılması

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Gökalp
Irak Tarihinde Din ve Kültür – Çatışmalar - Kaynaşmalar

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın Çakmak
Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıldaki İrtidâd Hadiselerine Yönelik Tutumu

SELÇUKLU DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE HALEP'TE TÜRK VARLIĞI

Prof. Dr. Ayşe Dudu KUŞÇU
Öğr. Gör. Dr. Halil İbrahim ÇELİK

Necmettin Erbakan Üniversitesi
adkuscu@erbakan.edu.tr
hicelik@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3336-5829
ORCID ID: 0000-0001-5500-4226

ÖZET

Halep, dünyanın en stratejik noktalarından biri olan Doğu Akdeniz'in önemli bir parçası durumundaki Suriye'nin ikinci büyük yerleşim birimidir. Şehir, Akkad, Hitit, Asur, Pers, Roma, Emevi ve Abbasi Halifeliği gibi tarihte büyük rol oynayan siyasi teşekküllerin hâkimiyetine girmiş, bu sebeple pek çok bakımdan ileri bir seviyeye ulaşmıştır. XI. Yüzyılın ikinci yarısından sonra Suriye'de Büyük Selçuklu hâkimiyetinin tesis edilmesi ile birlikte şehre çok sayıda Türk boyu gelip yerleşmeye başlamıştır. Bu Türk kitlelerinin Anadolu'nun fethinde ve Türkleşmesinde de büyük katkıları olmuş ve Halep âdetla Türkler'in Anadolu'ya giriş kapısı hüviyeti kazanmıştır. Şehirdeki Türk nüfus, Selçuklulardan sonra bölgeye hâkim olan Zengiler, Eyyubiler ve Memlûkler döneminde de varlığını devam ettirmiştir. 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Merc-i Dabık Savaşıyla Osmanlı Devleti topraklarına dâhil edilen Halep, bu dönemde uygulanan iskân politikası neticesinde Oğuz Türkleri başta olmak üzere pek çok Türk boyunun yerleştiği bir belde haline gelmiştir. I. Dünya Savaşı sonuna kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalan şehir, beylerbeylik statüsünde olmak kaydıyla devletin önemli siyasi, askeri, eğitim, kültür ve ticaret merkezlerinden biri olmakla kalmamış, Türk dili, edebiyatı ve sanatında da müstesna bir yer edinmiştir. "Halep oradaysa arşın burada" deyimini, Âşık Ömer'in "İşte geldim gidiyorum şen olasin Halep şehri" beyti, Âşık Emrah'ın sevdiğini Halep'te araması, Kerem'in Aslı'nın ateşine Halep'te yanıp kül olması bu meyanda sayılabilir.

Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul ile Kahire arasındaki en büyük şehir olan Halep, XVI. yüzyılda 50-60.000, XVII. yüzyılda yaklaşık 100.000 nüfusa sahipti. Halep'in nüfusunun nisbî bir artış göstermesinde özellikle Anadolu'dan devamlı göçlerin etkisi olmuştur. Coğrafi Keşifler ve Sanayi İnkılabının ekonomik sonuçlarından olumsuz etkilenen Osmanlı coğrafyasının bir parçası olarak Halep, XVIII ve XIX. yüzyılda Akdeniz'de Osmanlı hâkimiyeti ve ticaretinin gerilemesinden de payına düşeni almıştır. Bununla birlikte Osmanlı Devleti'nin yeniden yapılanma ve reform çabalarının uygulama alanlarından biri olmuştur. Milli Mücadele döneminde kurdukları Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ile Misak-ı Milli sınırları içerisinde kalmak için mücadele eden Halep Türkmenleri dönemin koşullarında bu mücadelelerinde başarılı olamamışlardır.

I. Dünya Savaşı'nı takip eden dönemde 1918-1936 yılları arasında Suriye Krallığının bir parçası olarak Fransa manda yönetiminde kalan Halep, 1936 yılından itibaren Suriye vilayetlerinden biri olmuştur. Selçuklulardan itibaren sürekli Türk göçleri ile beslenen Halep, hem nüfus yapısı hem de kültür bakımından bir Türkmen şehri özelliği taşır. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı öncesine kadar mimarisi, şehir dokusu, kültürü ve ticari ilişkileri, Güneydoğu Anadolu şehirlerimizden farksızdır. Çalışmamızda Halep'in Selçuklulardan günümüze geçirdiği tarihi süreç ve buradaki Türk varlığının oluşumu konu edinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Büyük Selçuklular, Merc-i Dabık, Halep, Suriye İç Savaşı, Halep Türkmenleri.

TURKISH PRESENCE IN ALEPPO FROM THE SELJUK PERIOD TO THE PRESENT

Prof. Dr. Ayşe Dudu KUŞÇU
Lecturer Dr. Halil İbrahim ÇELİK

Necmettin Erbakan University
adkusu@erbakan.edu.tr
hicelik@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3336-5829
ORCID ID: 0000-0001-5500-4226

ABSTRACT

Aleppo is the second largest settlement in Syria, which is an important part of the Eastern Mediterranean, one of the most strategic places in the world. The city came under the domination of political bodies that played a vital role in history such as Akkad, Hittite, Assyrian, Persian, Roman, Umayyad and Abbasid Caliphate, and therefore attained an advanced level in many respects. After the second half of the XI.th century, with the establishment of the Great Seljuk domination in Syria, a significant number of Turkic tribes came to the city and began to settle. These Turkic masses also contributed greatly to the conquest and Turkification of Anatolia, and Aleppo became almost the entrance gate of the Turks to Anatolia. The Turkish population in the city sustained its existence during the period of Zengids, Ayyubids and Mamluks who dominated the region after the Seljuks. Aleppo, which was included in the territory of the Ottoman Empire by Yavuz Sultan Selim in 1516 with the Battle of Marj Dabiq, became a town where many Turkic tribes, especially the Oghuz Turks, settled as a result of the settlement policy implemented in this period. The city, which remained under Ottoman rule until the end of the First World War, not only came to be one of the important political, military, educational, cultural, and commercial centers of the state, but also gained an exceptional place in Turkish language, literature, and art. The phrase "If Aleppo is there, ell is here" (meaning: put your money where your mouth is.), Âşık Ömer's couplet "Here I am and am going back. May you be happy, the city of Aleppo", Âşık Emrah's search for his loved one in Aleppo, Kerem's burning down in Aleppo by Aslı's fire can be counted in this context.

The largest city between Istanbul, the capital of the Ottoman Empire, and Cairo, Aleppo had a population of 50-60.000 in the XVI.th century and about 100.000 in the XVII.th century. Continuous migrations, especially from Anatolia, had an effect on the relative increase in the population of Aleppo. As a part of the Ottoman geography, which was negatively affected by the geographical discoveries and the economic consequences of the Industrial Revolution, Aleppo possessed its share of the decline of Ottoman domination and trade in the Mediterranean in the eighteenth and nineteenth centuries. However, it has been one of the application areas of the restructuring and reform efforts of the Ottoman Empire. The Aleppo Turkmens, who struggled to stay within the borders of the National Pact with the countrywide resistance organizations (Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri) they established during the National Struggle, were not successful in their struggle under the conditions of the period. In the period following the First World War, Aleppo, which remained under the French mandate as a part of the Syrian Kingdom between 1918-1936, has been one of the provinces of Syria since 1936. Aleppo, which has been constantly fed by Turkish migrations since the Seljuks, has the characteristics of a Turkmen city in terms of both population structure and culture. Until the Syrian civil war, which started in 2011, its architecture, urban fabric, culture, and commercial relations are no different from our Southeast Anatolian cities. In this study, the historical process of Aleppo from the Seljuks to the present and the formation of the Turkish presence here will be discussed.

Keywords: Great Seljuks, Marj Dabiq, Aleppo, Syrian Civil War, Aleppo Turkmens.

MARSHALL HODGSON'IN "ÖKÜMENİK ALAN" KAVRAMI İLE İSMAİL FARUKİ'NİN "ARAME" KAVRAMININ KARŞILAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Mustafa DEMİRCİ

*Selçuk Üniversitesi
mdemirci@selcuk.edu.tr*

ÖZET

Orta Doğu kavramı, son yüz elli yılı bile bulmayan bir geçmişe sahip. Aynı zamanda çağrışımları itibarı ile "siyasi" bir kavramdır. Avrupalı sömürgecilerin Avrupa'yı merkeze alarak dünyayı tanımlamak için kullandığı ve yaygınlaştırdığı, sömürgeci bir arka plana sahip bir kavram.

Halbuki bugün Orta Doğu denilen, dünyanın bir tülü gündeminden düşmeyen bu bölge; Bütün büyük dinlerin ortaya çıktığı, bütün mezheplerin geliştiği dini tarihi yanında, insanlığın geliştirdiği bütün büyük medeniyetlerin doğup geliştiği, yıkıldığı ve geride zengin miras bıraktığı bir coğrafyadır: Sümer, Mısır Fravun, Asur-Babil, İbrani, Yemen-Hadramevt, İran-Pers, Suriye medeniyeti...uzun bir liste tutar.

Hodgson, kendni Avrupa merkezilikten özenle uzak tutmaya çalışarak ve otoantik kavramlar zerine oturtmaya çalıştığı İslam medeniyeti çalışmasında bu bölge için "Nil ile Amuderya Arası", "Ökümenik Alan, "Medeniyetler Kuşağı" gibi özel tanılanmış kavramlar geliştirmiştir. Aynı şekilde Faruki de İslam Kültür Atlasında, bu bölge için "Arame bölgesi", "İbrahimi dinlerin ana vatanı" gibi kavramlar kullanır. Toynbee ise özellikle Suriye medeniyetini "Avrupa medeniyetinin en eski atası" olarak tanımlar.

Bu tebliğde başta Hodgson ve Faruki olmak üzere medeniyet tarihçilerinin bugün Orta Doğu" olarak tanımlanan bölge ile ilgili çok az bilinen görüşlerini karşılaştırarak, bugünkü siyaset, diplomasi ve medeniyetler diplomasisinde nasıl kullanıldığını göstereceğiz.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet, Ökmen, Arame, Tarih Felsefesi.

IRAK TARİHİNDE DİN VE KÜLTÜR- ÇATIŞMALAR VE KAYNAŞMALAR

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin GÖKALP

*Selçuk Üniversitesi
huseyin.gokalp@selcuk.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7954-083X*

ÖZET

İslâm öncesi Irak'a Sümerler, Bâbilliler, Asurlular, Elamlılar, Yunanlar, Romalılar, Helenler, ve Persler hakim olmuş; MÖ 4000'lerden MS 600'lere kadar çeşitli dinler, bu bölgenin kültürünü adeta yoğurmuştur. Tenasüh, alemin ezeliliği, kurtarıcı gizli bilgi, tek tanrıya putları veya ruhban sınıfı aracı kılma, iki tanrı, üç tanrı, çok tanrı, ateizm, deizm, kaderin inkârı, kaderin cebrîliği, vahdet-i vücûd, hedonizm, asketizm vb. düşünce ve inançların mirası, ileri dönemlerde ortaya çıkacak mezhep, tarikat veya felsefî düşüncelere zemin oluşturmuştur. Çatışmaların tüm doğallığıyla süregeldiği ve güçlü olanın ayakta kaldığı bu coğrafya, dinler ve kültürler açısından tam bir çatışma veya kaynaşma merkezi olmuştur.

Müslümanlar Irak'a girdiklerinde çoğunluğu oluşturan Araplar, Hristiyanlaşmıştı. Araplar, bölgedeki Ârâmîler ile aynı mezhebi, Nestûrîliği kabul etmişlerdi. Azınlık bir kısım Arap da Ya'kübî mezhebine mensuptu ya da putperestti. Bölgede yaşayan Persli yöneticiler ve askerler de çoğunlukla Mecûsî idi. Persli elitlerin bir kısmı da Hristiyanlığı kabul etmişti. Irak'ta Yahudiler de mevcuttu. Tüm bu grupların dışında Mandeist, Maniheist, Mezdekî azınlıklar da vardı. Müslümanlar, Irak'ta Perslerle savaşmışlar; Hristiyan Araplar ise önce savaşıp sonra teslim olmuşlardır. Ârâmîler ve Yahudiler ise başta taraf tutmamışlar ve galibin ortaya çıkmasıyla Müslümanlara destek vermişlerdir. Savaşan Perslerden bazı Persli ve Hindli askerler Müslüman olup saf değiştirmişler; geriye kalanlar ise son Pers şahıyla birlikte Irak'tan kaçmışlardır. Münferit ihtidalar dışında Irak'ta bulunan bölgesel yöneticiler, tacirler ve rahipler de Irak'ı terk etmişlerdir.

Irak'ın fatihleri, Irak'ta bulunan dinlerle ve etnik gruplarla dengeli ve özenli bir ilişki kurmuşlar; asayiş ve Müslümanların maslahatını etkilemediği sürece yerlilerin ibadetlerine karışmamışlardır. Bölgede yaşayan gayri müslimlerin ibadet yerleri hilâfet tarafından korunmuş, hatta başta Hîre olmak üzere birçok şehirde yıkılmaya yüz tutmuş olan mabetler tamir edilmiş, ihtiyaç halinde zimmîlerin yeni mabetler inşa etmelerine de izin verilmiştir. Güçlü fatihlerle geçinmek konusunda tecrübeli olan Iraklılar, Müslümanlara teslim olmuş ve fetih süresince de Perslere karşı Müslümanları desteklemişlerdir. Irak'ın ilk Müslüman sâkinlerinin sahabe ve tabiîn olmasından dolayı yeni hakimler yerlilerle derin bir etkileşime girip dönüşüm yaşamamışlar, asimile olmamışlardır. Ancak yeni Müslümanlardan bir kısmının marifetiyle ilerleyen zaman diliminde çeşitli siyasi mezheplerin ve heterodoks din anlayışlarının ortaya çıkmasında Irak'ın kadim hafızası önemli katkılarda bulunmuştur. Bu tebliğimizde Ortadoğu'nun merkezinde yer alan Irak'ın tarihini din ve kültür bağlamında ele alıp ilk dönem İslâm fatihleri akabinde bölgede yaşanan çatışma ve etkileşimleri değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Irak, İlk Dönem İslam Fetihleri, Irak Dinleri, Kültürel Çatışmalar, Kültürel Etkileşimler.

RELIGION AND CULTURE IN THE HISTORY OF IRAQ - CONFLICTS AND INTERACTIONS

Asst. Prof. Dr. Hüseyin GÖKALP

*Selcuk University
huseyin.gokalp@selcuk.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7954-083X*

ABSTRACT

Pre-Islamic Iraq was ruled by Sumerians, Babylonians, Assyrians, Elamites, Greeks, Romans, Hellenes, and Persians. From 4000 BC to 600 AD, various religions and cultures bequeathed thoughts, beliefs, or practices such as transmigration, the eternity of the universe, secret knowledge possessed by the elites, belief in one deity through idols or clergy, polytheism, atheism, deism, denial of fate, jabriyah, wahdat al-wujud, asceticism, hedonism etc. This religious heritage laid the groundwork for sects, sects or philosophical thoughts that would emerge in the future. This geography where conflicts continue naturally and only the strongest survives has been a center of conflict or cohesion in terms of religions and cultures.

When Muslims conquered Iraq, the majority of Arabs converted to Christianity. The Arabs had adopted the same sect, Nestorianism, as the Arameans in the region. Some Arabs, on the other hand, were Jacobite or pagan. The Persian rulers and soldiers living in Iraq mainly were Zoroastrians. Some of them were Christian. There were also Jews in Iraq. Apart from all these communities, there were also Mandeist, Manichaeen, and Mazdek minorities. In Iraq, the Persians fought against the Muslims, the Christian Arabs first fought and then surrendered, and the Arameans or Jews never fought. Among the warring Persians, some Persian and Sindi soldiers converted to Islam and sided with the Muslims. The rest fled from Iraq with the shah. Likewise, regional rulers, traders and priests left Iraq, except for a few converted to Islam.

The new conquerors of Iraq established a balanced relationship with the religions and ethnic groups in Iraq; They did not interfere with the religious life of the locals as long as they did not affect the public order and the primary interests of the Muslims. The places of worship of the non-Muslims living in the region were protected by the caliphate, and even the temples that were on the verge of destruction in many cities, especially in Hire, were repaired, and dhimmis were allowed to build new temples in case. Experienced in getting along with powerful conquerors, Iraqis surrendered to the Muslims and supported them against the Persians during the conquest. Since the first Muslim inhabitants of Iraq were the Sahaba and the Tabi'un, the new authorities did not interact deeply with the locals. Therefore, Iraqis could not assimilate the conquerer Muslims. However, the new Muslims along with the ancient memory of Iraq contributed significantly to the emergence of various political sects and heterodox religious understandings in the future. In this paper, we will examine the history of Iraq, the center of the Middle East, in the context of religion and culture. We will also try to evaluate the conflicts and interactions between the Muslims and the locals after the early Muslim conquests.

Keywords: Iraq, Early Muslim Conquests, Religions in Iraq, Cultural Conflicts, Cultural Interactions.

OSMANLI DEVLETİ'NİN 19. YÜZYILDAKİ İRTİDÂD HADİSELERİNE YÖNELİK TUTUMU

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın ÇAKMAK

*Munzur Üniversitesi
yalcincakmak82@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7065-2659*

ÖZET

İslâm tarihinde irtidâd (irtidât), Müslümanlıktan çıkma ya da bu dini reddederek başka bir dine geçme/dönme anlamlarında kullanılmıştır. Aynı şekilde bir Müslümanın İslâm'ı açıktan reddetmekle beraber, dinin inanç ve pratiklerine aykırı söz ve davranışlar sergilemesi de irtidâd kapsamında değerlendirilmiştir. Bundan ötürü irtidâd eden erkeğe “mürted” kadına da “mürtedde” ismi verilmiştir. Bu bakımdan İslâm dininin kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'de irtidâtın dünyevi cezasıyla ilgili açık hükümler yer almasa da Hz. Muhammed ve sonrasındaki pratiklere dayanılarak, irtidâta direterek İslâm'a geri dönmeyen mürtedlerin ölümle cezalandırılmalarına dair bir içtihat oluşmuştur.

Örfî ve şer'î hukukla idare edilen bir İslâm devleti olarak Osmanlı'nın da irtidâd vakalarına yönelik tutumu, genel hatları ile 19. yüzyılın ortalarına değin mürtedlerin öldürülmesi yönünde oldu. Fakat bu tavrı bilhassa söz konusu yüzyılın ikinci yarısından itibaren birtakım değişikliklere uğradı. Nedeniyse, Tanzimat Fermanı'nın (1839) getirdiği “can, mal, ırz ve namus” ilkeleriyle birlikte yaşanan gelişmeler ekseninde, din serbestisi ya da özgürlüğünün de giderek gündem haline gelmesiydi. Bu açıdan bilhassa 1843-1844 yıllarında, önce bir Ermeni sonrasındaysa Bilecik'te meydana gelen diğer bir hadisede, eski dinlerine dönen kişilere yönelik işletilen idam hükmü büyük bir kırılmaya neden oldu. Zira bu hadiseler, Batılı devletler ve kamuoyu nezdinde oluşan büyük tepkilerin yanı sıra Osmanlı Devleti üzerinde yoğunlaşacak diplomatik bir baskıyı beraberinde getirdi. Akabinde meydana gelen bu baskılardan ötürü irtidâtında direten mürtedlere yönelik işletilen idam hükmünde bir esnemeye gidildi ve en nihayetinde de bu uygulama Islahat Fermanı (1856) ile pekiştirildi.

Osmanlı'nın, Batılıların irtidâd hükmününün işleyişine yönelik bu süre zarfında gerçekleştirdikleri baskılara karşı ilk etaptaki tavrı, geçici bir önlem olarak idamları “ertelemek” oldu. Bununla amaçlanan hem İslâm hem de kendi prestijine hanel getirmemektir. Fakat bu uygulama zaman içerisinde genel bir kaide haline dönüşerek, devletin yıkılışına değin takip edildi. Buna rağmen yine de hem devlet hem de Müslüman toplumun bu uygulamayı ilk etapta kanıksaması pek kolay olmadı. Bu açıdan devletin, bilhassa halkın mürtedlere yönelik tepkilerinden endişe ederek, diplomatik olarak bir baskı altına alınmaktan korktuğu vakalar da yaşanmadı değil. Bunun için hem Müslümanların mürtedlerden etkilenerek bu gibi irtidâd hadiselerinin artmasının önüne geçmek hem de mürtedlerin Müslümanlarca gerçekleştirilmesi olası görülen saldırılarından korunmaları için sürgünleri uygun görüldü.

Anahtar Kelimeler: İrtidâd/İrtidat, Mürted, 19. yüzyıl, Osmanlı Devleti, Tanzimat (1839) ve Islahat Fermanları (1856).

THE OTTOMAN ATTITUDE TOWARDS APOSTASY CASES IN THE 19TH CENTURY

Asst. Prof. Dr. Yalçın ÇAKMAK

Munzur University

yalcincakmak82@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7065-2659

ABSTRACT

Apostasy (irtidâd/irtidât) was used to refer to the renouncement of Islam by converting to another religion in Islamic history. In a similar vein, apart from explicitly abandoning Islam, that a Muslim subject, displayed actions against the belief system and practices was also considered as an act of apostasy. Therefore, those who committed apostasy were called “mürted,” if they were men, and “mürtedde,” if they were women. In this regard, even though there is no indication of explicit statements of punishment in this world for apostasy in Qur’an, there came to be a jurisprudence, on the basis of the practices of Muhammad and his successors, as to the capital punishment for those who remained apostates and did not become Muslim again.

The attitude of the Ottoman state as an Islamic one, governed by both customary (örffî) and ecclesiastic (şer’î) law, towards apostasy was to kill apostates based on the examples in the jurisprudence. However, this practice, as a result of the operations that were conducted by westerners who took initiatives based on the decrees promising freedom of religion and equality especially in the Edict of Gülhane (1839) and the Ottoman Reform Edict of 1856, came to change over time. The main reason behind this was that upon the Edict of Gülhane, along with its principles of “life, property, chastity and honor” freedom of religion was coming to the fore. In this respect, especially in 1843 and 1844, the decree for capital punishment of an Armenian and then those who turned back to their previous religion in Bilecik led to a turning point since these incidents brought about a diplomatic pressure on the Ottoman State as well as great reactions by Western countries and the public. Because of the pressures that took place in the aftermath of these incidents, decrees as to capital punishment for converts that did not give in were made flexible and eventually this practice was consolidated in the Ottoman Reform Edict of 1856.

The initial attitude of the Ottoman State as to the pressures of the Western countries against the operation of the decree on apostasy was to “postpone” the death penalty by taking a temporary precaution, in an effort not to vitiate the prestige of both Islam and the state. Yet, it became a precept over time and continued till the collapse of the state. In connection with this, there were also cases that the state, uneasy about the people’s reactions to apostates, hesitated to face diplomatic pressures. For this reason, exile was taken into account as reasonable in order to prevent Muslims under the influence of apostates from committing apostasy and to protect apostates against possible attacks by Muslims.

Keywords: Apostasy, Apostate, the 19th century, the Ottoman State, the Edicts of Tanzimat (1839) and Islahat (1856).

Oturum No: 2

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mustafa Demirci

Prof. Dr. Ahmet Turan Yüksel

Orta Doğu'nun Kadim Merkezlerinden Basra

Doç. Dr. İzzetullah Zeki

Gaznelilerin Orta Doğu Politikası: Gazneli Mahmud ve Gazneli Mesud Dönemi

Doç. Dr. Mücahit Yüksel

Medine Vesikası ve Medine'de Birlikte Yaşam Tecrübesi Üzerine Bazı Tespitler

Dr. Öğr. Üyesi Ali Dadan

Ortadoğu, Neyin Ortası Kimin Doğusu?

ORTA DOĞU'NUN KADİM MERKEZLERİNDEN BASRA VE KLASİK DÖNEMDE BÖLGENİN SOSYO-KÜLTÜREL-EKONOMİK HAYATINDAKİ YERİ

Prof. Dr. Ahmet Turan YÜKSEL

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
atyuksel@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-3263-908X*

ÖZET

Hız.Ömer döneminde 17/638 tarihinde karargâh şehir olarak kurulan Basra, Klasik İslam Tarihi boyunca bölgenin önemli merkezlerinden birisi olarak görev yapmıştır. Bölgede var olan Mekke, Medine, Kûfe, Şam ve Mavsil gibi şehirlerle birlikte cereyan eden sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerin en aktif cazibe merkezlerinden birisi olmuştur. Hız.Ömer döneminden itibaren Irak-İran fetihlerinin idare merkezi olması yanında özellikle Hız.Osman döneminde ortaya çıkan ve Halifenin şehadetine kadar giden en büyük sosyal hadiselerden birisi olan Fitne'nin baş gösterdiği üç merkez arasında yer almıştır. Yine aynı şekilde Hız.Ali döneminde Cemel Vak'ası sürecinde Basra gelişmelerin merkezinde bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan dinî ilimlerin tedvîn ve tasnif döneminde Basra başta Fıkıh olmak üzere birçok ilim dalında ders halkalarının oluştuğu, önemli âlimlerin yetiştiği bir ilim merkezidir. Nitekim Hasan-ı Basri, Ebu'l-Hasan el-Eş'arî, Ma'mer b. Râşid ve Câhız burada yetişen, ders ve eserler veren en başta gelen isimlerdendir. Başka bir ifadeyle Basra Ekolü adıyla ekolleşmenin gerçekleştiği bir ilim merkezi hüviyetini kazanmıştır.

İdarî yapılanmada Horasan bölgesini de içine alan Basra, başlangıçta Arap nüfus yanında zamanla İran, Hindistan ve hatta Malezya'dan gelenlerin yerleştiği bir metropol halini almıştır. Bu sebeple de her alanda hareketli bir merkez haline gelmiştir. Nitekim Klasik dönemin en önemli olaylarından olan Zenc İsyanı, zamanla buraya yerleşen Zencilerin bir takım sebeplerle başlattıkları ve ağır sonuçları olan bir hadisedir. Aynı şekilde Karmatî İsyanı da bölgede etkisi görülen önemli hadiselerdendir.

Konumu sebebiyle canlı bir ekonomik hayata sahne olan Basra, başta Mirbed olmak üzere pek çok çarşısıyla bölgenin en canlı ticâret merkezi halini almıştır. Zira Basra, İran Körfezi'nde büyük bir ticâret limanı, Mezopotamya'yı Arap Yarımadası'na, Kızıldeniz yoluyla Mısır'a, İran'ın güney sınırına, Hindistan'a ve hatta Endonezya ile Çin'e bağlamaktaydı. Ayrıca Basra Körfezi Kızıldeniz, Akdeniz, Karadeniz ve Hazar denizlerini birleştiren berzahların ortasında bulunuyordu. Bu özelliğiyle de iki büyük iktisâdî alan olan Hint Okyanusu ile Akdeniz'in birleştiricisi ve kaynaştırıcısı durumundaydı. Hatta günümüz Doğu Afrikası'nda bulunan Zangibar ile de bağlantı Basra ile sağlanmıştır.

Basra, deniz ticâreti yanında kara ticâret yolları ile bağlantıları olan bir merkez durumundaydı. Nitekim Rahdânîler olarak bilinen tüccâr grubu Basra'dan yola çıkar, Ahvaz, Kirman ve Sind üzerinden Hindistan'a ulaşırdı. Hac yolu dışında Hûzistan ve Semerkand'a kadar uzanan kara yolu bağlantısı sonucunda Semerkand'da aralarında Basralı tüccârın da bulunduğu Iraklı tâcirler kolonisini kaynaklar zikretmiştir.

Basra'nın başlıca çarşısı olan Sûku'l-Mirbed, tıpkı Ukâz gibi ticârî faaliyetlerin yanında sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştiği bir Panayır konumundaydı. Gittikçe gelişen ve "Ümmü'l-Irak" ve "Kubbetü'l-İslâm" gibi sıfatlarla tanınmaya başlayan Basra ipekli kumaş, Basra futası, keten elbise, mendil, sarık, hurma, ayva, gül suyu, yay gibi ürünlerin ihraç merkezi; sürme taşı, antimon, kırmızı mürekkep ve kurşunun üretim merkezi olarak bölgenin ekonomik hayatına büyük katkılar sağlamıştır.

Abbâsîler döneminde Sâmerâ'dan sonra Bağdat'ın kurulması ve hilâfet merkezi olmasından sonra da bölgedeki önemini korumaya devam eden Basra siyâsî ve idârî önemini yitirmesine rağmen medeniyet açısından en parlak günlerini yaşamıştır. 1258'de Bağdat'ın Moğollar tarafından işgalinden sonra Basra da sırasıyla İlhanlılar, Timurlular, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Safevîler'in hâkimiyetleri altına girmiştir. Bu süreçte bölgede meydana gelen olumsuz gelişmelerden etkilenmiştir.

Bu tebliğde Basra burada ifade edilen konular açısından ele alınacak ve tarihi bir analiz yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Basra, Utbe b. Gazvan, Karargah, Mirbed, Basra Ekolü.

BASRA, ONE OF THE ANCIENT CENTERS OF THE MIDDLE EAST AND ITS PLACE IN THE SOSIO-CULTURAL-ECONOMIC LIFE IN THE REGION DURING THE CLASSICAL PERIOD

Prof. Dr. Ahmet Turan YÜKSEL

*Necmettin Erbakan University
atyuksel@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-3263-908X*

ABSTRACT

Basra, which was established as a garrison town in 17/638 during the reign of Hz.Ömer, had been one of the important centers of the region throughout the Classical Islamic History. It was one of the most active attraction centers of social, cultural and economic activities that took place together with cities such as Mecca, Medina, Kufa, Damascus and Mawsil in the region. In addition to being the center of administration of the Iraq-Iran conquests since the time of Hazrat Umar, it had been one of the three centers where Fitna, one of the biggest social events that emerged especially in the time of Hazrat Osman and led to the martyrdom of the Caliph. In the same way, Basra was at the center of the developments during the Cemal Incident in the period of Hazrat Ali. On the other hand, Basra became a center of science, where lecture circles were formed in many branches of science, especially Fiqh, and important scholars were trained during the codification and classification period of religious sciences. As a matter of fact, Hasan-ı Basri, Ebu'l-Hasan el-Eş'ari, Ma'mer b. Raşid and Câhiz were among the foremost names who grew up here and gave lectures and works. In other words, it became a center of science where the Basra School was formed.

Basra, which included the Khorasan region in its administrative structure, had become a metropolis where people from Iran, India and even Malaysia settled in time, besides the Arab population at the beginning. For this reason, it had become a very active center in every field. As a matter of fact, the Negro Revolt, which was one of the most important events of the Classical period, was an event that had been started by the Negroes who settled here over time for a number of reasons and had severe consequences. Likewise, the Karmati Rebellion was one of the important events in the region.

Basra, which had an intense economic life due to its location, has become the most active commercial center of the region with its many bazaars, especially al-Mirbad. Because Basra was a major trading port in the Persian Gulf, connecting Mesopotamia to the Arabian Peninsula, to Egypt via the Red Sea, to the southern border of Iran, to India and even to Indonesia and China. In addition, the Persian Gulf was located in the middle of the isthmus connecting the Red Sea, Mediterranean, Black Sea and Caspian seas. With this feature, it was the unifier and fuser of the two major economic areas, the Indian Ocean and the Mediterranean. In fact, the connection with Zangibar in today's East Africa was provided with Basra.

Basra was a center with links to land trade routes as well as maritime trade. As a matter of fact, the merchant group known as the Rahdanids set off from Basra and reached India via Ahvaz, Kirman and Sind. As a result of the road connection extending to Khuzestan and Samarkand, apart from the pilgrimage route, sources had mentioned the Iraqi merchants colony in Samarkand, among which there was a merchant from Basra.

Sûku'l-Mirbad, the main bazaar of Basra, was in the position of a Fair where social and cultural activities were held, as well as commercial activities, just like Ukaz. The export center of Basra silk fabric, Basra futasi, linen dress, handkerchief, turban, date, quince, rose water, spring, which was developing gradually and becoming known with adjectives such as "Ummu'l-Iraq" and "Kubbetü'l-Islam"; As the production center of rubble, antimony, red ink and lead, it made great contributions to the economic life of the region.

During the Abbasid period, Basra, which continued to maintain its importance in the region after the establishment of Baghdad and becoming the center of the caliphate after Samarra, had its heyday in terms of civilization, although it lost its political and administrative importance. After the occupation of Baghdad by the Mongols in 1258, Basra came under the rule of Ilkhanids, Timurids, Karakoyunlus, Akkoyunlus and Safawids, respectively. In this process, it was affected by the negative developments in the region.

In this paper, Basra will be discussed in terms of the issues mentioned here and a historical analysis will be made.

Keywords: Basra, Utba b. Ghazwan, Garrison Town, al-Mirbad, Basra School.

GAZNELİLERİN ORTA DOĞU POLİTİKASI: GAZNELİ MAHMUD VE MESUD DÖNEMİ

Doç. Dr. İzzetullah ZEKİ

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
izzetullahzeki@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0001-6571-7377*

ÖZET

XI. asırda Gazne merkezli büyük bir Türk Devletini kuran Sultan Mahmud ve oğlu Mesud'un Orta Doğu Politikası Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat çerçevesinde şekillenmiştir. Bu doğrultuda muktedir sultan Gazneli Mahmud, Bâtınî ve İsmâîli düşünceden beslenen Mısır Fâtımîlerine karşı Ehl-i Sünnet İslam âlemini temsil eden Abbâsî Halifesi el-Kadir Billah'ın yanında yer alarak onu Büveyhîler ve Fâtımîlerden korumuştur. Gazneli Mahmud, el-Kadir Billah'tan aldığı Yemînüddeve ve Emînülmille lakabıyla Horasan, İran, Turan, Hindistan ve Orta Doğu seferlerine çıkmış, Hindistan'ı İslam'la müşerref kılmıştır. Ardından "Yüce Allah bana hac ve şahadet dışında arzu ettiğim her şeyi verdi. Artık Irak, Bağdat, Hicaz ve Mısır'a gitmem gerekir. İlk olarak zalim Deylemlilerin elinden ve zulmünden Irak bölgesini kurtarmam gerekir. İkinci olarak halifenin yüzünü göreyim, onun imamet elini güçlendireyim. Üçüncü olarak Yüce Allah isterse hac farizasını eda edeyim. Dördüncü olarak kötü dinli Karmâtilerle savaşmak üzere Mısır, Şam ve Fas'a gideyim. Ya o tarafları doğu ve Hindistan gibi alarak dini yerleştireyim ya da şehit olayım ki sonsuz devlet benim olsun" diyerek Irak seferine çıkmıştır. Ancak Halife Kâdir Billah'ın teklifiyle Bağdat'ta girmeden oğlu Mesud'u kendi temsilcisi olarak Irak'ta kalmasını sağlamış, kendisi Horasan'a geri dönmüştür. Gazneli Mahmud, Kâdir Billah'a çok sadık kalmış, onun adına hutbe okutarak takdirini kazanmıştır. Gazneli Mahmud, bu yakınlığa rağmen Firdevsî'nin kendisine teslim edilmemesi, Bâtınîlikle suçlanan veziri Hasenk'i Kadir Billah'a teslim etmemesi ve Semerkant menşurunun verilmemesi gibi konularda el-Kadir Billah ile karşı karşıya gelmiştir. Ancak dirayetli vezirlerin araya girmesiyle araları düzelmiştir. Gazneli Mesud, babası Gazneli Mahmud'un vefatına kadar Irak bölgesini deruhta etmiştir. Irak bölgesinin Gazneli Mesud'a verilmesinin iki ana sebebi bulunmaktadır. Birincisi Mesud diğer kardeş Muhammed'e göre daha güçlü bir askeri kabiliyete sahip olmasıdır. İkinci olarak ise Mesud'un diğer kardeşi Muhammed'e göre saldırgan kişiliğe sahip olması, bundan dolayı merkez Gazne'den uzak durması düşünülmüştür. Nitekim Mesud, babasının vefatından kısa bir süre sonra Gazneli tahtına çıkmıştır. Abbâsî Halifesi el-Kâim Biemrillah tarafından sultanlığı tanınan Gazneli Mesud, Abbâsî Halifesine bağlı kalarak onunla iyi ilişkiler kurmuştur. Bu bildiride Gazneli Devleti'nin ilk iki önemli sultanı Gazneli Mahmud ile oğlu Mesud'un Abbâsî Hailafeti ile özelinde Gaznelilerin Orta Doğu politikası temel Farsça ve Arapça kaynaklar baz alınarak incelenip irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gazneliler, Orta Doğu, Sultan Mahmud, Mesud.

MIDDLE EAST POLICY OF GHAZNAVID'S: THE PERIOD OF SULTAN MAHMUD AND MASOUD

Assoc. Prof. Dr. Izzetullah ZEKI

*Burdur Mehmet Akif Ersoy University
izzetullahzeki@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0001-6571-7377*

ABSTRACT

XI. The Middle East Policy of Sultan Mahmud and his son Masoud, who founded a great Turkish State centered in Ghazni in the century, was shaped within the framework of Ehl-i Sunnah ve'l-Camaat. In this direction, the first powerful sultan, Mahmud of Ghazni, took sides with Abbasid Khalifa al-Qadir Billah, who represented the Ahl al-Sunnah Islamic world, against the Egyptian Fatimids, who were fed with Bâtini and Ismaili thought, and protected him from the Buwayhids and Fatimids. Mahmud of Ghazna went on expeditions to Khorasan, Iran, Turan, India and the Middle East with the nicknames Yamînüddevle and Aminulmillah, which he received from al-Qadir Billah, and he honored India with Islam. Then he said, "God Almighty gave me everything I wanted except pilgrimage and witnessing. Now I have to go to Iraq, Baghdad, Hejaz and Egypt. First of all, I need to liberate the Iraqi region from the hands and oppression of the cruel Daylamites. Secondly, let me see the face of the caliph and strengthen his imamate hand. Thirdly, let me perform the pilgrimage if Almighty Allah wishes. Fourth, let me go to Egypt, Damascus, and Morocco to fight the evil Qarmatians. He went on an expedition to Iraq by saying, "Either I will take those sides like the east and India, or I will be a martyr so that the eternal state will be mine." Mahmud of Ghazni remained very loyal to Kadir Billah, began to deliver sermons on his behalf, and gained his trust and appreciation by getting closer to him. Despite this closeness, Mahmud of Ghazni also faced issues such as Firdevsi not being handed over to him, not handing over his vizier Hasenk, who was accused of being a Bâtinî, to Qadir Billah, and the origin of Samarkand. However, with the intervention of shrewd viziers, their relationship improved. Ghaznavid Masoud took over the Iraqi region until his father Mahmud of Ghazni passed away. There are two main reasons why the Iraqi region was given to Ghaznavid Masud. The first is that Masud had a stronger military capability than the other brother Mohammed. Secondly, it was thought that Masud had an aggressive personality according to his other brother, Muhammed, and therefore kept away from central Ghazni. As a matter of fact, Masoud ascended to the Ghaznavid throne shortly after his father's death. Ghaznavid Masoud, who was recognized as a sultan by the Abbasid Caliph al-Kaim Biemrillah, established good relations with the Abbasid Caliph. In this paper, the first two important sultans of the Ghaznavid Empire, Mahmud of Ghazni and the Abbasid Caliphate of his son, Ghaznavid Masoud, and the Middle East policy of the Ghaznavids, in particular, will be examined and examined from basic Persian and Arabic sources.

Keywords: Ghaznavids, Middle East, Sultan Mahmud, Masoud.

MEDİNE ANAYASASI VE MEDİNE'DE BİRLİKTE YAŞAM TECRÜBESİ ÜZERİNE BAZI TESPİTLER

Doç. Dr. Mücahit YÜKSEL

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
myksl_42@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2958-7813*

ÖZET

Medine'ye hicret, İslâm tarihinin dönüm noktalarından biri olmuştur. Zira Allah Teâlâ, Müslüman şahsiyetin inşasıyla geçen Mekke döneminin ardından Müslümanlara Medine'de devletin inşasını nasip etmiştir. Medine, coğrafi açıdan olduğu gibi demografik, sosyolojik ve kültürel açıdan da Mekke'den farklı özelliklere sahip bir şehirdi. Müslümanlar burada farklı dinî kimliklere sahip topluluklarla tanışmışlardı ve birlikte yaşam konusunda ortak bir anayasal düzenleme üzerinde anlaşılması gerekmektedir. Müslümanlar, müşrik Araplar, Yahûdiler ve çok az miktarda da olsa Hıristiyanların ikamet ettiği Medine, Hz. Peygamber'in öncülüğünde insanlık tarihinin ilk yazılı anayasasına tanıklık etmiştir. Medine Vesikası'nda, diğer din mensuplarıyla birlikte yaşam konusunda öne çıkan bazı maddeleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Bu belge, Peygamber Muhammed tarafından Kureyşli ve Yesribli müminler ve onlara tâbi olanlarla sonradan onlara katılmış olanlar ve onlarla beraber cihat edenler için düzenlenmiştir. Belgeyi imzalayanlar diğer insanlardan ayrı bir ümmet teşkil eder. Hiçbir mümin kâfir için bir mümini öldüremez ve mümin aleyhine kâfire yardım edemez. Yahûdilerden bize tâbi olanlar, zulme uğramadan ve onların düşmanlarıyla yardımlaşmadan yardımımıza hak kazanacaktır. Hiçbir müşrik bir Kureyşli'nin malını ve canını himayesi altına alamaz ve hiçbir müminin Kureyşliler'e müdahalesine engel olamaz. Üzerinde ihtilâfa düşülen konular Allah'a ve resulü Muhammed'e sunulacaktır. Yahûdiler, savaş devam ettiği sürece savaş masraflarını müminlerin yaptığı gibi kendileri karşılayacaktır. Yahûdilere sığınmış olan kimseler bizzat onlar gibi kabul edilecektir. Medine'ye yönelik bir saldırı olması durumunda Yahûdiler ve Müslümanlar kendi savaş masraflarını kendileri karşılayacak, bu belgede belirtilen kimselere savaş açanlara karşı yardımlaşacaktır. Onların arasında kötülük değil iyi niyet ve samimiyet hâkim olacaktır. Bu belgedeki bütün kurallara kesinlikle riayet edilecektir. Medine şehir devletini bir konfederasyon şeklinde düzenleyen ve karşılıklı haklarla görevleri belirleyen belgeye göre, şehirde yaşayan dinî, siyasî ve etnik gruplar iç işlerinde bağımsız kabul edilirken, dış tehlikelere karşı vatanın savunulmasında birlikte hareket etme prensibi belirlenmiştir. Ayrıca siyasî birliğin temin edilmesi, din ve vicdan hürriyeti, can, mal ve namus güvenliğinin güvence altına alınması gibi temel ilkeler de taraflarca kabul edilmiştir. Bununla birlikte şehir devletinde Hz. Peygamber otorite olarak kabul edilmiştir. Müslümanlar, belgede belirtilen hususlara hassasiyetle uyarken, Yahûdi kabileleri fırsat buldukça Müslümanlara karşı düşmanca tavırlar içine girmişler ve bu tavırlarının karşılığını, Medine'den çıkarılmak veya canlarından olmak şeklinde görmüşlerdir. Bu çalışmada; Medine Vesikası'nın hazırlandığı siyasî ve sosyal ortam, vesikanın metni, özellikleri ve analizi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bu bağlamda, farklı unsurlarla ortak yaşam konusunda İslâm'ın ortaya koyduğu tavır incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslâm Tarihi, Asr-ı Saâdet, Medine Anayasası, Ortak Yaşam, Yahûdiler.

SOME FINDINGS ON THE CONSTITUTION OF MEDINA AND THE EXPERIENCE OF LIFE TOGETHER IN MEDİNA

Assoc. Prof. Dr. Mücahit YÜKSEL

*Necmettin Erbakan University
myksl_42@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2958-7813*

ABSTRACT

The migration to Medina was one of the turning points in the history of Islam. Because, after the Mecca period, which passed with the construction of the Muslim personality, Allah granted the Muslims the construction of the state in Medina. Medina was a city with different characteristics from Mecca in demographic, sociological and cultural terms as well as geographically. Muslims met communities with different religious identities here, and a common constitutional arrangement for coexistence had to be agreed upon. Medina, inhabited by Muslims, polytheist Arabs, Jews and even a small number of Christians, witnessed the first written constitution in the history of humanity under the leadership of the Prophet. It is possible to list some of the prominent articles in the Constitution of Medina regarding living with members of other religions as follows: This document was prepared by the Prophet Muhammad for the Quraysh and Yathrib believers and their followers, those who joined them later, and those who jihad with them. Those who signed the document constitute a separate ummah from other people. No believer can kill a believer for the sake of an unbeliever and cannot help an unbeliever against a believer. Those who follow us from among the Jews will be entitled to our help without being persecuted or helping their enemies. No polytheist can protect the property and life of a Quraysh, and no believer can prevent them from interfering with the Quraysh. Matters on which there is disagreement will be presented to Allah and His Messenger, Muhammad. As long as the war continues, the Jews will bear the expenses of the war themselves, as the believers do. Those who took refuge with the Jews will be regarded as themselves. In the event of an attack on Medina, Jews and Muslims will cover their own war expenses and will help the people mentioned in this document against those who waged war. Goodwill and sincerity will prevail among them, not evil. All the rules in this document will be strictly followed. According to the document, which regulates the city-state of Medina as a confederation and determines mutual rights and duties, the religious, political and ethnic groups living in the city are considered independent in their internal affairs, while the principle of acting together in the defense of the homeland against external dangers has been determined. In addition, basic principles such as ensuring political unity, freedom of religion and conscience, securing the security of life, property and honor were also accepted by the parties. However, the Prophet was accepted as the authority in the city-state. While Muslims were sensitively adhering to the issues stated in the document, Jewish tribes took hostile attitudes towards Muslims whenever they had the opportunity, and they saw the response of this attitude as being expelled from Medina or losing their lives. In this study; The political and social environment in which the Constitution of Medina was prepared, the text, features and analysis of the document are emphasized. In addition, in this context, the attitude of Islam regarding the common life with different elements is examined.

Keywords: History of Islam, Prophet Period, Constitution of Medina, Common Life, Jews.

ORTA DOĞU, NEYİN ORTASI KİMİN DOĞUSU?

Dr. Öğr. Üyesi Ali DADAN

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
alidadan@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3860-0389*

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kullanımı yaygınlaşan Orta Doğu kavramı (Middle East, الأوسط الشرق) ilk kez ABD donanmasında uzun yıllar deniz subayı olarak görev yapan stratejist ve tarihçi Alfred Thayer Mahan (ö. 1914) tarafından kullanılmıştır. Mahan bu terimi 1902 yılının Eylül ayında yayınlanan National Review adlı dergide "The Persian Gulf and International Relations" başlıklı makalesinde Arap Yarımadası ile Hindistan arasında yer alan bölgeyi ifade etmek için seçmiştir. Bu esnada İngiliz ve Rus İmparatorlukları, Büyük Oyun olarak bilinecek bir rekabet içinde Orta Asya'da nüfuz mücadelesi veriyorlardı. Mahan sadece bölgenin stratejik önemini değil, aynı zamanda ürettiği Ortadoğu kavramının merkezine koyduğu Basra Körfezi'nin kilit önemini fark etti. Ayrıca Mısır'ın Süveyş Kanalı'ndan sonra, Rusların İngiliz yönetimindeki Hindistan'a doğru ilerlemesini engellemek amacıyla İngiltere'nin kontrol etmesi gereken en hayati kavşak olduğunu belirtti.

Aynı yıl içerisinde Mahan'ın makalesi The Times adlı gazetede yeniden yayınlandı. Hemen akabinde 1903 yılının Ekim ayında İngiliz gazeteci, tarihçi ve diplomat olan Ignatius Valentine Chirol (ö. 1929) "The Middle Eastern Question" başlıklı yirmi makalelik bir yazı dizisi kaleme aldı. Chirol, Basra Körfezi'nin stratejik önemini, Almanya'nın Osmanlı Devleti ile birlikte bölgede inşa etmeye çalıştığı Bağdat demiryolunun Basra'ya kadar uzatılmasının İngiltere'nin milli menfaatlerine ne kadar büyük zararlar verebileceğini anlattığı yazı dizisinde bölge için Mahan gibi Orta Doğu kavramını kullandı. Ancak Orta Doğu kavramını, Hindistan'ın batısında yer alan tüm Asya topraklarını veya İngilizlerin Hindistan'a ulaşmasını sağlayan coğrafya üzerinde Avrupa ile Hindistan arasında yer alan bölgeleri içerecek şekilde genişletti. Chirol'un kaleme aldığı yazı dizisini sona erdiği 1903 yılında Orta Doğu kavramı kamuoyu tarafından büyük ölçüde benimsenmiş oldu.

1909 yılında Angus Hamilton'un Londra'da basılan kitabının adı Problems of the Middle East idi. Böylece bu kitap ile birlikte Orta Doğu kavramı bilim adamlarının terminolojisine girmiş oldu. 1911'de bir resmi konuşmada Hindistan'da Kral naibi olan Lord Curzon'un Orta Doğu kavramını kullanması artık İngiliz devleti nezdinde bu kavramın resmiyet de kazandığının bir göstergesiydi.

1930'ların sonlarında II. Dünya Savaşı öncesinde İngilizler sömürgelerine giden yolda oluşabilecek bir tehdide karşı bölgedeki askeri güçleri için Kahire merkezli Orta Doğu Komutanlığı (Middle East Command) kurdular. 1939'da Amerika'da kurulan Middle East Supple Center adlı ekonomik kuruluş Ortadoğu ifadesini küresel bir boyuta taşıdı. Bu tarihten sonra birçok uluslararası kuruluş tarafından kullanılmaya başlandı. II. Dünya Savaşı sonrasında 1946'da Washington'da kurulan Orta Doğu Enstitüsü (Middle East Institute) ile Orta Doğu kavramı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde daha geniş bir kullanım kazandı.

Orta Doğu kavramı, Şark (Orient) Yakın Doğu (Near East) ve Uzak Doğu (Far East) gibi Batı merkezli bir kavramlaştırmanın ürünüdür. Bu kavramlaştırmalarda Avrupa dünyanın merkezi olarak kabul edilmekte ve dünyanın diğer bölgeleri bu merkeze olan uzaklıklarına göre yakın, orta ve uzak şeklinde kategorize edilmektedir. Dünya coğrafyasına bu şekilde bir bakış, kavramın üretildiği toplumun insanları tarafından her ne kadar görece anlamlı olsa da bu kategorizasyona tabi tutulan bölgelerde yaşayan insanların Avrupa merkezli bir anlayışla konulmuş bu kavramları kullanıyor olmaları tam olarak Postkolonyal bir anlayışın ne kadar özümsemişliğinin bir göstergesidir. Tam olarak kendine ötekileşme olarak değerlendirilecek bu yaklaşım geleceğe dair bir medeniyet oluşturma iradesinin bulunmadığına delalet etmektedir.

Tebliğimizde coğrafi bir kavram olmaktan daha çok siyasi bir kavram olan Orta Doğu kavramının eski dünyanın medeniyet merkezlerini ifade etmek için ne kadar yeterli olduğu üzerinde durulacaktır. Ayrıca insan düşüncesi kavramlar ile inşa olunan bir şey olmakla birlikte kavramlar da düşünce faaliyeti sonucunda üretilmektedirler. Birey ve toplumlar kendi düşünce dünyaları tarafından üretilmemiş kavramlarla düşünme çabasına giriştikleri takdirde ya artık ait oldukları dünyaya özgü bir fikir ortaya koyamamakta veya düşünme gayretlerinin sonucu akim kalabilmektedir. Bu itibarla tutarlı ve etkin bir düşünme faaliyeti için kullanacağı kavramları üretebilen bir entelektüel iklimin oluşması zaruri bir şart olarak ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Orta Doğu, Alfred Thayer Mahan, Ignatius Valentine Chirol, Basra Körfezi.

THE MIDDLE EAST, MIDDLE OF WHAT EAST OF WHO?

Asst. Prof. Dr. Ali DADAN

*Necmettin Erbakan University
alidadan@gmail.com*

ORCID ID: 0000-0003-3860-0389

ABSTRACT

The concept of the Middle East (Ortadoğu, الأوسط الشرق), which became widespread after the Second World War, was first used by strategist and historian Alfred Thayer Mahan (d. 1914), who served as a naval officer in the US Navy for many years. Mahan chose this term to refer to the region between the Arabian Peninsula and India in his article titled "The Persian Gulf and International Relations" in the National Review, published in September 1902. Meanwhile, the British and Russian Empires were struggling for influence in Central Asia in a rivalry that would become known as the Great Game. Mahan realized not only the strategic importance of the region but also the key importance of the Persian Gulf, which he put at the center of his concept of the Middle East. He also stated that after Egypt's Suez Canal, it was the most vital crossroads that Britain had to control in order to prevent the Russians from advancing towards British-ruled India.

In the same year, Mahan's article was republished in The Times. Immediately afterwards, in October 1903, British journalist, historian and diplomat Ignatius Valentine Chirol (d. 1929) wrote a series of twenty articles titled "The Middle Eastern Question". Chirol used the concept of the Middle East, such as Mahan, for the region in his series of articles in which he explained the strategic importance of the Persian Gulf and how the extension of the Baghdad railway, which Germany tried to build in the region with the Ottoman Empire, to Basra could cause great harm to the national interests of England. However, he expanded the concept of the Middle East to include all the lands of Asia west of India or the regions between Europe and India on the geography that allowed the British to reach India. In 1903, when the series of articles written by Chirol came to an end, the concept of the Middle East was widely adopted by the public.

The title of Angus Hamilton's book published in London in 1909 was Problems of the Middle East. Thus, with this book, the concept of the Middle East entered the terminology of scientists. The use of the concept of the Middle East by Lord Curzon, who was the regent in India, in an official speech in 1911, was an indication that this concept had now become official in the British state.

In the late 1930s, before Second World War, the British established the Cairo-based Middle East Command for their military forces in the region against a threat that may occur on the way to their colonies. The economic organization called the Middle East Supply Center, which was established in the USA in 1939, carried the expression of the Middle East to a global dimension. After this date, it started to be used by many international organizations. With the Middle East Institute established in Washington in 1946 after Second World War, the concept of the Middle East gained wider use in Europe and the United States.

The concept of the Middle East is the product of a Western-centered conceptualization such as the Orient, the Near East and the Far East. In these conceptualizations, Europe is accepted as the center of the world and other parts of the world are categorized as near, middle and far according to their distance from this center. Although such a view of the world geography is relatively meaningful by the people of the society in which the concept is produced, the fact that people living in the regions subject to this categorization use these concepts with a Eurocentric understanding is exactly an indicator of how much a Postcolonial understanding has been assimilated. This approach, which will be fully evaluated as self-othering, indicates that there is no will to create a civilization for the future.

In our paper, we will focus on how the Middle East concept, which is a political concept rather than a geographical one, is sufficient to express the civilization centers of the ancient world. In addition, although human thought is something that is built with concepts, concepts are also produced as a result of thought activity. If individuals and societies try to think with concepts that are not produced by their world of thought, they can either not present an idea specific to the world they belong to, or the result of their thinking efforts may fail. In this respect, the formation of an intellectual climate that can produce the concepts to be used for a consistent and effective thinking activity comes to the fore as an indispensable condition.

Keywords: Islamic History, the Middle East, Alfred Thayer Mahan, Ignatius Valentine Chirol, Persian Gulf.

Oturum No: 3

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ahmet Turan Yüksel

Dr. Borja W. Gonzalez Fernandez

Batriyark Lubnan. The Maronite Patriarch from Parochialism to National Role (1920-2020)

Ph. D. Candidate Christopher Cooper-Davies

Between Sect, Region and Nation in Mandatory Iraq: The Not-So-Sectarian Political Identity and Political Thought of Ali al-Sharqi and the Hizb al-Nahda

Ph. D. Candidate Nur Efeoğlu

The Representation of the Seljuk and Ottoman Past in British Museums: A Comparative Critical Analysis of the Displays and Labels

M. A. Student Alireza Ahmadi

The Spread of Manichaeism Religion From Iran to The Middle East and Beyond in the Third Century AD

"BATRIYARK LUBNAN". THE MARONITE PATRIARCH, FROM PAROCHIALISM TO NATIONAL ROLE (1920-2020)

Dr. Borja W. González Fernandez

*La Universidad Autónoma de Madrid
borjawgf@gmail.com*

ABSTRACT

On November 10, 1919, the Maronite Patriarch, Iliyas al-Huwayyik (1899-1931) managed to secure the acknowledgement of Lebanon's independence and territorial enlargement from the, paradoxically anti-clerical, French Prime Minister Georges Clemenceau. A century afterwards, the current Patriarch, Mgr. Bishara al-Ra'i (2011-...), has been playing a prominent role in devising a resolution to the current socio-economic crisis suffered by Lebanon, calling for neutrality and attempting to arbitrate a compromise to put an end to the political impasse whereupon his country is embroiled.

In the century separating both men, the Maronite Church—with the Patriarchate as its main driving force—has transformed herself into a national institution, calling for "the preservation of solidarity among all Lebanese, not for the benefit of a specific group, but for the sake of all," in the words of Patriarch Mi'ushi (1955-1975); a position which stands in stark contrast to the vehement leadership exercised by nineteenth-century patriarchs such as Yuhanna Hilu, Yusif Hubaysh or Bulus Masa'ad, who, by throwing their weight behind the demands of the Maronite peasantry, had come to embody the zealot, self-asserting and confident spirit of a Church aspiring to construct a nation-state on the Lebanese Mountain.

This paper, in analyzing the role played by the successive Maronite patriarchs in present-day Lebanon (1920-2020), will argue that the influence exerted by the Maronite Church during the construction phase of the modern Lebanese State has left in her chiefs a lingering understanding of the Lebanese Republic as a ward of the Church, which she has the duty to protect and defend for the benefit of all its citizens, and not only the Maronites. In this context, it will be underlined how, in the pursuit of a national role in the heterogeneous post-1920 Lebanese entity, the patriarchs have abandoned their traditional role as ra'is al-ta'ifah, secular and religious leaders of their community, to transform their office into that of the batriyark Lubnan, a neutral figure reaching out to all Lebanese, irrespective of their confessional or political ascription.

In undertaking this task, it will be further argued that the adoption of a national role by the Maronite Patriarch, at the same time that the President of the Republic—the main Maronite representative in the Lebanese power-sharing agreement—was forced to engage in an eminently arbitral position in order to preserve the delicate balance-of-power mechanisms devised by the National Pact, left the Maronite rank-and-file virtually leaderless and serves to explain the successive rise of radical approaches to Maronitism, with the attitude of the religious orders during the civil war as a case in point, which seek out to defend communal rights against their perceived abandonment by the community's formal representatives.

This paper will conclude by arguing that the turn towards neutrality undertaken by the Patriarchate throughout the last century has been vital in preserving its role as a key player in the Lebanese arena, despite the decreasing size of his objective constituency within the country's heterogeneous population.

Keywords: Batriyark, Iliyas al-Huwayyik, Lubnan, Maronite Patriarch, Parochialism.

BETWEEN SECT, REGION AND NATION IN MANDATORY IRAQ: THE NOT-SO-SECTARIAN POLITICAL IDENTITY AND POLITICAL THOUGHT OF ALIAL-SHARQI AND THE HIZB AL-NAHDA

Ph. D. Candidate Christopher Cooper-Davies

*Cambridge University
cc961@cam.ac.uk*

ABSTRACT

This paper analyses the political identity and political thought of the Najafi intellectual and politician, Ali al-Sharqi, to offer new insights into the politics of religion and place in Mandatory Iraq. Challenging simplistic interpretations of early Iraqi Shi'i politics and identity as being pre-defined and pre-determined by sectarian considerations, it posits that regionalist ideas pertaining to the Arab civilisational legacy of the Euphrates defined al-Sharqi's political subjectivity. Al-Sharqi, largely forgotten in English language scholarship and only an occasional character in Iraqi historiography, was a prolific writer who put his literary talents in the service of one of Iraq's first political parties, the Hizb al-Nahda, founded in 1922. The Hizb al-Nahda garnered a reputation from contemporaries as an early manifestation of Shi'i sectarianism in Mandatory Iraq, which subsequent historical scholarship largely affirms. This paper shows how such labelling is more reflective of state nationalist or colonial discursive efforts to delegitimise credible political opposition, than the actual political subjectivities of the party's principal literati, including al-Sharqi.

Through analysis of al-Sharqi's political and historical writings, published from Najaf and Baghdad in the newspapers al-Najaf and al-Nahda al-Iraqiyya, this paper analyses the cultural and civic conception of nationalism he espoused. It argues that his political identity and political thought were defined – not only or even mainly by sectarian considerations – but by an affiliation with the culture and people of the Euphrates. An ambiguously defined region in southern and eastern Iraq, the Euphrates were populated by a primarily – but by no means entirely – Shi'i population. This novel, anti-elitist political programme and identity was rendered possible by the economic and political marginalisation of southern Iraq by a Baghdad-based political system built on patronage and corruption. By illustrating the importance of place and locality for al-Sharqi's political identity, as well as the intersection of nationalist, regionalist and sect-centric concerns in his political thought, the paper builds on work by Orit Bashkin and Sara Pursley, which shows how early Iraqi political life and the nascent Iraqi public sphere embodied a national politics based on tolerance and co-existence between religious communities. So too does the paper buttress recent scholarship by Fanar Haddad questioning the utility of the concept of 'sectarianism' as a useful unit of analysis for understanding the politics, religions and society of the modern Middle East.

Keywords: Sect, Region, Alial-Sharqi, Hizb Al-Nahda, Mandatory Iraq, Region, Sect.

THE REPRESENTATION OF THE SELJUK AND OTTOMAN PAST IN BRITISH MUSEUMS: A COMPARATIVE CRITICAL ANALYSIS OF THE DISPLAYS AND LABELS

Ph. D. Candidate Nur EFEOĞLU

*University of Exeter
n.efeoglu@exeter.ac.uk*

ABSTRACT

Museums contain and represent the historical and cultural heritage of societies. In this respect, museums support researchers and provide evidence of historical facts. In other words, museums are primary sources for researchers in understanding cultures and studying their heritage. Therefore, it is important to conduct studies and projects in which museum collections are carefully examined.

In the scope of this paper, the collections and displays of three British museums (The British Museum, the Victoria and Albert Museum and the National Museum of Scotland) have been analysed. The features that distinguish these three museums from the others are that they have extensive collections of art of the Islamic lands. A detailed study on Seljuk and Ottoman artefacts in these museums would constitute an important contribution to research on Islamic art and museum studies and allow a comparison to be made in how these artefacts are displayed and interpreted. The main overarching goal is to demonstrate the representation of the Seljuk and Ottoman past in British museums through analysing the museum displays and labels in the three chosen museums.

In this paper, the permanent displays of Seljuk and Ottoman materials in three museums (the BM, the V&A, the NMS) is evaluated. To achieve this goal, galleries containing Seljuk and Ottoman artefacts were first identified through the online collections of museums. Afterwards, detailed field research was carried out in three museums and the Seljuk and Ottoman artefacts on display were identified, and these objects and their labels were photographed. Interviews were conducted with museum officials and relevant curators to ask questions that were essential to be known within the scope of the research and that emerged from the observation studies during field trips.

As a result, in this paper, Seljuk and Ottoman artefacts exhibited in three British museums have been evaluated in terms of their number, location in the museum, material types, geographical and temporal origins. In addition, information panels and object labels about Seljuk and Ottoman artefacts, and locations and designs of the galleries containing these materials were also included in the evaluation.

Keywords: Artefacts, British Museums, Islamic Art, Ottoman, Seljuk.

THE SPREAD OF MANICHAISM RELIGION FROM IRAN TO THE MIDDLE EAST AND BEYOND IN THE THIRD CENTURY AD

M.A. Student Alireza AHMADI

*Master Student, Iran International University
alireza.ahamdi11268@gmail.com*

ABSTRACT

Manichaeism was a mystical religion and a mixture of Christian, Zoroastrian, Buddhist and Gnostic religions that Mani, the son of Fatak Hamedani, founded in the third century AD in Iranshahr. It borrowed the idea of Christ the Redeemer from Christianity, the belief in the duality of good and evil from Zoroastrianism or Zarwanism, and the reincarnation from Buddhism. In Manichaean belief, war between the two worlds of darkness and light leads to the destruction of matter and the liberation of the soul. The material world in Manichaean religion is a symbol of darkness and evil, and man, who is a dual being (soul from the world of light and body from the world of darkness) can help the forces of light for ultimate victory. The religion soon overshadowed much of the world at the time, including the Middle East, Europe, North Africa, India, China, and Central Asia; and until the tenth century AD, it still maintained its universal power. After that, its pandemic gradually diminished. The stubbornness of the Zoroastrian priests with Mani and his teachings and the excommunication of the followers of this mystical religion by the Muslims caused the decline of Manichaeism in the world. The Catholic Church also declared Manichaeism to be atheism. However, the Manichaeans maintained their solidarity for a long time and remained faithful to their religion. But how did Manichaeism survive for centuries? And what effect did it have on the religions of the Middle East and Christianity? Manichaeism seems to have had a significant influence on Christianity in the West, as well as on Buddhists in its Eastern sphere. In the Middle East, too, with the spread of Islam in the region, Manichaeism became a serious rival.

Keywords: Christianity, Iran, Manichaeism, Middle East, Religion.

Oturum No: 4

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sedat Şensoy

Prof. Dr. Muhammet Vehbi Dereli

*Ortadoğu'nun Merkezinde Dilde Yerellikten Evrenselliğe: Kur'an'ın
Arap Diline Katkısı*

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Sami Samancı

Lübnanlı Şair el-Ahtal es-Sağır'ın بردى ذكرى (Beradâ'nın Hatırası) İsimli Şiirinde Edebi Tasvir

Arş. Gör. Dr. Turan Bahşi

*İslâm Medeniyetinde Nahiv Kurallarının İşârî/Tasavvufî Yorumu
(Telhîsu'l- 'ibâre Örneği)*

Arş. Gör. İzzettin Biçak

*Kûfe'nin Önemli Âlimlerinden İbn Kuteybe'nin Te'vilu Muşkili'l-Kur'an Adlı Eserinde
Belâgat Kavramların İncelenmesi*

ORTA DOĞU'NUN MERKEZİNDE DİLDE YERELLİKTEN EVRENSELLİĞE: KUR'AN'IN ARAP DİLİNE KATKISI

Prof. Dr. Muhammet Vehbi DERELİ

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
mvdereli@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2917-3381*

ÖZET

Ziraat ve hayvancılığın geliştiği, yerleşik hayatın başladığı, yazının ve sanatın şekillendiği, Akdeniz Havzası'nın doğusunda kalan ve Bereketli Hilal olarak anılan topraklar, bugün Orta Doğu olarak adlandırılmaktadır. Orta Doğu bölgesinin bilinen en eski uygarlıkları Sümerler, Akadlar ve Mısır'daki Eski Krallıktır. Hititlerin yıkılışı ve Mısır'ın zayıflaması, bir dönem Sami kökenli iki halkın- Fenikeliler ve İbraniler- Orta Doğu'daki hâkimiyetine zemin hazırlamıştır. Akdeniz ticaretinin gelişiminde rol oynayan Fenikeliler, alfabenin inşacıları olmuş; İbraniler ise Hz. Davud önderliğinde Filistin'de kurdukları krallık ile ilk tek tanrılı din olan Yahudiliğin temellerini güçlendirmişlerdir. Roma İmparatorluğu'nun genişlemeye başladığı dönemde Yahudiye (Judea) eyaletinde tarihi değiştiren bir başka gelişme olarak tek tanrılı dinlerin ikincisi olan Hıristiyanlık ortaya çıkmıştır. Roma otoritesince 4. yüzyıla kadar yasaklanan Hıristiyanlık, daha sonra Roma İmparatorluğu'nun resmi dini haline gelmiştir. Miladi 7. Yüzyılın başları ise Orta Doğu tarihini ve kültürünü değiştirecek yeni bir dönüm noktasına şahit olmuştur. Arap Yarımadası'nın güneyinde üçüncü büyük tek tanrılı din olarak doğan İslam, kısa sürede yayılmaya başlamış; Orta Doğu'nun ötesine taşarak dünyanın birçok bölgesinde mensupları olan, evrensel bir din haline almıştır. Pek çok bölgenin Arapların kontrolü altına girmesi ve halkın İslamiyet'i kabulü, Arap etkisinin - özellikle de Arap dilinin- yayılmasında etkin rol oynamıştır. Zamanla dünya üzerinde en çok konuşulan birkaç dil arasına giren Arapça, şöhretini de öncelikle son peygamberin Araplar içerisinde seçilmesine ve ona indirilen Kur'an'a borçludur. Kur'an, her şeyden önce fasih Arap dilini kaybolmaktan kurtarmıştır. Kur'an-ı Kerim'in dili olması sebebiyle Müslümanlar için herhangi bir dilden çok daha fazlası olan Arapça, aynı zamanda Hz. Peygamber'in konuştuğu ve hadisleri vasıtasıyla İslam'ı anlattığı dildir. Temel İslam bilimlerinin ana kaynaklarının dili olması, namazdaki kıraatin yanı sıra namaza çağıran ezanın da dili olması tarihi süreçte Arapçaya olan ilgiyi artırmıştır. Bu çalışma -Kur'an'ın tüm Müslümanları ortak bir Arap dili etrafında birleştirmesi bağlamında- Orta Doğu olarak adlandırılan coğrafyanın insanlık tarihinde üstlendiği role dikkat çekmeyi ve Kur'an'ın Arap diline katkılarını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagatı, Orta Doğu, Kur'an-ı Kerim, Dil, Medeniyet.

FROM LOCAL TO UNIVERSAL LANGUAGE IN THE CENTER OF THE MIDDLE EAST: THE CONTRIBUTION OF THE QUR'AN TO THE ARAB LANGUAGE

Prof. Dr. Muhammet Vehbi DERELİ

*Necmettin Erbakan University
mvdereli@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2917-3381*

ABSTRACT

The lands to the east of the Mediterranean Basin, where agriculture and animal husbandry developed, where settled life began, where writing and art took shape, and which are known as the Fertile Crescent, are today called the Middle East. The earliest known civilizations of the Middle East region are the Sumerians, Akkadians, and the Old Kingdom in Egypt. The collapse of the Hittites and the weakening of Egypt paved the way for the dominance of two Semitic peoples - Phoenicians and Hebrews - in the Middle East. The Phoenicians, who played a role in the development of Mediterranean trade, became the builders of the alphabet; The Hebrews are With the kingdom they established in Palestine under the leadership of David, they strengthened the foundations of Judaism, the first monotheistic religion. At the time when the Roman Empire began to expand, Christianity, the second of the monotheistic religions, emerged as another development that changed history in the state of Judea (Judea). Christianity, which was banned by the Roman authority until the 4th century, later became the official religion of the Roman Empire. The beginning of the 7th century AD witnessed a new turning point that would change the history and culture of the Middle East. Islam, which was born as the third largest monotheistic religion in the south of the Arabian Peninsula, started to spread in a short time; It has become a universal religion with members in many parts of the world, extending beyond the Middle East. The fact that many regions came under the control of the Arabs and the people's conversion to Islam played an active role in the spread of Arab influence, especially the Arabic language. Arabic, which has become one of the most spoken languages in the world over time, owes its fame primarily to the selection of the last prophet among the Arabs and the Qur'an that was revealed to him. First of all, the Qur'an saved the fluent Arabic language from being lost. Arabic, which is much more than any language for Muslims because it is the language of the Quran, is also the language of the Prophet. It is the language that the Prophet spoke and explained Islam through his hadiths. The fact that it is the language of the main sources of basic Islamic sciences and that it is the language of the call to prayer in addition to the recitation in prayer has increased the interest in Arabic in the historical process. This study aims to draw attention to the role of the geography called the Middle East in the history of humanity, in the context of the Qur'an uniting all Muslims around a common Arabic language, and to reveal the contributions of the Qur'an to the Arabic language.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Middle East, Quran, Language, Civilization.

LÜBNANLI ŞAİR EL-AHTAL ES-SAGÏR'İN بردى ذكرى (BERADÂ'NIN HATIRASI) İSİMLİ ŞİİRİNDE EDEBİ TASVİR

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Sami SAMANCI

*Selçuk Üniversitesi
yusufsamisamanci@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6093-9621*

ÖZET

Modern dönem Arap şairlerden el-Ahtal es-Sağır lakaplı Beşâra el-Hûrî, 1885 yılında Beyrut'ta dünyaya gelmiştir. Beşâra el-Hûrî, Emeviler dönemi şairlerinden el-Ahtal'a nisbetle "el-Ahtal es-Sağır (Küçük Ahtal)" lakabıyla şöhret bulmuştur. Eğitimine ilk olarak Osmanlı dönemi alimlerinin ders halkalarında başlamıştır. Sonrasında başlıcaları el-Hikme ve Katolik koleji el- Ferîr (Frères) olmak üzere Lübnan'daki döneminin eğitim kurumlarında tahsil hayatını sürdürmüştür. 20. yüzyıl arap şairleri arasında seçkin bir konumda olan Beşâra el-Hûrî'ye edebiyatçılar tarafından "emîru's-şuarâ" unvanı verilmiştir. Edebiyatçılığı yanı sıra şair, ülke siyasetinde aktif rol üstlenmiştir. Şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla gençlik yıllarında, dönemindeki diğer edebiyatçılarda da sıkça görüldüğü üzere padişah II. Abdülhamit muhalifi bir siyasi tavır sergilemiştir. Sonraki yıllarda ise daha çok Lübnan Devleti ve Arap coğrafyasına dair ulusçu bir siyasi anlayışa sahip olmuştur. Siyasi düşüncelerinin bu yönde evrilmesinde, yaşanan I. ve II. dünya savaşlarıyla birlikte Arap coğrafyasının farklı ülkelere ayrılması, bu ülkelerdeki siyasi istikrarsızlıklar gibi problemler etkili olmuştur. Beşâra el-Hûrî Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra da Arap coğrafyasını hep tek bir vatan olarak tasavvur etmiştir. Bu durum şiirlerinde net bir şekilde göze çarpmaktadır. Şöhreti Arap dünyasında yayılan şair Beyrut, Kahire ve Dimaşk gibi farklı ülkelerin başkentlerinde gerek resmi gerek özel pek çok tören ve toplantıya davet edilmiştir. Şairin bu tür ziyaretlerinde katıldığı toplantı ve törenler münasebetiyle kaleme aldığı pek çok şiiri bulunmaktadır. Beşâra el-Hûrî, 31 Temmuz 1968 tarihinde 83 yaşında Beyrut'ta vefat etmiştir. Siyasi hayatı ve yaşadığı dönemdeki siyasal ve toplumsal kaosa rağmen Beşâra el-Hûrî şiirlerinde el-Ahtal gibi lirik bir üslup kullanmıştır. Şairin bu üslubu pek çok şiirinin bestelenmesine imkan tanımıştır. Şiirleri Muhammed Abdulvehhâb, Vedî' es-Sâfi, Feyrûz, Ferîd el-Atraş ve Esmehân gibi meşhur sanatçılar tarafından terennüm edilmiştir.

Farklı temalarda şiirler söyleyen Beşâra el-Hûrî'nin anlatım üslubunda gazel, hamriyyât ve vasf temaları yoğun olarak görülmektedir. Vasıf temalı şiirleri arasında بردى ذكرى (Beradâ'nın Hatırası) başlıklı şiir özellikle dikkat çekicidir. Beşâra el-Hûrî söz konusu şiiri, Dimaşk'ta Haziran 1932 tarihinde Ulusal Bilim Koleji'nin düzenlediği tören münasebetiyle kaleme almış ve bu törende şiiri bizzat kendi okumuştur. بردى ذكرى (Beradâ'nın Hatırası) 48 beyitlik bir kasidedir. Şairin ana fikir olarak Dimaşk şehrine olan özlem ve muhabbetini dile getirdiği bu kaside, gerek şekil olarak kurgusu gerek işlenen konular ve anlatım özellikleri bakımından kıymetli bir edebi yapıttır. Dimaşk şehriyle özdeşleşen Beradâ nehrini çocukluk döneminde âşık olduğu bir sevgiliye benzeten şair Beradâ nehri özelinde Dimaşk'a duyduğu muhabbeti dile getirerek kasideye başlamaktadır. Şiirin kimi beyitlerinde Dimaşk'ın ve Şam diyarının tarihine değinmekte, gençlik yıllarına ve Dimaşk'ın eski dönemlerine duyduğu özlemi dile getirmektedir. Kasidede yer alan sanatlar ve bu sanatlarla kurgulanan edebi tasvirler şiirin en önemli anlatım özelliğidir. Bu çalışmada Beşâra el-Hûrî'nin بردى ذكرى (Beradâ'nın Hatırası) başlıklı kasidesinde yer alan edebi tasvirlerden örnekler üzerinde durulacak, şairin Dimaşk ve Şam özlemini şiirle ifadesinin edebi tahlili konu edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Modern Arap Şiiri, Beşâra el-Hûrî, el-Ahtal es-Sağır, بردى ذكرى, Edebi Tasvir

LITERARY DESCRIPTION IN LEBANESE POET AL-AKHTAL ES-SAGHIR'S POEM بردی ذکری (THE MEMORY OF BARADA)

Asst. Prof. Dr. Yusuf Sami SAMANCI

*Selçuk University
yusufsamisamanci@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6093-9621*

ABSTRACT

One of the modern Arab poets, Bashara al-Khuri, nicknamed al-Akhtal es-Saghir, was born in Beirut in 1885. Bashara al-Khūrî became famous with the nickname "al-Akhtal as-Saghîr (Little Ahtal)" in relation to al-Akhtal, one of the poets of the Umayyad period. He first started his education in the course circles of the scholars of the Ottoman period. Afterwards, he continued his education life in the educational institutions of his period in Lebanon, mainly al-Hikma and the Catholic college Frères. Bashara al-Khuri, who is in a distinguished position among the 20th century Arab poets, was given the title of "prince of poets" by the literati. In addition to his literary work, the poet took an active role in the politics of the country. After the collapse of the Ottoman Empire, Bashara al-Khuri always envisioned the Arab geography as a single homeland. This is clearly evident in his poems. The poet, whose fame spread in the Arab world, was invited to many official and private ceremonies and meetings in the capitals of different countries such as Beirut, Cairo and Damascus. He has many poems that he wrote on the occasion of the meetings and ceremonies he attended during such visits. Bashara al-Khuri died on 31 July 1968 in Beirut at the age of 83. Despite his political life and the political and social chaos in his time, Bashara al-Khuri used a lyrical style in his poems like al-Akhtal. This style of the poet allowed many of his poems to be composed. His poems have been sung by famous artists such as Muhammad Abd al-Wahhab, Wadih al-Safi, Feroze, Farid al-Atrash and Asmahan.

The themes of ghazal, khamriyyat and wasf are seen intensely in the expression style of Bashara al-Khuri, who writes poems in different themes. Among his qualification-themed poems, the poem titled بردی ذکری (The memory of Barada) is particularly striking. Bashara al-Khuri wrote the poem in question on the occasion of the ceremony organized by the National Science College in Damascus in June 1932 and read the poem himself at this ceremony. بردی ذکری (The memory of Barada) is an ode of 48 couplets. This ode, in which the poet expresses his longing and love for the city of Damascus as the main idea, is a valuable literary work in terms of both its fictional form, the topics covered and its narrative features. The poet, who likens the Barada river, which is identified with the city of Damascus, to a lover he fell in love with during his childhood, begins the ode by expressing his love for Damascus in particular to the Barada river. In some couplets of the poem, he refers to the history of Damascus and the land of al-Sham, and expresses his longing for his youth and the old times of Damascus. The arts in the eulogy and the literary depictions constructed with these arts are the most important narrative features of the poem. In this study, the literary analysis of the poet's poetic expression of his longing for Damascus and al-Sham will be discussed, which will focus on examples of literary depictions in Bashara al-Khuri's eulogy titled بردی ذکری (The memory of Barada).

Keywords: Modern Arabic Poetry, Bashara al-Khuri, al-Akhtal es-Saghir, The memory of Barada, Literary Depiction.

İSLÂM MEDENİYETİNDE NAHİV KURALLARININ İŞÂRÎ/TASAVVUFÎ YORUMU (TELHÎSU'L-İBÂRE ÖRNEĞİ)

Arş. Gör. Dr. Turan BAHŞİ

*Akdeniz Üniversitesi
turanbahsi@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0900-9258*

ÖZET

Kur'ân'ın Arapça indirilmesi, İslâm düşünce tarihinde ortaya konulan eserlerde vahyin murad-ı ilâhîye uygun bir şekilde anlaşıldığını göstermek üzere dilsel referansların yoğun bir şekilde kullanımını da beraberinde getirmiştir. Tefsir, hadis, fıkıh ve kelâm gibi dinî disiplinlerde sözü edilen duruma rastlanmakta; Arap dili ve dinî düşünce arasındaki ilişkiye dikkat çekilmektedir. Dilsel öğelerden istifade edilen alanlardan birinin de tasavvuf olduğu görülmektedir. Mutasavvıflar duygu ve düşüncelerini teşbih, isti'âre ve mecaz gibi edebî sanatları kullanarak aktarmakla birlikte âyetlerin işârî yorumlarında kimi zaman etimolojik tahliller ve dilbilgisi kurallarından da yararlanmaktadırlar. İslâm medeniyetinde Kuşeyrî'nin (ö. 465/1072) Nahvu'l-kulûb adlı eserini kaleme almasıyla birlikte bazı âlimlerin ilginç bir şekilde nahiv ilmine dair terimleri ve kuralları da işârî/tasavvufî tarzda yorumladıklarına tanık olunmaktadır.

Bu tebliğde Kuşeyrî'den yaklaşık iki asır sonra yaşayan, mutasavvıf ve edip kişiliği ile tanınan İbn Gânim el-Makdîsî'nin (ö. 678/1280) kaleme aldığı Telhîsu'l-ibâre fi nahvi ehli'l-işâre adlı eseri özelinde nahiv ıstılahlarının ve kurallarının işârî yorumları incelenmektedir. Kudüs, Dimaşk ve Kâhire gibi Ortadoğu'nun ilim havzalarında bulunan İbn Gânim, daha çok mutasavvıf ve edebiyatçı kişiliği ile tanınmaktadır. O, söz konusu eserinde dinî ilimlerle meşgul olan kişilerin maksatlarının birbirinden farklılık gösterdiğini; onlardan bir zümrenin dilin ıslahı ile meşgul olduğunu (dilciler) diğer bir zümrenin ise kalbin ıslahına yöneldiğini (mutasavvıflar) ifade etmektedir. Müellif bahsedilen iki grup arasındaki yaklaşım farklılıklarını nahvin işârî yorumları üzerinden ele almaktadır. Telhîsu'l-ibâre on yedi bâb'tan oluşmaktadır. Başlıklar incelendiğinde müellifin "mübtedâ-haber", "fâ'il-mef'ûl", "bedel", "temyîz" ve "harf-i cerler" gibi gramer kitaplarındaki konu başlıklarını, eserinde kullandığı görülmektedir. Bu başlıklar altında İbn Gânim sistematik bir şekilde öncelikle nahiv kaidelerini veciz bir şekilde aktarmakta ardından bu kavramların ya da kuralların tasavvufî izdüşümlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Söz konusu yorumlarında müellifin kimi zaman nahiv terimlerinin sözlük anlamlarından hareket ettiği kimi zaman ise nahiv öğretiminde kullanılan kategorik tasniflerden yararlandığı tespit edilmektedir. Doküman inceleme metodu kullanılan araştırmamızın, nahiv ilmi özelinde İslâm düşünce tarihinde zâhir ve bâtın ilimleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılmasına katkı sunması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nahiv, İşârî Yorum, Telhîsu'l-ibâre, İbn Gânim, Dil-Düşünce İlişkisi.

THE ISHARI/SUFISTIC COMMENTS ON GRAMMAR RULES IN ISLAMIC CIVILIZATION (A TELKHISU'L-'IBARE EXAMPLE)

Res. Assist. Dr. Turan BAHŞI

*Akdeniz University
turanbahsi@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0900-9258*

ABSTRACT

The revelation of the Qur'an in Arabic brought with it the intense use of linguistic references to show that the revelation was understood in accordance with the divine will in the works revealed in the history of Islamic thought. The mentioned situation is encountered in religious disciplines such as tafsir, hadith, fiqh and kalam; Attention is drawn to the relationship between the Arabic language and religious thought. It is seen that one of the areas benefiting from linguistic elements is Sufism. While mystics convey their feelings and thoughts by using literary arts such as similes and metaphors, they sometimes make use of etymological analyzes and grammatical rules in the ishari interpretations of the verses. In Islamic civilization, it is witnessed that some scholars interestingly interpreted the terms and rules of grammar science in an ishari/sufi way, after Kuseyri (d. 465/1072) wrote his work called Nahwu'l-qulub.

In this paper, the ishari interpretations of syntax terms and rules are examined in the work of Telkhisu'l-'ibâre fi nahwi ehli'l-ishare , written by Ibn Ganim al-Maqdisi(d. 678/1280). Ibn Ganim, who is in the scientific basins of the Middle East such as Jerusalem, Damascus and Cairo, is mostly known for his sufistic and literary personality. He stated in his work that the aims of people who are engaged in religious sciences differ from each other; He states that one group of them is busy with the improvement of the language (linguists) and another group is directed towards the improvement of the heart (sufis). The author deals with the differences in approach between the two mentioned groups through the ishari interpretations of grammar. Telkhisu'l-'ibâre consists of seventeen chapters. When the titles are examined, it is seen that the author uses the subject titles in grammar books such as "mubteda-khabar", "fa'il-mef'ul", "bedel", "temyiz" and "harf-i cer" in his work. Under these titles, Ibn Ganim systematically firstly conveys the syntax rules concisely and then tries to reveal the sufistic projections of these concepts or rules. In his comments, it is determined that the author sometimes acts from the dictionary meanings of the syntax terms and sometimes makes use of the categorical classifications used in the teaching of syntax. It is foreseen that our research, using the document analysis method, will contribute to revealing the relationship between the zahir and esoteric sciences in the history of Islamic thought, especially in the science of grammar.

Keywords: Grammar, Ishari comment, Telkhisu'l-'ibare, Ibn Ganim, Language-Thinking Relation.

KÛFE'NİN ÖNEMLİ ÂLİMLERİNDEN İBN KUTEYBE'NİN TE'VÎLU MUŞKİLİ'L-KUR'AN ADLI ESERİNDE BELÂĞAT KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

Arş. Gör. İzzettin BİÇAK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
meyafarkin21@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7603-8035*

ÖZET

Bu çalışmada Arap dili ve edebiyatında çok önemli bir yere sahip olan İbn Kuteybe'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve Arap gramerine katkısı ele alınmıştır. Onun Kur'an'a yapılan saldırıları önlemek için Kur'an'ın müşkil ve müteşâbih ifadelerini açıklayarak ortaya koyduğu eserinin belagat yönü detaylı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. İbn Kuteybe bazı kaynaklara göre 213 (828) yılında Kûfe'de, bazılarına göre ise Bağdat'ta aynı tarihte doğmuştur. Ailesinin Merv'den Irak'a göç edip Kûfe'ye yerleştiği ve onun Kûfe'de doğduğu görüşü daha yaygındır. Buna dayanarak onun Farsça hatta Türk kökenli olabileceği ileri sürülmüştür. Câhiz ve Ebû Hanîfe ed-Dîneverî gibi 3. yüzyılda yetişen önemli âlimlerden biri olarak kabul edilen İbn Kuteybe uzun süre hadis, tefsir, fıkıh, tarih, kelâm ve dille ilgilenmişse de zamanla edebiyata yönelmiştir. Âlim olmak için bir alanda, edip olmak için her alanda birikimli olmanın gereğine inanan İbn Kuteybe edebiyatın, özellikle şiir ve ahbârın inceliklerini çok iyi biliyordu. Aynı zamanda şiir ve ahbâr râvisi olup Arap edebiyatında nesir sahasının İbnü'l-Mukaffa' ve Câhiz'den sonra en önemli simasıdır.

İbn Kuteybe (213-276) Muşkilü'l-Kur'an alanında günümüze ulaşan ilk sistematik eserin sahibidir. "Te'vîlu Muşkilü'l-Kur'an" adlı eserinin yazılış amacını; kıt anlayışlı, bozuk görüşlü ve önyargılı yorumlarla Kur'an'ı tahrif edi, Kur'an'da ihtilaf, i'râb ve nazım hatalarının bulunduğunu iddia edenlere cevap vermek olarak açıklamıştır. Te'vîlu Muşkilü'l-Kur'an'da veciz bir girişin ardından on yedi bölüm yer almaktadır. Eserde yer alan mecâz, isti'are ve maktûb gibi terimlerle Kur'an'ı tercüme etmenin imkânsız olduğu görüşünü savunan İbn Kuteybe, Kur'an'da birtakım çelişkilerin mevcut olduğunu öne sürenlerin delillerini ele almaktadır. Bu iddiayı ileri sürenler, kırâat farklılıklarını da bir çelişki gibi göstermeye çalışmışsa da müellif, bu tür iddiaları deliller göstererek çürütmüştür. "Hâzif ve ihtisar", "tekrar ve ziyade", "kinaye ve ta'rîz", "lafzın zahirinin manasına muhalefeti" ve "hurûf-ı mukatta'a" kitapta ele alınan diğer konulardır. Kur'an'daki müteşâbihi Allah'tan başkasının bilip bilemeyeceği hususunun ele alındığı eserde, belagat kavramlarına dair de geniş bilgiler yer almaktadır. Eserin ilmî neşrini yapanlardan biri olan Seyyid Ahmed Sakr eserin en mühim kısımlarının bu bölümlerden meydana geldiğini açıklamıştır. İbn Kuteybe, müşkil âyetleri açıklarken Kur'an âyetleri, hadîs, Arap şiiri, sahabe, tabiin sözleri ve müfessirlerin değerlendirmelerinden istifade etmiş ve en sonunda bu görüşler arasında tercihlerde bulunmuştur. Ele aldığı sürelerdeki müşkilleri zikrettikten sonra farklı anlamlara gelen lafızlarla ilgili çok önemli bir bölüm oluşturmuştur. O bölümde tek bir kalıpta olup da farklı anlama gelen kırk küsur kelimeyi zikretmiştir. Daha sonra ma'âni harflerini ve onlara benzer çekimsiz fiilleri zikretmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belâğatı, İbn Kuteybe, Te'vîlu Muşkilü'l-Kur'an, Mecaz, İsti'are.

EXAMINATION OF THE CONCEPTS OF RHETORIC IN THE WORK NAMED TE'VÎLU MUSKILI'L-QUR'AN OF IBN KUTEYBA, ONE OF THE IMPORTANT SCHOLARS OF KUFE

Res. Assist. İzettin BİÇAK

*Necmettin Erbakan University
meyafarkin21@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7603-8035*

ABSTRACT

In this study, the life of Ibn Qutayba, who has a very important place in Arabic language and literature, his literary personality and his contribution to Arabic grammar are discussed. The rhetoric aspect of his work, which he put forward by explaining the muskil and mutashabih expressions of the Qur'an in order to prevent the attacks on the Qur'an, has been tried to be examined in detail. According to some sources, Ibn Qutayba was born in Kufa in 213 (828), and according to others, in Baghdad on the same date. The view that his family migrated from Merv to Iraq and settled in Kufa and that he was born in Kufa is more common. Based on this, it has been suggested that he may be of Persian or even Turkish origin. Although Ibn Qutaybe, who is considered as one of the important scholars who grew up in the 3rd century like Cāhiz and Ebû Hanîfe ed Dîneverî, was interested in hadith, tafsir, fiqh, history, theology and language for a long time, he turned to literature as time goes by. Ibn Qutayba, who believed that it was necessary to have knowledge in one field in order to be a scholar and in every field to be a writer, knew very well the subtleties of literature, especially poetry and companions. At the same time, he is the narrator of poetry and ahbâr, and he is the most important figure of the prose field in Arabic literature after İbnü'l-Mukaffa' and Cāhiz.

Ibn Qutaybe (213-276) is the owner of the first systematic work in the field of Muskilu'l-Qur'an. He explained that the purpose of his writing "Te'vîlu Muskili'l-Kur'an"; the falsified the Qur'an with low understanding, distorted and prejudiced interpretations, and explained it as responding to those who claim that there are disagreements, i'râb and verse errors in the Qur'an. After a concise introduction, there are seventeen chapters in Te'vîlu Muskili'l-Qur'an. Defending the view that it is impossible to translate the Qur'an with terms such as metaphor, isti'âra and maklub in the work, Ibn Qutayba deals with the evidence of those who claim that there are some contradictions in the Qur'an. Although those who put forward this claim tried to present the differences in recitation as a contradiction, the author refuted such claims by showing evidence. In the work, in which the issue of whether anyone other than Allah can know the mutashabih in the Qur'an, there is also extensive information on the concepts of rhetoric. Seyyid Ahmed Sakr, one of the authors of the scientific publication of the work, explained that the most important parts of the work are composed of these parts. "Hazf and ihtisar", "repetition and augmentation", "kinâyah and ta'rîz", the opposition of the word to the meaning of the word, and hurûf-ı mukatta'a are other issues that are discussed in the book. The author, who made the ta'wîl and tafsîr of muskil wordings in the periods, also dealt with linguistic features such as Qur'anic concepts that contain many meanings, six un conjugated verbs and the meaning of the noun-verb. While explaining the mushkil verses, Ibn Qutayba benefited from the verses of the Qur'an, hadith, Arabic poetry, the words of the Companions, the Tabi'un, and the evaluations of the commentators, and finally, he made choices among these views. In his work in question, Ibn Qutayba first dealt with the criticisms directed at the Qur'an, then dealt with the metaphor and isti'âra, and then mentioned the huruf mukatta'a and the tafsir's disagreements about these letters and the expressions that were puzzling. After mentioning the "mushkils" in the periods he dealt with, he created a very important chapter on the words that have different meanings. In that section, he mentioned forty-odd words that are in a single pattern but have different meanings. Then he mentioned the letters ma'ani and similar non-conjugated verbs.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Ibn Qutaybe, Te'vîlu Muskili'l-Kur'an, Metaphor, Isti'âra.

Oturum No: 5

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nermin Öztürk

Prof. Dr. Mustafa Sami Baybal

İslam Döneminde Harraniler

Doç. Dr. Ahmet Aras

Katolik Kilisesinin Ortadoğu'daki Faaliyetleri

Doç. Dr. Ahmet Türkan

Ortadoğu'daki Denklemler ve Kudüs Latin Patrikliğinin Yeniden Açılması (19. yy)

Arş. Gör. Mehmet Safa Cevahir

Hinduizm'de Hulûl ve Ortadoğu'daki Yansımaları

İSLÂMÎ DÖNEMDE HÂRRÂNÎLER

Prof. Dr. Mustafa Sami BAYBAL

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
msbaybal@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-6539-3381*

ÖZET

Harrânîler'i genel bir çerçevede tanımlamak gerekirse; söz konusu topluluk milâttan önce III. bin yıldan milattan sonra XIII. yüzyıl ortalarına kadar varlıklarını sürdüren Harranlı putperestlerdir.

Yerleşim merkezi olan Harran'a nispetle komşularının Harrânîler ismini verdiği grup, İslami kaynaklarda bu adla ayrıca Harrânîler ve Harbanîler olarak zikredilmiş, Kestanîler, Keldanîler ve Nabatîler olarak da anılmıştır. Halife Me'mun'dan sonraki döneme ait kaynaklarda Harranlı Sabîiler şeklinde bir adlandırma daha karşımıza çıkmakla birlikte pek çok müellifin de ifade ettikleri gibi Me'mun dönemi öncesindeki Harrânîler'in Sabîî adıyla bir ilgisi yoktur.

İbnu'n-Nedîm'in el-Fihrist'inde verdiği bilgiye göre, Me'mun 830'da Bizans'a karşı çıktığı hayatının son seferi esnasında Harran'a uğradığından kendisini karşılayanlar arasında özel giysileri ve saç tipleriyle dikkat çeken paganist Harrânîler de vardı. Me'mun onlara kim olduklarını sorunca cizye hukukuna tabi Harrânîler olduklarını söylediler. Ancak bu cevabın Me'mun'u tatmin etmemesi onları telâşlandırdı. Me'mûn Harrânîler'den ya Müslümanlar olmalarını ya da cizye karşılığında İslâm devletinde yaşama hakkından faydalanabilmeleri için Allah'ın Kur'an'da isimlerini zikrettiği dinî gruplardan birine girmelerini istedi; aksi halde Bizans seferinden döndüğünde hepsini cezalandıracağını söyledi. Bunun üzerine Harrânîler'den bir kısmı Hıristiyan, bir kısmı da Müslüman oldu; kalanlar ise o sırada Güney Mezopotamya'da yaşayan ve dışa kapalı bir cemaat yapısına sahip olduklarından fazla dikkat çekmeyen Sabîiler'in adını benimseyerek bundan sonra Harranlı Sabîiler ismiyle anılmaya başladılar. Bu bilgiler Harrânîlerin, Me'mûn'un ağır tehdidi karşısında bir kurtuluş yolu olarak gördükleri zimmîlik statüsünü sürdürebilmek için Sabîî ismine sığındıklarını açıkça göstermektedir.

İslâmî dönemde yaşayan Harrânîler hakkında bilgi veren bazı kaynaklar, Harrânîler'in tarih boyunca sıkı sıkıya bağlı kaldıkları paganist bir yapının yanı sıra Ortaçağ'da yaşayan Harrânîler'in inanç sistemlerinde bir tür monoteizme de yer verildiğini ifade ederler.

Yine İslâmî dönemde Harrânîler oldukça parlak bir süreç yaşadılar; Müslüman idareciler, IX. yüzyıldan itibaren onlara inanç ve ibadetlerini serbestçe yapma fırsatı tanıdılar. Dolayısıyla bu dönemden başlayarak Harrânîler'den birçok kişi İslâm coğrafyasının başlıca şehirlerinde ün kazandı ve çeşitli İslâm devletlerinde tıptan edebiyata, astronomiden tercüme faaliyetine kadar pek çok alanda parlak başarılar sergiledi.

Anahtar Kelimeler: Harran, Harrânîler, Sâbiiler, İbnu'n-Nedîm, Me'mûn,.

THE HARRANIDS IN THE ISLAMIC PERIOD

Prof. Dr. Mustafa Sami BAYBAL

*Necmettin Erbakan University
msbaybal@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-6539-3381*

ABSTRACT

To define the Harranids in a general framework; the community in question, they are the pagans of Harran, who survived from the 3000 BC. to the middle of thirteenth century AD.

The group named as the Harranids by its neighbors in relation to Harran, which is the settlement center, is also mentioned as the Harranids and the Harbanis with this name in the Islamic sources, and they are also called as the Kestanids, Chaldeans and Nabataeans. In the sources after the Caliph al-Ma'mun, we come across another name as the Sabians from Harran, but as many authors have stated, the Harranids before the Ma'mun period have not any connection with the name Sabiids.

According to the information given by Ibnü'n-Nedim in his al-Fihrist, since al-Ma'mun stopped by Harran in 830 during his last campaign against Byzantium in his life, there were also paganist Harranis, who attracted attention with their special clothes and hair types. When al-Ma'mun asked them who they were, they said that they were Harranids subject to the jizya law. However, the fact that this answer did not satisfy al-Ma'mun worried them. al-Ma'mun asked the Harranids to either become Muslims or join one of the religious groups that Allah has mentioned in the Qur'an so that they can enjoy the right to live in an Islamic state in return for the jizya; otherwise he would punish them all when he returned from the Byzantine expedition. Thereupon, some of the Harranids became Christians and some became Muslims; the rest adopted the name of the Sabians, who lived in Southern Mesopotamia at that time and did not attract much attention because they had a closed community structure, and started to be called the Sabians from Harran. This information clearly shows that the Harranids took refuge in the name Sabii in order to maintain their dhimmi status, which they saw as a way of salvation in the face of the heavy threat of al-Ma'mun.

Some sources that provide information about the Harranids who lived in the Islamic period state that a kind of monotheism was also included in the belief systems of the Harranids living in the Middle Ages, as well as a paganist structure that the Harranids adhered to throughout history.

Again in the Islamic period, the Harranids experienced a very bright process; the Muslim rulers, since the 19th century, they have given them the opportunity to freely practice their faith and worship. Therefore, starting from this period, many people from the Harranids gained fame in the main cities of the Islamic geography and showed brilliant success in many fields from medicine to literature, from astronomy to translation activities in various Islamic states.

Keywords: Harran, Harranids, Sabians, İbnu'n-Nedîm, Me'mûn.

KATOLİK KİLİSESİNİN ORTA DOĞU'DAKİ FAALİYETLERİ

Doç. Dr. Ahmet ARAS

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
arasahmet@hotmail.com
ORCID ID: 0000 0002 2552 1895*

ÖZET

Hıristiyanlığın Roma İmparatorluğunda yayılması sonrasında Roma merkezli gelişen ve büyüyen Hıristiyanlık bir süre sonra imparatorluk sınırlarında hakim din olmuştur. Bunun yanında siyasi bir misyon da üstlenmeye başlamıştır. İmparatorluğun yıkılışı sonrasında da eski geniş sınırların olduğu coğrafyalarda özellikle Katolik Hıristiyanlık aynı görevini devam ettirmiştir.

1054 tarihi Roma imparatorluğunun doğu ve batı olarak ayrılığının tescillendiği tarihtir. Hıristiyanlık tarihinde Katolik ve Ortodoks Hıristiyanlık olarak isimlendirilen büyük bölünme (grand schima) bu tarihte gerçekleşmiştir. Artık Batı Roma topraklarında hakim olan Katolikler, Doğu topraklarından hiçbir zaman vazgeçmemiş ve kopmak istememiştir.

Akdeniz'in doğu kesimi için Katoliklerin kullandığı isimlerden birisi Levant'dır. Doğu Akdeniz her ne kadar Ortodoks Hıristiyanların hakimiyetinde olsa da Akdeniz ticaretine hakim olan Venedikliler Levant'ta ticari imtiyazlar da sağlamışlardır. Katolik Kilisesi de varlığını sürdürme yolları aramıştır.

Tarihte Haçlı Seferleri Katoliklerin Doğu coğrafyası nüfuzunu kaybetmemek, Roma dönemi etkisine kavuşmak için gerçekleştirdiği seferlerden başkası değildir.

Haçlı Seferleri sonrasında Doğu Akdeniz kıyılarında kurulan kontluklarla Katolikler Orta Doğu'da özellikle Suriye ve Lübnan bölgesine yerleşme çabaları göstermişlerdir. Bir süre sonra Mısır, Suriye ve Irak merkezli Süryaniler, Kıptiler, Keldaniler, Maruniler ve Hatta Ermeniler arasındaki özellikle kilise yönetimlerine seçimlerde ortaya çıkan tartışmalar veya sosyal ve ekonomik sıkıntılı anlarda devreye girerek kendilerine bağlı kiliseler oluşturmaya başlamışlardır.

Günümüzde Katolik Kilisesine bağlı Orta Doğu'da bulunan bu kiliseler sayısal olarak da azımsanmayacak miktardadır. Bunlar Orta Doğu bölgesinde sadece dini faaliyetler gerçekleştirmemekte, Katolik misyonunun paralelinde zaman zaman faaliyetler de yürütmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Doğu Akdeniz, Katolik Hıristiyanlık, Katolik Misyonu.

ACTIVITIES OF THE CATHOLIC CHURCH IN THE MIDDLE EAST

Assoc. Prof. Dr. Ahmet ARAS

Necmettin Erbakan University

arasahmet@hotmail.com

ORCID ID: 0000 0002 2552 1895

ABSTRACT

After the spread of Christianity in the Roman Empire, Christianity, which developed and grew centred in Rome, became the dominant religion in the borders of the empire after a while. In addition, it began to undertake a political mission. After the collapse of the empire, especially Catholic Christianity continued its same duty in geographies with old wide borders.

The year of 1054 is the date which the separation of the Roman empire into east and west was registered. The great division (grand schema), called Catholic and Orthodox in the history of Christianity, took place on this date. The Catholics, who now dominate the Western Roman lands, never gave up their Eastern lands and did not want to move away.

One of the names used by Catholics for the eastern part of the Mediterranean is Levant. Although the Eastern Mediterranean was under the domination of Orthodox Christians, the Venetians, who dominated the Mediterranean trade, also provided commercial concessions in the Levant. The Catholic Church also sought ways to survive.

The Crusades in History are nothing but the expeditions that the Catholics carried out in order not to lose their influence in the Eastern geography.

After the Crusades, Catholics made efforts to settle in the Middle East, especially in Syria and Lebanon, with the counties established on the Eastern Mediterranean coasts. After a while, Egypt, Syria and Iraq centred Syriacs, Copts, Chaldeans, Maronites and even Armenians started to form their own churches by getting involved in the debates that arose especially in the elections to church administrations or in times of social and economic troubles.

Today, these churches in the Middle East, which are affiliated with the Catholic Church, are insignificant numbers. They do not only carry out religious activities in the Middle East region, but they also carry out activities from time to time in parallel with the Catholic mission.

Keywords: Middle East, Eastern Mediterranean, Catholic Christianity, Catholic Mission.

ORTA DOĞU'NUN DEĐİŐEN DENKLEMLERİ VE KUDÜS LATİN PATRİKhanESİNİN YENİDEN AÇILIŐI (19. YY)

Doç. Dr. Ahmet TÜRKAN

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
aturkan81@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9788-5869*

ÖZET

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Orta Doğu'su farklı devletlerin dini ve siyasi amaçlarının kimi zaman örtüőtüğü, kimi zaman da çatıőtığı bir bölgeydi. Kudüs bunun için önemli bir laboratuvardır. İngiltere tarafından Kudüs'te konsolosluk açılması ve ardından Protestan kökenli bir piskoposluk kurulması, Ortadoğu'da Katolik ve Ortodoksların koruyucusu olan devletleri harekete geçirdi. Ruslar yerel Rum Ortodokslar aracılığıyla hâkimiyet kurmaya çalışırken, Fransızlar Rum Katolikleri aracılığıyla faaliyetlerine devam ettiler. Fransızlar, yabancı statüdeki Katolik Fransiskanlar aracılığıyla da Kudüs'te uzun zamandır varlık gösteriyorlardı. Beş asırdan fazla bir süredir kapalı olan Kudüs Latin Patrikhanesi, 1847'de böyle bir atmosferde yeniden açıldı. Patrikhanenin açılıőında çeşitli gruplar farklı parametrelerle hareket ettiler. Fransa, Katolikler üzerindeki hükümranlığını azaltacağı endiőesiyle Kudüs Latin Patrikhanesi'nin açılıőına başlangıçta karşı çıktı. Ancak Protestanlar bağlamında İngiltere'nin, Ortodokslar bağlamında Rusya'nın Kudüs'te etkisinin arttığını gören Fransa tutumunu deđiőtirdi. Böylece sürecin sonunda Fransa, bir zamanlar karşı olduğu şeyin taşıyıcısı oldu. Papalığın tutumu ise daha da karmaşıktı. Papalık bir taraftan aynı Fransa gibi Kudüs'teki Protestanların ve Ortodoksların varlığından hoşnut olmazken, diğer taraftan Fransa'nın Katoliklerin iç işlerine müdahalesinden rahatsızlık duyuyordu. Bu nedenle selefine göre daha etkin bir politika izleyen Papa IX. Pius (1846-1878), yeni patrikhanenin kurulmasının Vatikan'a önemli bir alan açacağını düşünmekteydi. Kudüs'te her bir tarafın farklı beklentilerle strateji belirlediği bu dönemde, Papalık ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkilerde yeni bir sürece girildi. Büyük devletlerin dini grupları bahane ederek müdahalelerinin farkında olan Osmanlı yetkilileri, Papalık ile ilişkilerini geliőtirmenin kendi menfaatleri için uygun olduğunu düşündüler. Bu olumlu ilişkilerin sonuçlarından biri de Kudüs Latin Patrikhanesi'nin kurulmasıdır. Kudüs'teki yeni patrikhanenin yapısı Osmanlı ile Vatikan arasında uzun süren müzakereler sonucunda şekillenmiş ve Osmanlı topraklarındaki diğer patrikhanelerden farklı bir sistemle çalışmalarını yürütmüőtür. Osmanlı ile Papalık arasında yeni gelişen bu ilişkilerde iç ve dış etkenlerin yanı sıra Papa IX, Pius ile Sultan Abdülmecit (1869-1831) arasındaki ikili ilişkilerin ve karşılıklı hediyeleşmelerin de büyük katkısı olmuştur. Patrikhanenin kuruluőu, Osmanlı Devleti ile Papalık arasında kurulacak yarı resmi ilişkilerin de zeminini hazırlamıştır. Sunulacak bildiride, Kudüs Latin Patrikhanesi'nin yeniden açılıőındaki atmosfer, bu süreçteki dini-siyasi çekişmeler ve Osmanlı Papalık ilişkileri, Osmanlı arşiv belgeleri ve yerel/yabancı gazeteler ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Osmanlı, Kudüs, Hıristiyan, Statüko.

THE CHANGING EQUATIONS OF THE MIDDLE EAST AND THE RE-OPENING OF THE LATIN PATRIARCHATE OF JERUSALEM (19TH CENTURY)

Assoc. Prof. Dr. Ahmet TÜRKAN

*Necmettin Erbakan University
aturkan81@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9788-5869*

ABSTRACT

In the 19th century, the Ottoman State's Middle East was a region where the religious and political aims of different states sometimes overlapped and sometimes clashed. Jerusalem is an important laboratory for this. The opening of a consulate in Jerusalem by England and then the establishment of a Protestant-origin diocese mobilized the states that were the protectors of Catholics and Orthodox in the Middle East. While the Russians tried to establish dominance through the local Greek Orthodox, the French continued their activities through the local Greek Catholics. The French also had a long presence in Jerusalem through foreign-status Catholic Franciscans. In such an atmosphere, the Latin Patriarchate of Jerusalem, which had been closed for more than five centuries, was reopened in 1847. At the opening of the Patriarchate, various groups acted with different parameters. France initially opposed the opening of the Latin Patriarchate of Jerusalem, fearing that it would undermine its rule over the Catholics. However, France, realizing that the influence of England in the context of the Protestants and Russia in the context of the Orthodox, in Jerusalem, changed its stance. Thus, at the end of the process, France became the bearer of what it once opposed. The position of the Papacy was even more complex. On the one hand, the Papacy was not satisfied with the presence of Protestants and Orthodox in Jerusalem, just like France, on the other hand, it was uncomfortable with the interference of France in the internal affairs of Catholics. For this reason, Pope Pius IX (1846-1878), who followed a more effective policy than his predecessor, thought that the establishment of the new patriarchate would open an important area for the Vatican. In this period, in which each side determined a strategy with different expectations in Jerusalem, a new process emerged in the relations between the Papacy and the Ottoman State. The Ottoman authorities, aware of the interventions of the great states by using religious groups as an excuse, thought that it was in their own interest to improve their relations with the Papacy. One of the results of these positive relations is the establishment of the Latin Patriarchate of Jerusalem. The structure of this new Patriarchate in Jerusalem was shaped as a result of long negotiations between the Ottoman and the Vatican, and it carried out its work with a different system from the other patriarchates in the Ottoman State. In addition to internal and external factors, bilateral relations and mutual gifts between Pope Pius IX and Sultan Abdülmecit (1839-1861) contributed greatly to these newly developing relations between the Ottoman State and the Papacy. The establishment of the Patriarchate also laid the groundwork for the semi-official relations to be established between the Ottoman State and the Papacy. In the paper to be presented, the atmosphere in the reopening of the Latin Patriarchate of Jerusalem, the religious-political conflicts in this process and the Ottoman Papacy relations will be discussed in the light of Ottoman archive documents and local/foreign newspapers.

Keywords: Middle East, Ottoman, Jerusalem, Christian, Status Quo.

HİNDUİZM'DE HULÛL VE ORTA DOĞU'DAKİ YANSIMALARI

Arş. Gör. Mehmet Safa CEVAHİR

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
mehmetsafacevahir@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2843-4818*

ÖZET

Hinduizm'de Tanrı anlayışıyla bağlantılı inançlar arasında Avatar doktrini bulunmaktadır. Avatar inancı, Tanrı Vişnu'nun belli gayeleri yerine getirmek üzere farklı varlık formlarına girerek yeryüzünde tecelli etmesi durumunu ifade etmektedir. Tanrı Vişnu'nun yeryüzünde farklı formlarda ortaya çıkmasının amaçları arasında, yarattığı varlıkları muhafaza etmek, bozulan düzeni tadil etmek, adaleti tesis etmek ve insanlara rehberlik etmek bulunmaktadır. Kutsal metin kaynaklı bir doktrin olan Avatar doktrini, Hindu dinî geleneğinde erken dönemden itibaren günümüze değin ehemmiyetini muhafaza etmiştir. Hint bölgesinde Tanrı'nın bedenleşmesi inancı varlığını korurken diğer taraftan İslâm dünyasında da kimi çevreler tarafından hulûl/reenkarnasyon inancı benimsenmiştir. Özellikle Nizâriyye, Dürziyye gibi birtakım Gâliyye fırkaları arasında Tanrı'nın hulûl etmesi yaygın bir inançtır. Hulûl inancını sağlam zemine oturtmak için el-Hicr 15/29'u delil getiren bu kesim, farklı hulûl çeşitlerinin varlığını öne sürmüşlerdir. Araştırmamızın temel gayesi, farklı hulûl çeşitlerini ortaya koymak olmadığı için bunlara temas etmeyeceğiz. Bu çalışmada ortaya koymaya çalıştığımız husus, Hinduizm ve İslâm dünyasında hulûl inancını benimseyen çevrenin aralarında herhangi bir organik bağın olup olmadığını ortaya koymaktır. Bunu yaparken her iki geleneğin tarihin belli bir döneminde -hangi gerekçeyle olursa olsun- aynı ortamı paylaşıp birbirlerinden etkilenip etkilenmediklerini irdelemeye çalışacağız. Tarih bizlere özellikle ticaret sebebiyle birçok topluluğun yan yana geldiğini göstermektedir. Acaba çalışmamıza konu olan söz konusu iki gelenek, ticari gerekçelerle birbiriyle karşılaşmış mıdır? Şayet böyle bir şey olduysa, bu onların karşılaşmaları için yegâne gerekçe miydi? Müslümanların erken dönemden itibaren Hint kıtasında buldukları, bugün ilmî çevre tarafından genel kabule mazhar olmuştur. Nitekim erken dönemlerden itibaren Müslümanlara özel bir Kâdî'nın Batı Hint sahil limanında bulunduğu ifade edilmektedir. Bu durum, Müslümanların daha erken dönemlerden itibaren söz konusu bölgedeki ticari aktivitelerinin genişliğini ortaya koymaktadır. Vakıanın böyle olması, iki gelenek arasındaki karşılaşmayı mümkün kılmış ve iki geleneğin birbirine etkisi de kaçınılmaz olmuştur. İşte biz bu çalışmamızda, hulûl konusu özelinde bu etkileşimi ortaya koymaya gayret edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Hinduizm, İslâm, Şia, Hulûl, Reenkarnasyon, Avatar.

HULÛL IN HINDUISM AND ITS REFLECTIONS IN THE MIDDLE EAST

Res. Assist. Mehmet Safa CEVAHİR

*Necmettin Erbakan University
mehmetsafacevahir@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2843-4818*

ABSTRACT

Among the beliefs associated with the understanding of God in Hinduism is the Avatar doctrine. Avatar belief refers to the state of God Vishnu's manifestation on earth by entering into different existence forms to fulfill certain purposes. The purposes of God Vishnu's appearance on earth in different forms include preserving the creatures he created, restoring the corrupted order, establishing justice and guiding people. The Avatar doctrine, which is a scripture-based doctrine, has retained its importance in the Hindu religious tradition from the early period to the present day. While the belief in the incarnation of God preserved its existence in the Indian region, on the other hand, the belief of hulul/reincarnation was adopted by some circles in the Islamic world. It is a common belief that God should come into existence, especially among some Ghaliyya sects such as the Nizariyya and the Druze. This section, which used al-Hijr 15/29 as evidence in order to establish the hulûl belief on solid ground, claimed the existence of different types of hulul. Since the main purpose of our research is not to reveal the different types of hulûl, we will not touch them. The point we try to reveal in this study is to reveal whether there is any organic connection between the environment that adopts the belief of hulul in Hinduism and the Islamic world. While doing this, we will try to examine whether both traditions shared the same environment and were influenced by each other in a certain period of history - for whatever reason. History shows us that many communities came together, especially because of trade. I wonder if these two traditions, which are the subject of our study, have met each other for commercial reasons? If such a thing did happen, was that the only reason for their meeting? The fact that Muslims have been in the Indian continent since the early period has been generally accepted by the scientific community today. As a matter of fact, it is stated that a Qadi special to Muslims has been in the West Indian coastal port since early times. This situation reveals the breadth of the commercial activities of the Muslims in the region from earlier times. The fact that this was the case made the encounter between the two traditions possible and the influence of the two traditions on each other was inevitable. In this study, we will try to reveal this interaction in the subject of hulûl.

Keywords: Hinduism, Islam, Shia, Hulûl, Reincarnation, Avatar.

Oturum No: 6

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Doğan Kaplan

Prof. Dr. İbrahim Coşkun & Doktorant Şerife Özketen

Çağdaş Selefi Akımların Akıl Karşıtlığı ve Doğurduğu Sonuçlar

Doç. Dr. Yusuf Gökalp & Dr. Abdiraşit Babataev

*Dini-Siyasi Bir Mezhep Olarak Zeydiyye'nin Ortadoğu
İslam Düşünce Tarihindeki Rolü*

Dr. Öğr. Üyesi Aytekin Şenzeybek

*Mezhepsel Ayrışmaların İslâmî Gelenekler Üzerindeki Etkisi
Suriye/Sımayd Köyü Dürzîlerindeki Mezar Evleri Geleneği Örneği*

Yüksek Lisans Öğrencisi Neslihan Koman Parlak

Ortadoğu'da Din ve Devlet İşlerinde Mezheplerin Rolü

ÇAĞDAŞ SELEFİ AKIMLARIN AKIL KARŞITLIĞI VE DOĞURDUĞU SONUÇLAR

Prof. Dr. İbrahim COŞKUN
Doktorant Şerife ÖZKETEN

Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
ibrahimcoskun@hotmail.com
serifeozketennn@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0671-8000
ORCID ID: 0000-0002-8697-3924

ÖZET

Her dinin müntesipleri için, ilk nesillerin ayrı bir değeri vardır. Çünkü onlar yeni bir dine karşı ortaya çıkan reaksiyonlara karşı canla başla direnen dinin sonraki nesillere ulaşması için her türlü fedakârlığı gösteren kişilerdir. Onlara karşı minnet ve saygı duyulması dini bir vecibedir. İslam söz konusu olduğunda Selef ilk üç nesildir (Sahabe, Tabiîn ve Tebeu't-tabiîn).

İlk Nesil Selef'in yaşadığı dönemde Arapça sadeliğini koruyordu. Sahabe, Hz. Peygamber'in yanında yetiştiği için İslam'a teslimiyetçi bir yaklaşımla yöneliyor, dinî metinleri Hz. Peygamber'den edindikleri anlama kavrayışı ile isabetli bir şekilde kavrayabiliyorlardı. Bundan dolayı o dönemde özel olarak akli prensipler ve metodolojiler oluşturmaya ihtiyaç duyulmuyordu. Ancak sonraki dönemde durum değişti. Hem Kur'an ve sünnetin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak hem de doğrudan Kur'an ve sünnette yer almayan konularda İslam'ın temel prensiplerine uygun çözümler üretmek amacıyla akli prensipler ve metodolojiler oluşturma ve kullanma mecburiyeti hâsıl oldu. Özellikle belli bir dönemden sonra mevzu hadislerin çoğalması, İslâm'a karşı muhalefet gösteren kesimlerin ortaya attıkları batıl düşünce ve inançlar, bunu zorunlu kıldı. Ayrıca İslam medeniyeti vahyin aydınlığında aklın kullanılmasıyla inşa edildi.

İlk nesil Selef âlimleri yaşadıkları dönemin sosyal şartları çerçevesinde İslâm'ı evrensel bir din olduğunun farkında olmuşlar ve ona göre hareket etmişlerdir. Hâlbuki Ahmed b. Hanbel sonrasında ortaya çıkan ve günümüzde kadar farklı isimlerle gelen Selefiler, Selef'in yaşadığı çağdaki uygulamaları dondurmaya çalışmaktadırlar. Dolayısıyla İslâm'ı bölgesel ve kapalı bir toplumun dini haline getirme gayreti içerisinde oldular. Günümüzde şiddeti öne çıkaran dini akımlar, dinde aklın yeri olmadığı iddiasıyla nazar ve istidlâli (aklı çıkarımlar) kullanmamayı, dindarlığın gereği olarak değerlendirmektedirler. Bu zihniyete mensup kişiler, dün olduğu gibi bugün de kötü niyetli güç adakları tarafından kullanılmakta, bunlar örnek gösterilerek İslam bir şiddet dini olarak gösterilmektedir. Aynı zamanda Müslümanlar arasında bölünme ve parçalanma, kargaşa ve şiddet bunlarla gerçekleştirilmektedir.

Evrensel bir dinin inanç esaslarının diğer din ve felsefi inançlarla karşılaşmaması düşünülemez. Böyle bir durumda akaid esasları mutlaka yorumlanmaya başlanır. Yorumların devreye girdiği bir ortamda mutlaka farklı görüşler ortaya çıkar. Farklı görüşlere ve yorumlara müsamaha ile yaklaşmak gerekir. Aslında bu düşünen insan varlığı için vazgeçilmez bir durumdur. Allah'ın gönderdiği ayetlerin bir kısmını muhkem bir kısmını da müteşabih olarak göndermesinin hikmeti de burada gizlidir. Kur'an ayetlerinin pek çoğunun müteşabih ayetlerden oluşması, Allah'ın insan aklına verdiği değeri gösterir. Âlimler, muhkem ayetlerin ve çeşitli alanlarda oluşturdukları bilgilerin ışığında, sürekli bir taraftan ayetleri diğer taraftan Kur'an'daki müteşabih ayetleri düşünerek Kur'an'ın kendilerine rehber olmasını sağlarlar. Kur'an ve sünnette akli kullanmaya yönelik sıkça onlarca ibare bulunur.

Uzun bir süreden beri İslam dünyası terör, açlık, yoksulluk, insan hakları ihlalleri gibi pek çok problemle karşı karşıyadır. Bütün bu olumsuzluklar birer sonuçtur. Esas neden aklın kullanılmamasıdır. Biz bu tebliğimizde kelimî epistemolojide aklın konumunu İslam'ın akla verdiği değeri ve aklını kullanmayanlara yönelik eleştirilerini belirledikten sonra Selefiyye'nin akla gereken değeri vermemesinin arka planını irdeleyeceğiz. Sonra bu yaklaşımın Müslümanlar açısından doğurduğu çok yönlü sonuçlara dikkat çekeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Selef, Selefiyye, Şiddet, Akıl, Akıl Karşıtlığı.

CONTEMPORARY SALAFISM'S OPPOSITION TO REASON AND ITS CONSEQUENCES

Prof. Dr. İbrahim COŞKUN
Ph. D. Candidate Şerife ÖZKETEN

Necmettin Erbakan University
Necmettin Erbakan University
ibrahimcoskun@hotmail.com
serifeozketennn@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0671-8000
ORCID ID: 0000-0002-8697-3924

ABSTRACT

For the followers of each religion, the first generations have a different value. Because they are the people who resist the reactions against a new religion and make all kinds of sacrifices for the religion to reach the next generations. It is a religious duty to show gratitude and respect towards them. When it comes to Islam, the Salaf is the first three generations (Sahabe, Tabi'in and Tabau't-tabiin).

During the time of the First Generation Salaf, Arabic preserved its simplicity. Companions, since they were brought up with the Prophet, they turn to Islam with a submissive approach. With the understanding of understanding they had acquired from the Prophet, they could grasp it accurately. Therefore, there was no need to create rational principles and methodologies specifically at that time. However, the situation changed in the next period. It became necessary to create and use rational principles and methodologies in order to both provide a better understanding of the Qur'an and Sunnah and to produce solutions in accordance with the basic principles of Islam on issues that are not directly included in the Qur'an and Sunnah. Especially after a certain period, the proliferation of fabricated hadiths and the superstitious thoughts and beliefs of those who opposed Islam made this necessary. In addition, Islamic civilization was built with the use of reason in the light of revelation.

The first generation Salaf scholars were aware of the fact that Islam was a universal religion within the framework of the social conditions of the period they lived in and acted accordingly. However, The Salafis, who emerged after Ahmad b. Hanbal and came with different names until today, are trying to freeze the practices of the era in which the Salaf lived. Therefore, they tried to make Islam the religion of a regional and closed society. Today, religious movements that emphasize violence consider not using the evil eye and istidlâl (mental inferences) as a requirement of religiosity, claiming that reason has no place in religion. People who belong to this mentality are used by malicious power vows today, just as they were yesterday, and Islam is shown as a religion of violence by showing them as an example. At the same time, division and disintegration, turmoil and violence among Muslims are carried out by them.

It is unthinkable that the principles of belief of a universal religion do not meet with other religious and philosophical beliefs. In such a case, the principles of akaid must be interpreted. In an environment where interpretations come into play, different opinions will emerge. Different opinions and interpretations should be approached with tolerance. In fact, this is an indispensable condition for thinking human existence. The wisdom behind Allah's sending some of the verses he sent as muhkam and some as mutashabih is also hidden here. The fact that most of the verses of the Qur'an consist of mutashabih verses shows the value that Allah places on the human reason. Scholars, in the light of the muhkam verses and the knowledge they have created in various fields, constantly think about the verses on the one hand and the mutashabih verses in the Qur'an on the other hand, and ensure that the Qur'an is their guide. In the Qur'an and the Sunnah, there are often dozens of expressions about using reason.

For a long time, the Islamic world has faced many problems such as terrorism, hunger, poverty and human rights violations. All these negativities are consequences. The main reason is that reason is not used. In this paper, after determining the position of reason in theological epistemology, the value Islam gives to reason and its criticisms against those who do not use reason, we will examine the background of Salafiyya's failure to give the necessary value to reason. Then we will draw attention to the multifaceted consequences of this approach for Muslims.

Keywords: Salaf, Salafiyya, Violence, Reason, Opposition to Reason.

DİNİ -SİYASİ BİR MEZHEP OLARAK ZEYDİYYE'NİN ORTADOĞU İSLAM DÜŞÜNCE TARİHİNDEKİ ROLÜ

Doç. Dr. Yusuf GÖKALP
Dr. Abdıraşit BABATAEV

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
yusuf.gokalp@manas.edu.kg
abdirasit.babataev@manas.edu.kg
ORCID ID: 0000-0001-7895-1939
ORCID ID: 0000-0001-8895-9176

ÖZET

İslam tarihinin ilk dönemlerinden itibaren, özellikle imamet nazariyesiyle ön plana çıkan ve Şîî geleneğin önemli bir parçasını oluşturan Zeydiyye, ılımlı-uzlaşmacı, siyasî ve itikadi bir mezhep olarak tanımlanabilir. Başlangıçta, siyasî gayelerin ağır bastığı bir hareket olarak ortaya çıkan Zeydiyye, zaman içerisinde itikadi bir yapıya kavuşarak, kendine özgü yorumları ve sistematize olmuş öğretisiyle müstakil bir mezhep kimliği kazanmıştır. İktidarın kendi hakları olduğuna inanan Zeydîler, bu amaçlarına ulaşabilmek için önce Emevîlerle ardından da Abbasîlerle yoğun bir mücadeleye girmişlerdir. Ancak Zeydîler, merkezî otoriteye karşı yürüttükleri mücadelede istedikleri başarıya bir türlü ulaşamamışlardır. Bu itibarla kendilerine yeni hareket alanları yaratmak isteyen Zeydîler, faaliyetlerini merkezden uzak bölgelere taşımışlardır. İktidar arayışının yanı sıra, kendilerine karşı yürütülen baskılardan da kurtulabilmek ve görüşlerini yaymak amacıyla merkezden uzaklaşan Zeydîler'in Taberistan ve Yemen'i tercih ettikleri kendileri görülmektedir.

Yemen'de kendi öğretileri doğrultusunda yaşama imkânına kavuşan Zeydîler öğretilerini pratik hayata yansıtma fırsatı yakalamışlardır. Mezhebi bir oluşumun kurumsallaşmasında siyasî desteğin etkisini dikkate aldığımızda Yemen'de yaşanan devletleşme sürecinin toplumsal bir taban bulma, fiziki varlığını devam ettirme ve yeni yorumların ortaya çıkması açısından Zeydî düşünceye büyük bir katkı sağladığını söyleyebiliriz. Müstakil bir mezhep olma hüviyeti kazanan ve toplumsal bir taban edinen Zeydîliğin Yemen'de yoğun bir entelektüel çaba içerisine girdiği görülmektedir. Yahya b. Hüseyin kanalıyla Kâsım b. İbrahim'den devralınan kültürel miras her geçen gün zenginleştirilerek muhafaza edilmiştir. Bir taraftan İran, Irak ve Hicaz bölgesindeki Zeydi-Mu'tezilî alimlerle yapılan yazışmalar, diğer taraftan büyük oranda darû'l-hicrelerde yürütülen ilmî faaliyetler neticesinde Zeydî düşüncenin zengin bir literatüre kavuştuğu görülmektedir. Özellikle siyer ve tabakât yazıcılığı alanında ciddi çalışmalar ortaya çıkmıştır. Zeydî imamet ve ilim anlayışının da etkisiyle şekillenen yazılı literatür içerisinde kelimî ve tarihî eserlerin dışında fıkıh, tefsir, hadis ve tasavvuf gibi alanlarda da kaynak niteliği taşıyan ancak büyük çoğunluğu halen yazma olarak duran önemli eserler bulunmaktadır.

Yemen'in içinde bulunduğu bu karmaşık siyasî ortamda Zeydîler gerek imamet ve içtihadı dayalı din anlayışlarının getirdiği iktidar olma hevesinden gerekse bölgedeki hâkim unsurlardan birisi olmalarından dolayı her fırsatta yönetimi ellerine alma çabalarını sürdürmüşlerdir. Beşinci/on birinci yüzyıl Zeydî düşünce açısından bir dönem olmuş ve bu dönemde Hüseyniyye, Mutarrifiyye ve Muhteria olarak isimlendirilen yeni itikadi oluşumlar ortaya çıkmıştır. Bu grupların ortaya çıkmasında, Zeydîler'in kendi aralarındaki siyasî çekişmelerin ve imam Kâsım b. Ali'den itibaren yanlarına aldıkları Mu'tezilî eserlerle birlikte Basra Mu'tezilî ekolü eğilimli Zeydîler'in Yemen'e gelmesinin büyük oranda etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Zeydîlik, Emevîler dönemi ile Abbasîler'in ilk dönemlerinin mevcut siyasî ve sosyal şartlarının şekillendirdiği muhalefet zemininde, iktidarın Ali oğullarının hakkı olduğu noktasından hareketle ortaya çıkmış dinî-siyasî bir mezheptir. Zeydîler, Mu'tezile'ye paralel olarak imamette nass ve tayini değil, fazileti esas almakla diğer Şîî gruplardan, Ali oğullarını ön plana çıkarmakla da Haricîlerden farklı bir çizgi takip etmişlerdir. Ayrıca birtakım kaynaklarda Zeydiyye'in usulde Mu'tezilî, furûda Hanefî olduğu yönündeki iddialar bütünüyle gerçeği yansıtmamaktadır. Mu'tezile ile büyük oranda benzer görüşlere sahip olmakla birlikte Zeydiyye özellikle Yemen'de yaşanan devletleşme sürecinde siyasî, itikadi ve hukuki boyutuyla kendine has görüşleri olan müstakil bir mezhep kimliğine kavuşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yemen, Mezhep, Zeydiyye, Şia, Orta Doğu.

ROLE OF ZAYDIYYA AS A RELIGIO-POLITICAL SECT IN THE HISTORY OF MIDDLE EAST ISLAMIC THOUGHT

Assoc. Prof. Dr. Yusuf GÖKALP
Dr. Abdiraşıit BABATAEV

Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Kyrgyzstan-Turkey Manas University
yusuf.gokalp@manas.edu.kg
abdirasit.babataev@manas.edu.kg
ORCID ID: 0000-0001-7895-1939
ORCID ID: 0000-0001-8895-9176

ABSTRACT

Zaydiyya, an important part of the Shiite tradition, which has come to the fore with the theory of imamate since the early periods of Islamic history, can be defined as a moderate-compromising, political and theological madhhab. Zaydiyya, which initially emerged as a movement dominated by political goals, gained a credal structure over time and became an independent sectarian identity with its unique interpretations and systematized teachings. The Zaydis, who argued that the power was their right, entered into an intense struggle first with the Umayyads and then with the Abbasids to achieve these goals. However, the Zaydis could not achieve the success they aimed in their struggle against the central authority. In this respect, Zaydis, who aimed to create new areas of action for themselves, moved their activities to regions far from the center. It reveals that the Zaydis, who moved away from the center in order to get rid of the oppression against them and to spread their views, as well as the search for power, preferred Tabaristan and Yemen.

Having the opportunity to live in accordance with their own teachings in Yemen, the Zaydis had the opportunity to reflect their teachings to practical life. When we consider the effect of political support in the institutionalization of a sectarian formation, we can say that the statification process in Yemen has made a great contribution to Zaydi thought in terms of finding a social base, maintaining its physical existence and the emergence of new interpretations. It is seen that Zaydism, which gained the identity of an independent madhhab and acquired a social base, made an intense intellectual effort in Yemen. The cultural heritage inherited from Qasim b. Ibrahim through Yahya b. Husayn was enriched and preserved day by day. It is seen that Zaydi thought attained a rich literature as a result of correspondence with Zaydi-Mutazili scholars in Iran, Iraq and the Hijaz on the one hand, and scholarly activities performed largely in dâr al-hijras on the other hand. Remarkable works emerged, especially in the fields of sirah and biographical literature. In the written literature, which was shaped by the influence of the Zaydi understanding of imamate and of scholarship, there are, besides theological and historical works, significant works that are also sources in fields such as fiqh, tafsir, hadith and sufism, but the majority of them still remain as manuscripts.

In the chaotic political environment in Yemen, the Zaydis maintained their efforts to take over the power at every opportunity, both because of their enthusiasm for power brought about by their understanding of religion based on imamate and ijihad, and because they were one of the dominant elements in the region. The fifth/eleventh century was an intense period in terms of Zaydi thought, and in this period, new theological formations called Husayniyya, Mutarrifiyya and Muhtaria emerged. In the emergence of these groups, it reveals that the political conflicts among the Zaydis and the arrival of the Zaydis, who tended to the Mu'tazili school of Basra, to Yemen, together with the Mu'tazili works they took with them since Imam Qasim b. Ali, were largely effective.

Zaydism is a religio-political madhhab that emerged from the view that the power is the right of the sons of Ali on the ground of opposition shaped by the current political and social conditions of the Umayyads and the first periods of the Abbasids. Parallel to the Mu'tazila, the Zaydis followed a different line from the other Shiite groups in the imamate by taking the virtues as the basis, not the appointment by

nass, and from the Kharijis by putting the sons of Ali to the fore. Additionally, the claims in some sources that Zaydiyya is Mu'tazili in usûl (roots) and Hanafi in furû (branches) do not completely reflect the truth. Although having similar views to the Mu'tazilis, Zaydiyya gained an independent sect identity with its own political, creedal and legal aspects, especially during the statification process in Yemen.

Keywords: Yemen, Madhhab, Zaydiyya, Shia, Middle East.

MEZHEPSEL AYRIŞMALARIN İSLÂMÎ GELENEKLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ -SURIYE/SIMAYD KÖYÜ DÜRZİLERİNDEKİ MEZAR EVLERİ GELENEĞİ ÖRNEĞİ-

Dr. Öğr. Üyesi Aytekin ŞENZEBEK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
senzeybek4@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8349-7865*

ÖZET

Gelenek “Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, ananeler” olarak tanımlanır. Dini gelenek ise toplumsal geleneklerin kendisini dinle ilişkilendirip dini bir ton kazanmasıdır. Bu yönüyle inançlar geleneklerin oluşmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

İslam mezar geleneği, Resûlullah, sahabe ve tâbiûn dönemlerindeki uygulamalar esas alınarak oluşturulmuştur. Peygamberimiz döneminde mezarlar yer seviyesinde olur ve başına şahide denilen bir taş dikilirdi. Sahabe ve tâbiûn dönemlerinde ise mezarların üzerine kubbe adı verilen çadır kurulduğu rivayet edilmektedir. İslam'ın farklı coğrafyalara yayılmasından sonra Müslümanlar Resûlullah ve sonraki iki neslin uygulamalarına kendi kültürlerinden bazı unsurları eklemelendirerek İslam mezar geleneğini süreç içerisinde geliştirmişlerdir.

İslam tarihinin ilk dönemlerinde ortaya çıkan mezhepsel dini yorumlar İslam mezar geleneğine kendi metodolojileri çerçevesinde eleştiriler getirerek bu alanda farklılaşmalara sebebiyet verdiler. Bu durumun önde gelen örneği Vehhâbiliktir. Bid'at görüşleri doğrultusunda mezarların üzerine inşa edilen yapıları bid'at kabul ederek başta sahabe kabirleri olmak üzere Hicaz'daki pek çok türbeyi yıkmışlar ve tarihte “mezar yıkıcılar” olarak tavsif edilmişlerdir.

Tebliğimizin konusu olan Suriye'nin Sımayd köyündeki Dürzîlerin mezar gelenekleri istisnai bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum yalnızca İslam toplumunun değil aşırı Şii fırkalardan kabul edilen Dürzîlikte de istisna teşkil etmektedir. Doktora tezimiz kapsamında alan araştırması yapmak üzere gittiğimiz köyde tek odalı aile/sülale mezar evleri bulunmaktadır. Bu mezar evleri; cesetlerin kefenlendikten sonra toprağa gömülmeden mezar evlerinin içerisine konulması, tek girişlerinin bulunması, girişlerde Dürzî inancındaki nurani varlıkları simgeleyen mum yakılması, yapıların kişilerin maddi durumlarına göre farklılıklar arz etmesi gibi özellikleri bulunmaktadır.

Gerek fırkanın ana kaynakları üzerine yaptığımız araştırmalar gerekse Sımayd köyü Dürzîleriyle yaptığımız mülakatlar neticesinde köy halkının İslam mezar geleneğinden bu derece sapmalarının sebeplerinin, fırkanın “tekammüs (gömlek değiştirmek)” olarak isimlendirilen ruh göçü nazariyesine sahip olması, tarım arazilerinin sınırlı olması ve ekonomik sıkıntı, bölgedeki kadim uygarlıkların etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dürzîlik, Suriye, Sımayd Köyü, Mezar Evleri.

THE EFFECT OF SECTARIAN SPLITS ON ISLAMIC TRADITIONS THE TRADITION OF DRUZE BURIAL HOUSES IN SYRIA/SMAYD VILLAGE

Asst. Prof. Dr. Aytekin ŞENZEBEK

*Necmettin Erbakan University
senzeybek4@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8349-7865*

ABSTRACT

Tradition is defined as “cultural remnants, habits, knowledge, customs and behaviors, traditions that have the power of sanction, which are respected and transmitted from generation to generation due to their ancient heritage in a society”. Religious tradition, on the other hand, is when social traditions associate themselves with religion and acquire a religious tone. In this respect, beliefs appear as an important factor in the formation of traditions.

The Islamic burial tradition was formed on the basis of the practices in the periods of the Messenger of Allah, the Companions and the Tabi'un. In the time of our Prophet, the graves were at ground level and a stone called a “witness” was erected on his head. It is rumored that tents called domes were set up on the graves during the periods of the Companions and the Tabi'un. After the spread of Islam to different geographies, Muslims developed the Islamic burial tradition in the process by incorporating some elements of their own culture into the practices of the Messenger of Allah and the next two generations.

Sectarian religious interpretations that emerged in the early periods of Islamic history brought criticism to the Islamic burial tradition within the framework of their own methodologies and caused differentiation in this field. The leading example of this situation is Wahhabism. In line with their bid'at views, they accepted the buildings built on the graves as bid'ah and destroyed many tombs in the Hejaz, especially the graves of the Companions, and they were described as "grave destroyers" in history.

The burial traditions of the Druze in the Syrian village of Simayd, which is the subject of our paper, appear as an exceptional example. This situation is an exception not only in the Islamic community, but also in the Druze, which is accepted as one of the extreme Shiite sects. There are one-room family/lineage burial houses in the village where we went to conduct field research within the scope of our doctoral thesis. These burial houses; There are features such as putting the corpses in the burial houses without being buried after being shrouded, having only one entrance, burning candles symbolizing the luminous beings in the Druze belief at the entrances, and the structures differing according to the material conditions of the people.

As a result of our research on the main sources of the sect and the interviews we made with the Druze of Simayd village, the reasons for the deviation of the village people from the Islamic burial tradition are that the sect has the theory of spiritual migration called "revolution" (changing a shirt), limited agricultural lands and economic distress, the ancient tradition in the region. It has been concluded that civilizations have effects

Keywords: Druze, Syria, Simayd Village, Grave Houses.

ORTA DOĞU'DA DİN-DEVLET İŞLERİNDE MEZHEPLERİN ROLÜ

Yüksek Lisans Öğrencisi Neslihan KOMAN PARLAK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
neslihankmn@gmail.com*

ÖZET

Din-devlet ilişkileri bakımından oldukça sorunlu bir bölge olan Orta Doğu'da dinin siyaset üzerindeki etkisini mezheplerden bağımsız olarak ele almamız mümkün değildir. Nüfusunun %90'ının Müslüman olduğu bu bölge mezhepsel olarak Sünnilerin ağırlıkta olmasıyla birlikte Şiiiler ve diğer mezheplere orana sınırlı sayıda Dürzilere ev sahipliği yapmaktadır.

Orta Doğu bölgesinde dinin siyaset üzerindeki etkisi, dönemlere göre farklılık gösterse de neredeyse hiçbir zaman birbirinden bağımsız olmamıştır. Son zamanlarda daha da artış gösteren bu ilişki siyasette dini kuralların hüküm sürmesinin dışına çıkmış, diğerini ötekileştirme, yok sayma hatta yok etme projesi haline bürünmüştür. Amerika Birleşik Devletleri eliyle bilinçli olarak yürütölen, Siyasal İslamcılık adı altında Müslüman devletleri mezhepsel çatışmaya sürükleme projesi son yıllarda Orta Doğu'da büyük çatışmaların yaşanmasına sebep olmuştur.

Günümüz Orta Doğu'sunda yaşanan bu çatışmaların en büyük sebeplerinden birisi de Orta Doğu'da giderek artan Müslümanlar arasında mezhepçilik kimliğinin, İslam kimliğinin önüne geçmesi problemidir. Bu durum İslam devletlerinin kendi içlerindeki mezhepsel farklılığın doğurduğu ayrışmayı iç ve dış politika aracı olarak kullanmalarına yol açmıştır. Bunun sonucunda Orta Doğu'da İran'ın başını çektiği Şii'ler ve Suudi Arabistan'ın da etkisiyle yavaş yavaş Selefileşme yolunda ilerleyen Sünnilerin karşı karşıya getirilmesi söz konusu olmuştur. Dolayısıyla Şiiilik, bütün Şiiileri; Selefilik Sünni grupları etrafında toplayarak iki taraf arasında bir üstünlük mücadelesinin oluşması ve bunun sonucunda iki taraf arasında kanlı mücadelelerin meydana gelmesi kaçınılmaz bir son haline gelmiştir.

Orta Doğu'da din ve devlet ilişkilerinde mezheplerin rolü başlığı altında ele alacağımız bu çalışmada din devlet ilişkileri bakımından oldukça sorunlu bir bölge olan Orta Doğu'nun siyaset hayatında dinin rolünü ve bu rolde mezheplerin ne denli yer kapladığını inceleyeceğiz. Sonuç olarak Orta Doğu bölgesinin küresel hegemonyayı temsil eden devletler eliyle nasıl Mezhepsel çatışma içerisine sürüklenmeye çalışıldığını ifade etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Din-Devlet ilişkileri, Mezhep, Siyasal İslam.

THE ROLE OF SECTIONS IN RELIGION AND GOVERNMENT AFFAIRS IN THE MIDDLE EAST

M. A. Student Neslihan KOMAN PARLAK

*Necmettin Erbakan University
neslihankmn@gmail.com*

ABSTRACT

Religion in the Middle East, which is a very problematic region in terms of religion-state relations. It is not possible to deal with the effect on politics independently of sects. This region, where 90% of the population is Muslim, is predominantly Sunni sectarian. It is home to a limited number of Druze compared to Shiites and other sects. Although the influence of religion on politics in the Middle East region differs from time to time, they were almost never independent of each other. More recent increase this relationship, which shows that, has gone beyond the domination of religious rules in politics, it has become a project of marginalization, ignoring or even annihilation. United States Muslim states under the name of Political Islamism, consciously carried out by their states. The project of dragging into sectarian conflict has caused major conflicts in the Middle East in recent. One of the biggest reasons for these conflicts in the Middle East today is the identity of sectarianism, the identity of Islam among the increasing Muslims in the Middle East. It's a problem to get ahead. This situation is based on the sectarian divisions within the Islamic states themselves. This has led them to use the segregation created by the difference as a tool of domestic and foreign policy. As a result, the Shiites led by Iran and the influence of Saudi Arabia in the Middle East. The Sunnis, who are gradually advancing towards Salafism, are confronted with each other. Therefore, Shiism, all Shiites; Salafism Sunni groups gathered around two the emergence of a struggle for supremacy between the two sides and as a result bloody between the two sides. The emergence of struggles has become an inevitable end. We will discuss under the title of the role of sects in religion and state relations in the Middle East. In this study, the Middle East, which is a very problematic region in terms of religion-state relations, we will examine the role of religion in political life and how much space sects occupy in this role. As a result, we will try to express how the Middle East region is tried to be dragged into sectarian conflict by the states representing the global hegemony.

Keywords: Middle East, Religion-State Relations, Sect, Political Islam.

Oturum No: 7

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali Dadan

Doç. Dr. Muhammet Okudan
Din Mezhep Cemaat ve Çatışma Olaylar ve Tepkiler

Dr. Öğr. Üyesi Öner Tolan
*Bizans Devletinin Doğu Hristiyanlarına ve Sasaniilere Yönelik Politikalarının
Karşılıklı Etkileşimi (450-650)*

Specialist Sinan Doğan
Batı'nın Ortadoğu'da Doğululaştırma Siyaseti ve Kültürel Stratejileri

DİN, MEZHEP, CEMAAT VE ÇATIŞMA: OLAYLAR VE TEPKİLER (1850-1922)

Doç. Dr. Muhammet OKUDAN

*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
muh.okudan@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3400-1410*

ÖZET

Geçmişte ve günümüzde Orta Doğu'da yaşanan dini, mezhepsel ve cemaatsel gerilim ve çatışmalarda farklı sebepler var olmakla birlikte, dinî anlayış ve yorumların hatırı sayılır yeri olduğu muhakkaktır. Hatta daha açık söylemek gerekirse etnik ve mezhepsel faktörler belirleyici değil, şiddete dayalı çatışmalarda vazgeçilemeyen bir tür "araç" niteliğindedir. Hiç kuşkusuz asıl belirleyici olan bölgenin kendine has jeo-politiği, uluslararası ilişkilerin çapraşık dinamikleri ve küresel güçlerin siyasi, sosyal ve ekonomik stratejileridir. Bugün Orta Doğu'nun dini ve etnik haritasına baktığımızda tam bir çeşitliliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Bu coğrafyada Türkler, Araplar, Kürtler, Süryaniler, Ermeniler, Yahudiler vb. birlikte yaşamıştır. (Üzüm, 339)

Bu coğrafya 'da gerek Müslümanlar gerekse Hristiyanlar farklı mezheplere bölünmüş ve bu farklılıklardan dolayı aralarında çeşitli çatışmalar yaşanmıştır. Ermeniler, gregoryan ve Katolik; Süryaniler kadim Yakubi ve Katolik Süryani; Müslümanlar, Şii Sunni gibi bir takım kollara ayrılmış ve bu kollar arasında da çeşitlik anlaşmazlıklar meydana gelmiştir.

Biz bu çalışmamızda Osmanlı Arşivi'nden elde ettiğimiz belgeler ışığında Müslümanlarla Hristiyanlar arasında olan çatışmaları din bağlamında, aynı dine mensup olup farklı mezhepler arasındaki çatışmaları mezhep bağlamında ve son olarak da misyonerlik faaliyeti sonucunda eski mezhebenden ayrılıp Katolik ya da Protestan mezhebine geçenler arasındaki çatışmaları cemaat bağlamında değerlendireceğiz.

Bu bağlamda şu hususlar vb. ele alınacaktır:

- Özellikle Ermenilerin Müslümanların kutsal değerlerine çeşitli yollarla hakaret etmeleri;
- Sünni ve Şiiiler arasında kız alıp verilmesinin engellenmesi, Osmanlı topraklarında yaşayan Şiiilerin Hz. Ayşe ve bazı sahabilere yakışsız birtakım ithamlarda bulunmaları ve durumun devlet merkezine bildirilmesi sonucu devletin aldığı önlemler ve iki mezhebe mensup halk arasında meydana gelen çatışmalar;
- Hristiyanlığı farklı mezhepleri mensup olanlar ile genellikle Katolik ve protestan misyonerler arasındaki çatışmalar ve bu misyonerlerin faaliyetlerinin engellenmesi girişimleri;
- Aynı cemaate mensup olmalarına rağmen Yakubi Süryaniler, Protestan veya Katolik mezhebine geçmiş Süryanilere kız vermek istememeleri ve bunun engellenmesi için Merkezden talepte bulunmaları.

Olayları somutlaştırırsak mesela Amasya'da Müslüman mezarlığında insan dışkısı bulaştırılmış bir En'am-ı Şerif'in bulunması yapılan tahkikatta bunun Ermeniler tarafından gerçekleştirildiğinin tespit edilmesi, yine Erzurum'da Ermeni bir kunduracının imal ettiği ayakkabıların altına Peygamberimizin ismini yazması Müslümanlarda infiale yol açmış Müslümanlar, Ermenilerin yapmış olduğu bu hakaretlerden dolayı yürüyüş yapmış ve istenmeyen bazı olaylar meydana gelmiştir. Midyat'ta Yakubi Süryani bir genç kızın Protestan mezhebine mensup bir kişiyle evlendirilmesi üzerine Yakubi Süryaniler galeyana gelmiş iki grup arasında çatışma çıkmış, olaylar güvenlik görevlilerinin devreye girmesiyle yatıştırılmıştır. Harput'ta bazı Ermeniler sarık takarak kendilerine Müslüman süsü vermiş ve Süryanilere saldırmış, birkaçını öldürdükten sonra kiliselerini yağmalamışlar Müslümanlarla Süryaniler arasında bir çatışma çıkması için zemin oluşturmaya çalışmışlardır.

Bu ve benzeri olayların ortaya çıkma nedeni ve sonuçları üzerine duracağımız bildiriyle sempozyuma ufakta olsa bir katkı sağlamayı umut etmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Din, Mezhep, Cemaat, Çatışma, Osmanlı.

RELIGION, SECTION, COMMUNITY AND CONFLICT: EVENTS AND REACTIONS (1850-1922)

Assoc. Prof. Dr. Muhammet OKUDAN

*Tokat Gaziosmanpaşa University
muh.okudan@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3400-1410*

ABSTRACT

Although there are different reasons for the religious, sectarian and communal tensions and conflicts in the Middle East in the past and today, it is certain that religious understanding and interpretations have a considerable place. To put it more clearly, ethnic and sectarian factors are not decisive, they are an indispensable "tool" in violent conflicts. Undoubtedly, the main determinant is the unique geo-politics of the region, the intricate dynamics of international relations and the political, social and economic strategies of global powers. When we look at the religious and ethnic map of the Middle East today, it is seen that there is a complete diversity. Turks, Arabs, Kurds, Assyrians, Armenians, Jews, etc. in this geography. lived together. (Üzüm, 339)

In this geography, both Muslims and Christians were divided into different sects and there were various conflicts between them due to these differences. Armenians, Gregorian and Catholic; Syriacs are ancient Jacobites and Catholic Assyrians; Muslims were divided into a number of branches, such as the Shiite Sunni, and various disagreements arose among these branches.

In this study, in the light of the documents we obtained from the Ottoman Archive, we will evaluate the conflicts between Muslims and Christians in the context of religion, the conflicts between different sects belonging to the same religion in the context of sect, and finally, the conflicts between those who left the old sect and converted to Catholic or Protestant sect as a result of missionary activity in the context of the community.

In this context, the following points, etc. It will be discussed:

- In particular, Armenians insulting the sacred values of Muslims in various ways;
- Preventing the exchange of girls between Sunni and Shiites, the Shiites living in the Ottoman lands. The measures taken by the state as a result of making some inappropriate accusations against Ayşe and some Companions and reporting the situation to the state headquarters, and the conflicts between the people belonging to the two sects;
- Conflicts between those who belong to different sects of Christianity and generally Catholic and protestant missionaries and attempts to prevent the activities of these missionaries;
- Even though they belong to the same community, Jacobite Assyrians do not want to give daughters to Assyrians who have converted to Protestant or Catholic sect, and they make a request from the Center to prevent this.

If we concretize the events, for example, the finding of a Qur'an contaminated with human excrement in the Muslim cemetery in Amasya, the finding that it was carried out by the Armenians in the investigation, Again in Erzurum, the name of our Prophet was written under the shoes produced by an Armenian shoemaker, which caused outrage among the Muslims. After a Jacobite Assyrian young girl was married to a Protestant person in Midyat, the Jacobite Assyrians react and a conflict broke out between the two groups, and the events were calmed down with the intervention of the security guards.

We hope to make a small contribution to the symposium with this paper, in which we will focus on the cause and consequences of these and similar events.

Keywords: Religion, Section, Community, Conflict, Ottoman.

BİZANS DEVLETİNİN DOĞU HİRİSTİYANLARINA VE SASANİLERE YÖNELİK POLİTİKALARININ KARŞILIKLI ETKİLEŞİMİ (450-650)

Dr. Öğr. Üyesi Öner TOLAN

*Ardahan Üniversitesi
onertolan@gmail.com.tr
ORCID ID: 0000-0002-9148-6944*

ÖZET

Hristiyanlık, Roma ülkesi içinde yayıldığı ilk üç asırda, zaman zaman şiddetlenen ciddi siyasi baskılara maruz kalmıştı. Bunun bir sonucu olarak ilk dönem Hristiyanları esasen bir yarlık yokluk mücadelesi içerisinde oldukları için temel amaç hayatta kalmak olmuş ve neticede bu dönem teolojik tartışmalardan uzak kalmıştır. IV. Yüzyıl başlarından itibaren Hristiyan inancında olanlara yönelik dini serbestlik tanınması Hristiyanların düşüncelerini siyasi tehdit alanından çıkarıp daha serbest hareket edilebilen teolojik sorunlar alanına yönlendirmişti. Bu dönemden yaklaşık olarak V. yüzyıl ortalarına kadar olan dönem bir yandan Hristiyanlar arasında şiddetli görüş ayrılıklarının yaşandığı mezhepsel çekişmelerle, diğer yandan ise belli dönemlerde devlet müdahaleleri sonucu aykırı görüşlerin bertaraf edilmeye çalışılmasıyla geçti. Nihayetinde 451 yılında toplanan Kadıköy Konsili'nde devlet kendi resmi görüşünü belirledi. Bu karar aynı zamanda Başkent kilisesi ile onun görüşlerini kabul etmeyen doğu Hristiyanlarının yol ayrımı noktasını oluşturmaktaydı. Bu tarihten sonra doğudaki farklı görüş mensubu gruplar git gide daha fazla devletten uzaklaşmış, devlet ise bazen baskı yoluyla bazen uzlaşma yoluyla bu grupları hakimiyeti altına almaya çalışmıştır.

Kadıköy Konsili sonrası ilk iki imparator döneminde devlet, doğuda kendi doktrinini yerleştirme konusunda baskı yöntemi uyguladı. Ancak hemen sonraki iki imparator Zeno ve Anastasius dönemlerinde bu politikanın tam zıddı bir yöntem benimsendi. Justinus başa geçince devlet yüzünü tamamen batıya çevirdi ve doğu Hristiyanlarına tekrar baskı uygulamaya başladı. Justinianus döneminde bir orta yol bulmaya yönelik çabalar sarf edildi. Sonraki dönemde her ne kadar İran sorunu çözülmüş ve Maurikios döneminde baskı artmış ise de Heraklius döneminde uzlaşma çabaları devam etmiş ancak bu defa da doğu bölgelerinin Araplara karşı kaybedilmesi ile devlet artık doğu Hristiyanları ile uzlaşmaktan vazgeçmiştir.

Devletin doğu Hristiyanlarına yönelik tavrında asıl belirleyici unsurlardan biri en eski düşmanlarından biri olan Sasani devleti idi. Çünkü ayrılıkçı gruplar doğuda yani İran'a yakın bölgeler ile Mısır'da örgütlenmişlerdi. Dolayısıyla o bölgede yaşayan Hristiyanların devlete karşı olan tavrı, devletin Sasani devleti ile olan ilişkisinin belirlenmesinde etkin unsurlardan biri haline geliyordu. Sasani devleti yıkılıp yerini Müslüman halifelik devleti alana kadar Bizans devleti doğu Hristiyanlarına yönelik politikasında siyasi konjonktürü de gözetmek durumunda kalmış, imparatorlar kendi kişisel görüşleri ve siyasi kabiliyetleri ölçüsünde mevcut durum eksenli farklı politikalar sürdürmüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: Bizans Devleti, Sasani Devleti, Doğu Hristiyanlığı, Monofizitlik, Nasturilik.

THE INTERACTION OF THE POLICIES OF THE BYZANTINE STATE TOWARDS THE EASTERN CHRISTIANS AND THE SASSANIDS (450-650)

Asst. Prof. Dr. Öner TOLAN

Ardahan University

onertolan@gmail.com.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9148-6944>

ABSTRACT

Christianity, when its spread within the Roman Empire in the first three centuries, have been exposed to serious political pressures, which were exacerbated from time to time. As a result of this, since the early Christians were essentially in a struggle for existence, the main aim was to survive, and as a result, this period remained away from theological debates. From the beginning of the 4th century, religious freedom for those who have the Christian faith has directed the thoughts of Christians from the field of political threats to the field of theological problems that can be acted more freely. The period from then until about the middle of the 5th century was spent on the one hand with sectarian conflicts in which there were severe differences of opinion among Christians, and on the other hand, with attempts to eliminate contradictory views as a result of state interventions in certain periods. Finally, in the Council of Khalkedon, convened in 451, the state determined its official view. This decision was also the crossroads between the Church of the Capital and the eastern Christians who did not accept her views. After this date, groups with different views in the east gradually moved away from the state, and the state tried to dominate these groups, sometimes by means of pressure and sometimes compromise.

In the period of the first two emperors after the Khalkedon Council, the state applied pressure to establish its own doctrine in the east. However, during the reigns of the next two emperors, Zeno and Anastasius, the opposite of this policy was adopted. When Justinus came to power, the state turned its face completely to the west and began to put pressure on the eastern Christians again. Efforts were made to find a middle ground during the reign of Justinian. In the following period, although the Iranian problem had been resolved and the pressure had increased in the Maurikios period, the efforts for reconciliation continued in the Heraclius period, but this time, with the loss of the eastern regions against the Arabs, the state gave up on reconciling with the Eastern Christians.

One of the main determining factors in the attitude of the state towards the eastern Christians was the Sassanid state, one of its oldest enemies. Because separatist groups were organized in the east, in regions close to Iran, and in Egypt. Therefore, the attitude of the Christians living in that region towards the state became one of the effective factors in determining the relationship of the state with the Sassanid state. Until the Sassanid state have collapsed and was replaced by the Muslim caliphate state, the Byzantine state had to consider the political conjuncture in its policy towards the eastern Christians, and the emperors continued different policies based on the current situation to the extent of their personal views and political abilities.

Keywords: Religious policy of the Byzantine State, Sassanid State, Eastern Christianity, Monophysitism, Nestorianism.

BATI'NIN ORTA DOĞU'DA DOĞULULAŞTIRMA SİYASETİ VE KÜLTÜREL STRATEJİLERİ

Uzman Sinan DOĞAN

*Milli Eğitim Bakanlığı
S.sinan1339@hotmail.com
ORCID ID: 000000028242-0820*

ÖZET

Uygarlık başarısı, istikrarlı bir siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik büyümenin sonucudur. Batı uygarlığı ortak geçmiş paydasında, Hıristiyanlık, coğrafi ve kültürel öğeleri birleştirilmesi suretiyle meydan gelmiştir. Güçlenen Batı uygarlığı, diğer uygarlıklardan üstündür tezini savunmuştur. XIX. Yüzyıl'da Hıristiyanlık şuru, geçmişinle kıyaslamayacak kadar yüksek düzeye ulaşmıştır. Batı uygarlığı, Batı'nın kendisini ve çevresini yeni bir algılama ve kavrama biçimidir. Hıristiyan Dünyası'na yeni bir nizam vermek hususundaki fikirler maziye karışmış; ortaya çıkan yeni kuvvetler, fikirler ve insanlar, Orta Doğu olmak üzere Şark'a "yeni nizam verme" arayışına yönelmişlerdir. Batılı aydın ve siyaset düşünürleri, Orta Doğu coğrafyasında kurdukları egemenliği tarih, coğrafya felsefe ve hukuk fikirleri ile telif edebilmenin çabası içerisine girmişlerdir. Ortadoğu olmak üzere Şark coğrafyasında, Batı'nın kendi iktisadi ve stratejik çıkarlarına hizmet edecek şekilde uluslararası kültürel stratejiler üretmiştir. Batı, yüksek bir uygarlığın temsilcisi olduğunu ileri sürerek, işgal-iskân-işletme hukukunu oluşturmuştur. Batı, Orta Doğu coğrafyasını, "politik bir nesne" olarak görmektedir. Batı, Şark'ı uygarlıkların kaynağı ve kültürel rakibi olarak görmesinden dolayı kültürel stratejiler üretmektedir. Batı'nın ürettiği kültürel stratejiler, ekonomik, askerî ve siyasi güç elde etmek gerekçelere dayanmaktadır. Kültürel stratejiler zamanla kurumlaşmış, içerisinde Orta Doğu hakkında hükümler bulunmaktadır. Hükümler, Orta Doğu tasviri, yargılanması ve yönetimi hakkındadır. Batı "zihinsel, ruhsal ve öznel kuruluşlarında" inşa edilen toplumsal ve kurumsal anlamda doğululaştırma sürecini, Doğu ve Orta Doğu coğrafyasında uygulamış, Batı'yı uygarlığın cazibe merkezinin olduğu imajını oluşturmuştur. Batı, ilerlemenin, zenginliğin ve üstünlüğün simgesidir. Batı, kendine özgü sosyo-tarihsel, kültürel ve coğrafi varlık alanları, cazibe merkezinin ilerleme ve gelişmesinin varlık nedeni olarak göstermektedir. Şark, Batı bilincine ulaşırsa; Batı'nın istediği şekilde ve içerikte bir anlam ve varlık gösterebilirse, ilerleme ve gelişme elde edebilir. Batı bu imajı kullanarak, Şark ve Orta Doğu toplumları kontrol etme, sosyal değişmeyi yönlendirme, toplumsal hareketleri kanallandırmaya çalışmıştır. Batı, kültürel stratejilerin alt bileşenleri olan; izin verme, ezme, hor görme, meşrutiyet tanıma, yasaklama, doğrulama gibi unsurları ile Orta Doğu'da egemen kültürü gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Batı, Orta Doğu coğrafyasında, kendine özgü sosyo kültürün temellerini oluşturmak, Orta Doğu'ya hâkim olmak; onu yeniden kurmak ve onu yönetmektir. Orta Doğu'nun sert ve hür tavrını etkisizleştirmektir. Aynı zamanda kendine en büyük rakip olarak gördüğü Doğu Medeniyet'ten kurtulmaktır. Orta Doğu hakkında sürekli ürettiği sıfatlar ve imgelerle, Orta Doğu'da kültürel egemenliğini dinamik tutmaya çalışmıştır. Doğu-Batı imgesinin üretiminde "benzetme/kıyaslama, zıtların karşılaştırılması gibi yöntemlerden yararlanmıştır. Şark ve Orta Doğu artık bir kültürel bölünme stratejisi ile karşı karşıyadır. Batı, Orta Doğu coğrafyasını sahiplenmeye başlamışlar. Batı'nın Orta Doğu sahiplenmesi, Orta Doğu'nun kültürel köklerinde kopartılarak, yenisinin inşa edildiği bir sürecin de başlangıcıdır. Orta Doğu coğrafyasını meydana gelen gelişmeleri anlamlandırmak için Batı'nın Şark siyasetini yönlendiren yapıtaşların oluşturduğu Batı'nın Şark kültürel stratejilerini incelenmesi, makalemizin çerçevesini oluşturmaktadır. Anlamını yitiren Orta Doğu gerçekliğini yeniden anlamlandırabilmek, Batı'nın Orta Doğu hakkında, bilim siyaset ve sanatının gücünü yansıtan kültürel stratejilerin temellendirilmesi amaçlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Batı,Orta Doğu, Kültürel Stratejiler, Toplum, Uygarlık.

EASTERNIZATION POLITICS AND CULTURAL STRATEGIES OF THE WEST IN THE MIDDLE EAST

Specialist Sinan DOĞAN

*Ministry of Education
s.sinan1339@hotmail.com
ORCID ID: 000000028242-0820*

ABSTRACT

Civilization success is the result of steady political, military, cultural and economic growth. By identifying with Christianity, in the 18th century, he put forward the superiority of a Western civilization based on geographical and cultural elements and a common past. XIX. Christian consciousness in the XII century. It has had an effect that has not been seen in any part of the period since the 20th century. It is a new way of perception and comprehension of the West itself and its environment. Ideas about giving a new order to the Christian world have become a thing of the past, and the emerging new forces, ideas and people have turned to the quest to order the Middle East. Western political thinkers, with their ideas of justice and natural law, have made an effort to copy the sovereignty they have established in the Eastern geography with each other. It has produced international cultural strategies to serve the West's own economic and strategic interests. He created the occupation-settlement-business law by claiming that he was the representative of a high civilization. The West sees the Eastern geography primarily as a "political object." Since the West sees the Middle East as the source and cultural rival of civilizations, it has produced cultural strategies. The cultural strategies produced by the West are based on the reasons to gain economic, military and political power. Cultural strategies have been institutionalized over time, and there are provisions about the Middle East. The provisions are about the depiction, trial and administration of the Middle East. The West has applied the social and institutional orientalizing process built in its "mental, spiritual and subjective institutions" in the eastern geography, creating the image that the West is the center of attraction of civilization. The West is the symbol of progress, wealth and superiority. The West has been shown as the reason for the development and development of the center of attraction, with its distinctive socio-historical, cultural and geographical areas of existence. If the Orient reaches the Western consciousness, if it can show a meaning and existence in the way and content that the West wants, progress can achieve development. . By using this image, the West has pursued a policy of controlling society, directing social change, and channeling social movements. The West is the subcomponent of cultural strategies; It aimed to realize the dominant culture in the Middle East with elements such as allowing, oppressing, despising, recognizing constitutionalism, prohibition and verification. In the Eastern geography, to lay the foundations of Western society, to dominate the Middle East; to rebuild it and manage it. To neutralize the tough and free attitude of the Orient. The West tried to keep it dynamic with the same attributes and images it produced about the Middle East with its cultural strategies. In the production of the East-West image, she made use of methods such as "comparison / comparison, comparison of opposites. The Middle East is now faced with a strategy of cultural division. In the Eastern geography, the West has started to embrace and "belong" to the Middle East. It is the beginning of a process in which the cultural roots of the Middle East are broken off and a new one is built. In order to make sense of the developments taking place in the Eastern geography, it is necessary to examine the cultural strategies of the West, which are formed by the building blocks that direct the oriental politics of the West. To be able to re-sense the reality of the Middle East, which has lost its meaning, to base the cultural strategies that reflect the power of science, politics and art of the West about the Orient.

Keywords: West, Middle East, Cultural Strategies, Society, Civilization.

Oturum No: 8

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mehmet Akkuş

Prof. Dr. Hikmet Atik

Kerküklü Divan Şairi Örfî'nin Fuzûlî'nin Bir Gazelini Tahmisi

Nilgün Çevik & Doç. Dr. Şenay Özgür Yıldız

Nâsır-ı Husrev' in "Sefernâme"sinde Kâbe, Mescid-i Haram ve Mekke

Öğr. Gör. Merve Kurtipek

Müşeccer Sözlükler

Arş. Gör. Dr. Ayşe Parlakkılıç Mucan

Kerkük'te Veba Salgınına Tasvir Eden Bir Şiir

KERKÜKLÜ DİVAN ŞAİRİ ÖRFİ'NİN FUZÛLÎ'NİN BİR GAZELİNİ TAHMİSİ

Prof. Dr. Hikmet ATİK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
nevahik@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7081-104X*

ÖZET

Asıl adı Seyit Mahmut olan 19. Yüzyıl Kerküklü divan şairi olan Örfi'ye mahlasını müntesibi olduğu Nakşibendî şeyhi olan Ahmed Sergilü tarafından verilmiştir. Örfi, 1248/1832 yılında Kerkük'te doğmuş olup babası Seyyid Mehmed Efendi dedesi Seyit Mahmut adında bir fakihdir. İlk öğrenimini mahalle mektebinde yaptıktan sonra Kerkük alimlerinden Molla Fettâh ve Abdurrahmân Askerî adlı hocaların yanında okuyarak icazetname almıştır. Ticaretle uğraşarak hayatını idame ettiren şair, amcası Seyyid Abdulkâdir'in teşvikiyle Kerkük'te Kadirî tarikatının şeyhi bulunan meşhur sufi Şeyh Abdurrahmân Talebânî'nin irşadıyla bu tarikata girmiştir. Örfi Şeyh Ahmed Sergilü'nün irşadıyla Nakşibendî tarikatına girmiş ve hayatının sonuna kadar bu tarikatı benimsemiştir. 1308/1889 yılında Kerkük'te vefat eden Örfi'nin mezarı aile kabristanındadır.

Ata Terzibaşı Kerkük Şairleri adlı eserinde Şair Örfi'nin yazma bir Dîvânçe'si olduğundan ve Dîvânçe'de gazeller, tahmisler, mersiyeler, kasideler ve başka nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerin bulunduğu bahsetmektedir. Yine Ata Terzibaşı Örfi'nin yazma hâlinde bir Hadis Kitabı bulunduğunu da ifade etmektedir. Ancak bunlar bugüne kadar elimize ulaşmamıştır.

Şair hakkında ulaşabildiğimiz bilgiler Ata Terzibaşı'nın eseri ile sınırlıdır. Ticaretle uğraşıp boş vakitlerini edebiyat ve şiire ayıran, okuyan ve yazan bir kişi olduğunu biliyoruz. Bu bilgilere göre Örfi'nin şiirleri çok güçlü sayılmamakla beraber Acemce ifadeler kullanmanın yanında müntesibi olduğu tarikat ile ilgili bazı konuları da ele almıştır.

Ata Terzibaşı'nın eserinde geçen şiirlerden birinde Örfi Fuzûlî'nin,

Çihre-i zerdimde gör hem-dem sirişk-i âlimi

Ol gül-i ra'nâya bu reng ile bildir hâlimi

Matla'lı bir gazeline tahmis yazmıştır. Fuzûlî'nin bu gazeli 7 beyittir ancak Örfi gazelin 5 beyti üzerine tahmis yapmıştır.

İlk bend şöyledir:

Eylemiş âşufte şehlâ gözlerin ahvâlimi

Tîre etmiş hâl-i Hind'in kevkeb-i ikbâlimi

Ey sabâ gel koyma boynunda kala evbâlimi

Çihre-i zerdimde gör hem-dem sirişk-i âlimi

Ol gül-i ra'nâya bu reng ile bildir hâlimi

Biz sunacağımız bu tebliğde Şair Örfi'nin hayatı hakkında bilgi verdikten sonra onun bu tahmisini ve Fuzûlî Divânı'nda geçen gazelin tamamı hakkında bilgiler vererek şiirin açıklamalarını yapmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Örfi, Fuzûlî, Gazel, Tahmis.

DIVAN POET KERKUKLU ORFI'S TAHMIS ON FUZULI'S ODE (GHAZAL)

Prof. Dr. Hikmet ATİK

*Necmettin Erbakan University
nevahik@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7081-104X*

ABSTRACT

Orfi is a Divan poet who lived in Kirkuk in the 19th century. His real name is Seyit Mahmut. The pseudonym "Orfi" was given to him by the Nakşibendi Sheik Ahmet Sergilu. Orfi was born in Kirkuk in 1248/1832. His father is Seyit Mehmet Efendi and his grandfather is Seyit Mahmut Efendi. After studying at a local school, he learned from Molla Fettah and Abdurrahman Askeri. He continued his life by dealing with trade, and, with the encouragement of his uncle Abdulkadir, he joined the sect of Qadiri Sheikh Abdurrahman Talebani. After that, he joined the Nakşibendi sect with the guidance of Sheik Ahmet Sergilu. The grave of Örfî, who died in Kirkuk in 1308/1889, is in the family cemetery.

Ata Terzibaşı stated in his work "Kerkük Şairleri" that the poet Orfi had a manuscript divançe and that there were poems penned in different poetry forms in this work. It is also stated in the same work that there was a hadith book written by Orfi. However, these works have not been reached yet.

Apart from the information given by Ata Terzibaşı, no information about the poet could be reached. We know that Orfi was engaged in trade and was interested in literature and poetry. According to the information given in Ata Terzibaşı's work, Orfi used Persian expressions in his poems and included information about the sect he joined. A poem mentioned in this work is Orfi's tahmis on Fuzuli's ghazal. Fuzuli's poem begins with the following couplet:

Çihre-i zerdimde gör hem-dem sirişk-i âlimi

Ol gül-i ra'nâya bu reng ile bildir hâlimi

Orfi wrote his poem by adding additions to the five couplets of Fuzuli's ghazal. The first part of the poem is:

Eylemiş âşufte şehîlâ gözlerin ahvâlimi

Tîre etmiş hâl-i Hind'in kevkeb-i ikbâlimi

Ey sabâ gel koyma boynunda kala evbâlimi

Çihre-i zerdimde gör hem-dem sirişk-i âlimi

Ol gül-i ra'nâya bu reng ile bildir hâlimi

In this study, information about Örfî's life will be granted. After examining his tahmis and Fuzuli's ghazal, explanations of the poem will be given.

Keywords: Literature, Orfi, Fuzuli, Ghazal, Tahmis.

NÂSIR-I HUSREV' İN "SEFERNÂME" SİNDE KÂBE, MESCİD-İ HARÂM VE MEKKE

Doktorant Nilgün ÇEVİK
Doç. Dr. Şenay Özgür YILDIZ

Dokuz Eylül Üniversitesi
nilguncevik@hotmail.com, senay.ozgur@deu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-4736-1471
ORCID ID: 0000-0001-9771-0516

ÖZET

İslâm tarihi yazıcılığında önemli kaynaklardan kabul edilen seyahatnâmeler, yazıldıkları dönemin tarihi, dini, coğrafi ve kültürel hafızasıdır. Seyyahlar, seyahatnamelerinde gezdikleri ve inceledikleri yerler hakkında gözlemlerini kaleme alarak mâziden âtiye bilgi aktarmışlardır. Önemli seyahatnamelerden birisi de filozof, şâir, âlim ve seyyâh kişiliğiyle mâruf Nâsır-ı Hüsrev'in (ö. 465/1073'ten sonra) "Sefernâme"sidir. Hüsrev, seyahatleri sırasında birçok şehirde bulunmuş, yaşadığı XI. yy. İslam toplumunun dil, din, kültür, örf ve inançları hakkında müşahedelerini aktarmıştır. Bu minvâlde Sefernâme Kâbe, Mescid-i Harâm ve Mekke hakkında çok değerli bilgiler içermektedir. Mezkûr eserinde, Mekke'ye dört kere gittiğini kaydeden Nâsır, adeta Kâbe ve Mescid-i Haram'ın fotoğrafını çekmiş gibi bir izlenim vermektedir. Kâbe'nin içi, fiziki ve mimari özellikleri ve zezem ile zezem kuyusuna dair gözlemlerini detaylıca anlatmıştır. Mescid-i Harâm sahasının içerisindeki yapıların ve metaf alanına aydınlatma amacıyla konulmuş direk, kandil ve avizelerin anlatımları, okuyucuya sanki kendisi tavaf ediyor hissi vermektedir. Bunların yanı sıra, Sefernâme'de Kâbe kapısının açılması, kapının açılması hasebiyle yapılan törensel ibadetler, umre ve hac gözlemleri, Arafat, Müzdelife ve Lahsâ şehri hatıraları, bu şehirlerin dini, tarihi, coğrafi ve kültürel bilgileri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nâsır-ı Hüsrev, Sefernâme, Kâbe, Mescid-i Harâm, Mekke.

KAABA, MASJID AL-HARAM AND MECCA IN THE TRAVELOGUE (SAFARNĀMA) OF NASIR KHUSRAW

Ph.D. Candidate Nilgün ÇEVİK
Assoc. Prof. Dr. Şenay Özgür YILDIZ

Dokuz Eylül University
nilguncevik@hotmail.com
senay.ozgur@deu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-4736-1471
ORCID ID: 0000-0001-9771-0516

ABSTRACT

Travelogues, which are accepted as important sources in Islamic historiography, are historical, religious, geographical, and cultural memory of the period in which they were written. Travelers wrote down their observations about the places they visited and examined, thus conveyed information from the past to the present. One of the important travelogues is the "Safarnāma" of Nasir Khusraw (d. after 465/1073) who is known as a philosopher, poet, scholar, and traveler. Nasir visited many cities during his travels and conveyed his observations about the language, religion, culture, customs, and beliefs of the 11th century Islamic society in which he lived. In this respect, Safarnāma contains extremely valuable information about the Kaaba, Masjid al-Haram and Mecca. Noting that he went to Mecca four times in his work, Nasir gives the impression that he took a photograph of the Kaaba and Masjid al-Haram. He explained in detail the interior of the Kaaba, its physical and architectural features, and his observations about the zamzam and zamzam well. The structures inside the Masjid al-Haram area, the descriptions of the pillars, oil lamps and chandeliers that are placed for lighting in the mataf area give the reader the feeling of circumambulating oneself. In addition to these, the opening of the door of the Kaaba, the rituals performed during the opening of the door, umrah and hajj observations, memories of Arafat, Muzdalifah, and Lahsa and religious, historical, geographical, and cultural information of these cities are contained in Safarnāma.

Keywords: Nasir Khusraw, Safarnāma, Kaaba, Masjid al-Haram, Mecca.

KERKÜK'TE VEBA SALGININI TASVİR EDEN BİR ŞİİR

Arş. Gör. Dr. Ayşe PARLAKKILIÇ MUCAN

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
ayseparlakkilic@windowslive.com
ORCID ID: 0000-0002-9448-758X*

ÖZET

Kuzey Irak'ın doğusunda yer alan Kerkük, ülkenin en önemli tarihî şehirlerinden biridir. Uzun yıllar Türkmen egemenliğinde olan bu şehir, Türkmenlerin yanı sıra; ilk yerli unsur Asurîler, Araplar, İranlılar ve Kürtler olmak üzere kozmopolit bir halk tabakasına sahiptir. Ayrıca bölgede önemli sayıda Yahudi, Hristiyan ve az sayıda da Ermeni yaşamaktadır.

Kerkük'te 1830 yılında büyük bir veba salgını meydana gelmiştir. Bu salgınla birlikte binlerce kişi hayata veda etmiş ve şehrin nüfusu büyük ölçüde azalmıştır. O dönem Kerkük toplumu derinden etkileyen bu salgın, edebî eserlerde de yerini almıştır. 19. asırda Kerkük'te yaşadığı tahmin edilen ve asıl adı Kâsım olan bir şaire ait şiir, bu örneklerden biridir. Şiirlerinde asıl ismine mahlas olarak da yer veren şair; Seyyid Kâsım, Kâsımî, Seyyid Kâsımî mahlasları ile de tanınmaktadır. Şairin günümüze kadar tespit edilen tek eseri Dîvân'ıdır. Dîvân'ı yazıldığı dönemde Kerkük'te yaşanan tarihî hâdiseler için önemli bir kaynak teşkil eden Kâsımî, Kerkük'te meydana gelen veba salgınına tasvir eden bir şiir kaleme almıştır. Kâsımî'nin şehirde meydana gelen veba salgınına lirik bir şekilde anlattığı şiiri, 37 beyitten müteşekkildir. Kasîde formundadır ve aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbı ile nazmedilmiştir. Kâsımî'nin "Herkes evtânın bırakıp dağılıp sahrâlara" şeklinde tavsif ettiği salgın ortamı, şiirde ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir.

Bu çalışma ile 19. asır Kerkük şairlerinden Kâsımî'nin hayatı ve sanatına değinilecektir. Ayrıca, dönemin Kerkük halkını derinden etkileyen veba salgını ve Kâsımî'nin bu salgın ile ilgili kaleme aldığı şiirine yer verilecektir. Dönemin toplum hayatını yansıtmaya bakımından tarihî bir değere sahip olan bu şiir vesilesiyle bundan dört asır evvel meydana gelen tarihî bir hâdiseye ve ayrıntılarına erişme imkânı bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Divan, Kâsımî, Kerkük, Şiir, Veba.

A POEM DESCRIBING THE PLAGUE EPIDEMIC IN KIRKUK

Res. Assist. Dr. Ayşe PARLAKKILIÇ MUCAN

*Necmettin Erbakan University
ayseparlakkilic@windowslive.com
ORCID ID: 0000-0002-9448-758X*

ABSTRACT

Kirkuk, located in the east of Northern Iraq, is one of the most important historical cities of the country. This city, which has been under Turkmen rule for many years, besides Turkmens; it has a cosmopolitan layer of people, the first indigenous element being Assyrians, Arabs, Iranians and Kurds. In addition, a significant number of Jews, Christians and a small number of Armenians live in the region.

A major plague epidemic occurred in Kirkuk in 1830. With this epidemic, thousands of people died and the population of the city was greatly reduced. This epidemic, which deeply affected Kirkuk society at that time, also took place in literary works. The poem belonging to a poet whose real name is Qasim and who is estimated to have lived in Kirkuk in the 19th century is one of these examples. The poet, who also includes his real name as a pseudonym in his poems; he is also known with the pseudonyms Sayyid Qasim, Qasimi and Sayyid Qasimi. The only work of the poet that has been identified until today is his Divan. Qasimi, whose Divan was an important source for the historical events in Kirkuk at the time it was written, wrote a poem describing the plague epidemic that took place in Kirkuk. Qasimi's poem, in which he describes the plague epidemic in the city in a lyrical way, consists of 37 couplets. It is in the form of kaside and versed in the form of aruz prosody "fa'ilatün fa'ilatün fa'ilatün fa'ilün". The epidemic environment described by Qasimi as "Everyone leaves homelands and disperses and goes to the prairies" is handled in detail in the poem.

In this study, the life and art of Qasimi, one of the 19th century Kirkuk poets, will be mentioned. In addition, the plague epidemic that deeply affected the people of Kirkuk of the period and Qasimi's poem about this epidemic will be included. Through this poem, which has a historical value in terms of reflecting the social life of the period, it will be possible to access a historical event and its details that took place four centuries ago.

Keywords: Divan, Qasimi, Kirkuk, Poem, Plague.

ARAP DİLİNDE MÜŞECER SÖZLÜK

Öğr. Gör. Merve KURTİPEK

*Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
merve.cevren@asbu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-0841-2598*

ÖZET

Müşeccer kelimesi “ağaç biçimi verilmiş şey” demektir. Modern dil bilimciler müşeccer türünü bir sözlük türü olarak kabul etmişlerdir. Sözlük biliminde müşeccer eş anlamlılık, çok anlamlılık ve bazen de zıt anlamlılık yoluyla kelimelerin silsile halinde birbiriyle açıklandığı türdür.

Birbiriyle açıklanan kelimeler iç içe girip ağaç dalları gibi girift bir kompozisyon oluşturduğu için “müşeccer, şecerü'd-dür, müdâhal, mütedâhal” olarak isimlendirilmiştir. Bazı dil bilginleri müselsel hadis teriminden esinlenerek sözü edilen türe müselsel kavramının kullanılmasını uygun görmüştür. İlk örneğinin hicrî IV. yüzyıla dayandığı tespit edilen müşeccer türü eserlerin daha sonra birkaç örneği daha telif edilmiştir. Bu tür sözlüklerde öncelikle “şecere” denilen ve kelimeler zincirinin ilk halkasını oluşturan bir anahtar kelimeye (baş kelime) yer verilir. Ardından bu kelime başka bir kelimeyle, o bir başkasıyla, o da bir diğeriyle açıklanır. Böylece birbirinin anlamını açıklayan kelimeler zinciri, yazarın sözlük bilimi ve eş anlamlı kelimeler alanındaki gücüne göre çoğalabilir. Neticede her bir şecerede birbiriyle açıklanan ve bir tek anahtar kelimeye birleşen kelime sayısı yüze ve daha fazlasına çıkabilir. Daha sonra aynı anahtar kelime veya diğer bir kelimeyle başlanan bir fasla geçilerek ortak bir anlam etrafında kelimeler zinciri inci dizisi gibi bir zincir oluşturur. Türe “şecerü'd-dür” denilmesi de onun inci dizisinden oluşan gerdanlığa benzetilmiş olmasındandır. 313 Zincirin ilk halkasını oluşturan ve bölüme adını veren ilk kelimeye şecere veya miftâh denildiği gibi “ağacın kökü veya gövdesi” anlamında cezr de denir; ondan doğup zincirlenen kelimelere de “ağacın dalları” mânasında fûru adı verilir. Bu tür sözlüklerde bazı kelimelerin lafız veya mânalarına ilişkin şâhid olan örnekler de yer alır. Bazı yazarlar her bölüme bir beyitle başlar. Anahtar kelime olarak o beyitteki garîb veya nâdir kullanılan bir kelimeyi seçip kelimeler silsilesini başlatır. Bir kısım yazar da her bölümü şiirle başlatır, şiirle bitirir.

Müşeccer türü eserler lafız ve anlam zenginliği sağlayarak dilin gelişmesine imkân vermektedir. Aynı zamanda okuyucuya çok kullanılan kelimelerle beraber az kullanılan (garîb) veya kullanılmayan (nâdir, mehcûr, metrûk) kelimeleri öğrenme kolaylığı sağlamaktadır. Nitekim bu türden sözlükler daha çok bu kelimeleri ele almıştır.

Anahtar Kelimeler: Sözlük, Müşeccer, Şeceruddur, Müdahal, Müselsel.

AI-MUSHAJJAR IN ARABIC LANGUAGE

Instructor Merve KURTİPEK

Social Sciences University of Ankara

merve.cevren@asbu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-0841-2598

ABSTRACT

The word al-mushajjar means "thing that is shaped like a tree. Modern linguists have accepted the dictionary type as a dictionary type. In lexicology, glossary is the type in which words are explained to each other in serial by means of synonymy, polysemy and sometimes antonyms. Since the words explained with each other intertwine and form an intricate composition like tree branches, Some linguists, inspired by the term musalsal hadith, have found it appropriate to use the concept of musalsal for the aforementioned genre. They are named as "mushajjar, shajarud-dur (pearl trees), al-mudakhal (inferfered), al-musalsal (serial)". The first example of Hijri IV. A few more examples were written later of the works of the mushajjar type, which were determined to date back to the 16th century.

In such dictionaries, first of all, a keyword (head word) called "shajara" and forming the first link of the chain of words is included. Then this word is explained by another word, he by another, he by another. Thus, the chain of words that explain each other's meaning can multiply according to the author's strength in the field of lexicography and synonyms. As a result, the number of words that are explained with each other in each shajara and combined in a single keyword can reach one hundred and more. Then, by passing a chapter that starts with the same keyword or another word, the chain of words around a common meaning creates a chain like a string of pearls.

The genre is called "shajaru'd-dur" because it is likened to a necklace made of strings of pearls. The first word that forms the first link of the chain and gives its name to the section is called shajara or meftah, as well as jadhr, meaning "the root or trunk of the tree"; The words born from it and chained together are called furuu, which means "the branches of the tree". In such dictionaries, there are also examples with saheed about the words or meanings of some words. Some writers begin each chapter with a couplet. As a keyword, he chooses an unusual or rarely used word in that couplet and starts the sequence of words. Some writers start each chapter with a poem and end it with a poem.

Al-Mushajjar type works allow the development of language by providing richness of words and meaning. At the same time, it provides the reader with the ease of learning the frequently used words as well as the less used or unused words. As a matter of fact, such dictionaries mostly deal with these words.

Keywords: Dictionary, Mushajjar, Shajarud-dur, Al-mudakhal, Al-musalsal.

Oturum No: 9

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Tahir Uluç

Asst. Prof. Dr. Anthony Edwards

Ordinary Orientalism: Knowledge and the US-UK Lecture Circuit of Gregory M. Wortabet (1828–1893)

Asst. Prof. Dr. Yahya Sabbaghchi

Comparative Study of Galtung's "Structural Peace" and Mulla Sadra's "Justice"

Dr. Javad Darvish Aghajani

Changing the view of the new generation of Muslim youth in the Middle East on religion and explain this change: a special study of contemporary Iran

ORDINARY ORIENTALISM: KNOWLEDGE AND THE US-UK LECTURE CIRCUIT OF GREGORY M. WORTABET (1828–1893)

Asst. Prof. Dr. Anthony Edwards

Washington and Lee University in Lexington

edwardsa@wlu.edu

ORCID ID: 0000-0002-7717-6499

ABSTRACT

In an age before uninterrupted news coverage, what did the common man and woman know about the Middle East? The role of scholarly institutions, missionary-researchers, and theatrical performances in the production and proliferation of knowledge about “the Orient” receive considerable attention (Said 1978; Ziter 2002; Grafton 2019). But what about the average person in the nineteenth century? How did the pastor, the frontiersman, the aristocrat, and the town newspaperman learn about “the Arab,” “the Moslem [sic],” and the Holy Lands?

This paper investigates the diffusion and reception of knowledge about the Middle East among the general public, specifically in the United Kingdom and United States. It takes as a case study the lecture circuit of Gregory M. Wortabet (1828–1893), a marginalized intellectual from the Arab Nahḍa (Renaissance). A son of Ottoman Syria who was educated by American Protestant missionaries, Wortabet is best known for *Syria and the Syrians* (1856), a travelogue-ethnoanthropological study (Zachs 2005; Jondot 2017). His 1852–1854 career, however, as an itinerant public speaker in cities and towns across America, Scotland, England, and Ireland has escaped scholarly examination entirely. Using untapped primary sources from both sides of the Atlantic, I recollect his views on Islam, Christianity, Arab society, and the Ottoman Empire.

How professionals assembled and analyzed texts are just one dimension of Orientalism: Western domination over “the Other” and his social, political, and religious environs. This paper complicates the narrative of Orientalism, specifically the dynamic, transcultural processes involved in the creation and reception of information. By foregrounding the indispensable lecture circuit modalities of orality and auralty, this study amplifies the agency of the Arab speaker and the role of the listening audience. “Ordinary Orientalism” explores how information about the Middle East was constituted in, circulated among, and consumed by the West in the mid-nineteenth century.

Keywords: Orientalism, Ordinary Orientalism, Knowledge, Middle East, Gregory M. Wortabet.

COMPARATIVE STUDY OF GALTUNG'S "STRUCTURAL PEACE" AND MULLA SADRA'S "JUSTICE"

Asst. Prof. Dr. Yahya Sabbaghchi

*Sharif University of Technology
sabbaghchi@sharif.ir
ORCID ID: 0000-0001-6734-1916*

ABSTRACT

Justice and peace are among the most fundamental concepts of all divine schools, and human beings have always sought the realization of these two lofty human ideals. Johan Galtung, the prominent Norwegian peace researcher, presents the triangle of violence and divides violence into three important categories: direct, cultural, and structural. In his classification, structural violence refers to structures that create obstacles to the development of the desired perfection of a part of society by creating discrimination and exploitation. Even if there is not any person who directly harms another person, the structural violence might be built into the structure and shows up as unequal power and consequently as unequal life chances. On the other hand, transcendent wisdom of Mulla Sadra (1571–1636), the great Islamic philosopher in Iran, seems to have the capacity to provide important theoretical foundations for peace research. Considering justice as a fundamental concept in human life, Mulla Sadra shows that injustice leads society to corruption and bloodshed and will refrain it from reaching perfection. If justice rules over the powers of the human soul, they will no longer seek corrupt and domination, and will be satisfied with their true position according to their capabilities, actions and intentions. Mulla Sadra's theory of internal and social justice as well as the principle of divine justice are among his philosophical and theological foundations of peace; all are closely related to Galtung's structural violence. This paper will extract Mulla Sadra's philosophical bases for establishing structural peace in Galtung's approach.

Keywords: Galtung, Structural Peace, Mulla Sadra, Justice.

CHANGING THE VIEW OF THE NEW GENERATION OF MUSLIM YOUTH IN THE MIDDLE EAST ON RELIGION AND EXPLAIN THIS CHANGE: A SPECIAL STUDY OF CONTEMPORARY IRAN

Dr. Javad Darvish AGHAJANI

*Sharif University of Technology
javad.darvish@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0915-4471*

ABSTRACT

The new generation of Muslim youth in the Middle East tends to have a different kind of religiosity than earlier generations. This can be seen both in the so-called Arab Spring movements and in non-Arab-speaking Middle Eastern countries, such as Iran. The acceptance of religion in the new generation has not completely disappeared, but the perception of religion in this generation is changing from a redemptive and eternal thing to a functional, worldly and temporary role in daily life. This shift in perspective, of course, also has Western roots and is affecting young people in the Middle East through new media tools. However, this change can be attributed to the type of propaganda and presentation of religion by traditional institutions of religion and Islamic governments in the Middle East. In this article, focusing on Iran, we show that the emergence of the new generation of dissidents is due to the substitution of non-original goals, instead of the main Islamic goal in promoting religion by the government and religious institutions. The main goal of Islam (but also all Abrahamic religions) is human himself and his growth and development. But the other goals that I mention in the article have replaced this original goal. As a result, man, who is substantial in the Islamic system, has become a tool to meet those goals. there are four deviant promotional goals. The first is jurisprudence. Jurisprudence and Sharia, which are the branches of Islam, have become the main priority of policymakers in some laws and programs, so that some teachings, such as ethics and justice, have been diminished in the face of it. The second goal is to defend the realm of religion against secularism. This goal has been considered one of the most important tasks of religious scholars and institutions, especially in the period of the prevalence of Marxism and now with the victory of liberalism. So much so that some of the correct teachings of Western schools have been rejected because of this discourse. The third goal is collective religious ritual and ceremony. Due to the media capacity of public rituals, religious institutions strongly encourage and support such programs. Despite some benefits, these programs have encouraged religious sectarianism and the superficiality of religion in society. The fourth and final goal is to strengthen political authority. Religious governments tend to use religious teachings selectively to strengthen political authority. The result is that little attention is paid to humanistic and moral teachings. Each of these goals may, in its place, cover some of the purposes of Islam. But when each becomes the ultimate goal, they undermine conflicting values, including human and moral values. In this article, I show that this has happened in Middle Eastern countries such as Iran, and one of the consequences is a change in the new generation's view of religion.

Keywords: Middle East, Muslim Youth, Iran, The View of Religion, Changing.

Oturum No: 10

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Necmettin Güney

Asst. Prof. Dr. Zahra Mohagheghian
Hidden Identities: Arabian goddesses in Qur'ānic verses

Dr. Amineh Rahmani
Study of Hurufim Sect and Abulafia Sect

Ph. D. Candidate Sevda Abolhassan Moghaddami
Content Analysis of Illustration of Rumi's Miracles in Ottoman Miniature

HIDDEN IDENTITIES: ARABIAN GODDESSES IN QUR'ĀNIC VERSES

Asst. Prof. Dr. Zahra MOHAGHEGHIAN

Institute for Humanities and Cultural Studies

z.mohaghegh@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-1618-7415

ABSTRACT

Al-Lāt, al-'Uzzā, and Manāt are the main Arabian goddesses, mentioned in the fifty-third sūrah of the Qur'ān. Attempts to study their identities have been increased in recent decades, but less attention seems to have been paid to the Qur'ān in these studies. This article intends to illuminate the hidden capacities of the sūrah al-Najm as to the identification of these goddesses. The main questions are as follows: What are the most important traits of these goddesses in different historical periods? To what extent have these traits been reflected in the Qur'ān? And, how does the Qur'ān deal with these traits? Research findings suggest that each of these goddesses was some representation of a "star-angel" that was worshiped not only as the goddess of hope but also as the goddess of fear. In sum, this article concludes that in sūrah al-Najm these dual traits are implied and then attributed to Allāh, the only one God of Islam.

Keywords: Sūrah al-Najm, Arabian goddesses, Al-Lāt, Al- 'Uzzā, Manāt.

STUDY OF HURUFISM SECT AND ABULAFIA SECT

Dr. Amineh Rahmani

*Islamic Azad University
amineh.rahmani@yahoo.com
ORCID ID:*

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the Hurufism sect and the school of Abulafiya, Emphasizing the role of language in these two sects. The letter movement was a kind of protest against the Timurids of Iran. It was also a revolt against stereotypes of verbal and mental of popular. The purpose of this research is to describe and study these two sects together and relying on the power and sanctity of language in both sects. Fazlullah Naemi, known as Astarabadi, who lived in Iran in the second half of the eighth century AH, was the founder of the Hurufism sect. This sect was based on the belief that God manifested himself in two ways; First, in the form of man and breathed into him of My spirit, Second, God has manifested Himself in His Word. Hurufism sect relied on the numerical value of the alphabet to eliminate the soulless words and this was the key to fighting superstitions, illusions.

Abraham ben Samuel Abulafia was born in Spain in 1240 AD, was the founder of the school of "Prophetic Kabbalah". He believed that the language of an independent world and represents the form of reality. Thus, in his view, the knowledge of language is equal to or superior to the universal knowledge that philosophers seek, Hebrew language is the reality that philosophers strive to achieve. In general, the importance of language in these both sects can be seen despite the distance and time.

Keywords: Hurufism, Abulafia, Language.

CONTENT ANALYSIS OF RUMI 'S MIRACLES(KERAMAT) ILLUSTRATION IN OTTOMAN PAINTING (CASE STUDY ILLUSTRATED VERSIONS OF SAVĀKIB AL-MANĀKIB)

Ph.D. Candidate Sevda ABOLHASSAN MOGHADDAMI

*Tabriz Islamic Art University
sevda.moghaddami@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3496-4695*

ABSTRACT

Among the valuable works that have independently presented the history of Sufi life are the Manakib in which the life and miracles of one or more Sufis are described. The Manaqib which is studied at this research, is Savākib al-Manākib, written by Abdulwahab-ibn-Jalaluddin-Mohammad-Hamedani in 1540 AD. The book has two illustrated copies, one illustrated in 1590 with 29 illustrations, now housed in the Morgan Museum in New York, M.466 and the second illustrated version was illustrated in 1599 with 22 drawings, which are kept in the Istanbul Topkapi museum under the number Revan.1479 TSMK. Both illustrated copies are depicted in the Ottoman school of painting. In order to examine the miracle and recognize them, one must first get acquainted with the word dignity and classification of its types in the eyes of the Holy saints of God. The mystics and most scholars agree on the existence of miracles in the saints and the righteous. According to studies, 8 images of Morgan's version and 8 images of Topkapi 's version are directly related to Rumi's miracles. 16 images with a descriptive-analytical approach. In this regard, this article is trying to study these It examines their relevance to the text of Rumi's anecdotes and the type of miracle and how it is illustrated.

The results show that in Rumi's miracle illustration, the painter illustrates the culmination of the story, the emergence of miracle. And most of the recurring Rumi's miracles in the paintings are: Awareness of the unseen, talking to animals, Rumi's fulfilling supplication and Rumi's Tayy al-Ard.

Keywords: Miracle, Rumi, Savākib al-Manākib, Ottoman Painting.

Oturum No: 11

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hikmet Atik

Doç. Dr. Murat Ak

*Osmanlı'nın Son Döneminde Kutsal Topraklar İçin Yazılmış
Bir Methiye: Na't-ı Arz-ı Hicâz*

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki Süslü

Kasîde-i Bürde'de Kur'ân Tasavvuru

Arş. Gör. Dr. Sonay Ünal

Sultan Sencer Dönemi Önemli Kadın Şairlerinden Mehsetî Hanım

Arş. Gör. Fatıma Betül Kadağ

Mencek Paşa'nın Râiyye ve Nûniyye Kasideleri Örneğinde Vatan Özlemi

OSMANLI'NIN SON DÖNEMİNDE KUTSAL TOPRAKLAR İÇİN YAZILMIŞ BİR METHİYE: NA'T-I ARZ-I HİCÂZ

Doç. Dr. Murat AK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
muratak57@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3434-5985*

ÖZET

XX. yüzyılın hemen başında manzum olarak kaleme alınmış Maksûd-ı Nasîhat, Türk edebiyatında manzum nasihatnâme türünün son örneklerinden biri olarak karşımıza çıkar. Eserin yazılış amacı müellif tarafından, İslâm dininin temel öğretilerini başta çocuklar olmak üzere bütün inananlara sunmak olarak dile getirilmiştir. Maksûd-ı Nasîhat'de, Cibrîl Hadisi olarak bilinen rivâyet esas alınmış, eser söz konusu rivâyette yer alan İslâm, iman, ihsân ve kıyâmet bahislerinden yola çıkarak telif ve tertip edilmiştir.

2285 beyitten oluşan Maksûd-ı Nasîhat'ın 1053-1065 beyitleri arasında Na't-ı Arz-ı Hicâz başlıklı, kaside nazım biçiminde telif edilmiş bir metin yer almaktadır. Müellif nasihatnâmesinde Hac bahsini işlerken haccın ifâ edildiği topraklar olan Kâbe ve birçok mekânı içinde barındıran Hicâz coğrafyası için bir na't tanzim etmiştir. Klasik Türk şiirinde bir şehri ya da bölgeyi konu edinen şiirlerin başında şehir methiyeleri gelmektedir. Bu türde telif edilen şiirlerde bir şehrin ya da bir bölgenin övgüsü yapılır, ilgili yerin sakinleri, tabiat güzellikleri, tarihi eserleri, maddî ve manevî varlığı konu edilmektedir. Maksûd-ı Nasîhat'de yer alan ve eserde Na't-ı Arz-ı Hicâz şeklinde müstakil olarak başlıklandırılan manzume de bu türün oldukça kısa soluklu örneklerinden biri olarak karşımıza çıkar.

Na't-ı Arz-ı Hicâz samimi bir uslûp ve sade bir dil ile kaleme alınmış başarılı bir manzumedir. Manzumeyi değerli kılan önemli hususiyetlerden birisi na't başlığıyla kutsal bir coğrafya için kaleme alınmış olmasıdır. Zira Klasik Türk edebiyatında na't bir ıstılah olarak Hz. Peygamber için yazılan övgü şiirlerini ifade etmektedir. Hz. Peygamber dışında sayıca az olsa da dört büyük halife, aşere-i mübeşşere, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için de na't yazılmıştır. Şehir ve beldeler için müstakil methiyeler yazılmış ise de bu şiirlerin na't olarak isimlendirilmediği görülmektedir. Hicâz coğrafyası için kaleme alınmış metnin bu yönüyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Osmanlı'nın Son Döneminde Kutsal Topraklar İçin Yazılmış Bir Methiye: Na't-ı Arz-ı Hicâz başlıklı bu tebliğin amacı ilk elde ilgili metnin Klasik Türk şiiri geleneği içindeki yerini tespit etmek, ardından da kutsal topraklar için kaleme alınmış Na't-ı Arz-ı Hicâz isimli manzumenin şekil ve muhteva özelliklerini detaylı bir şekilde ele alarak alana katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Şiiri, Şehir Methiyeleri, Na't-ı Arz-ı Hicâz, Maksûd-ı Nasîhat, Kaside

A PRAISE WRITTEN FOR THE HOLY LANDS IN THE LAST OTTOMAN PERIOD: NA'T-I ARZ-I HICAZ

Assoc. Prof. Dr. Murat AK

*Necmettin Erbakan University
muratak57@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3434-5985*

ABSTRACT

Maksûd-ı Nasîhat, which was written in verse at the beginning of the 20th century, appears as one of the last examples of nasihatnâme (advice book) in Turkish literature. The purpose of writing the work was expressed by the author as presenting the basic teachings of the religion of Islam to all believers, especially children. In Maksûd-ı Nasîhat, the narration known as the hadith of Jibril was taken as a basis, and the work was compiled and arranged based on the topics of Islam, faith, benevolence and doomsday in the aforementioned narration.

Between the 1053-1065 couplets of Maksûd-ı Nasîhat, which consists of 2285 couplets, there is a text titled Na't-ı Arz-ı Hicâz, which has been compiled in the form of qasîda. While the author was talking about Hajj in his work, he arranged a na't for the Kaaba, the lands where the pilgrimage was performed, and the Hijaz geography, which includes many places. In classical Turkish poetry, city eulogies come at the beginning of the poems about a city or region. In poems written in this genre, a city or a region is praised, the inhabitants of the relevant place, natural beauties, historical artifacts, material and spiritual existence are discussed. The poem, which is included in Maksûd-ı Nasîhat and titled as Na't-ı Arz-ı Hicâz in the work, appears as one of the very short examples of this genre.

Na't-ı Arz-ı Hicaz is a successful poem written in a sincere style and language. One of the important features that makes the poem valuable is that it was written for a sacred geography with the title of na't. Because in Classical Turkish literature, na't refers to the praise poems written for the Prophet Muhammad as a term. Na't was also written for the four great caliphs, ashare-i mubeşşere (companions who were promised paradise), Hasan and Hüseyin, although they are few in number except the Prophet Muhammad. Although individual eulogies have been written for cities and towns, it is not seen that these poems are called na't. It is thought that the text written for the Hijaz geography is important in this respect.

The aim of this paper, titled A Praise Written for the Holy Land in the Last Period of the Ottoman Empire: Na't-ı Arz-ı Hicâz, is to determine at first hand the place of the relevant text in the Classical Turkish poetry tradition. Then, it is to contribute to the field by discussing in detail the form and content features of the poem named Na't-ı Arz-ı Hicâz, which was written for the holy lands.

Keywords: Classical Turkish Poetry, City Eulogies, Na't-ı Arz-ı Hicâz, Maksûd-ı Nasîhat, Qasîde.

KASİDE-İ BÜRDE'DE KUR'ÂN TASAVVURU

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki SÜSLÜ

*Süleyman Demirel Üniversitesi
zekisuslu@sdu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-7703-1321*

ÖZET

Hicrî VII. asırda Mısır'da yaşamış olan dönemin önemli sûfi, edip ve ilim adamlarından Bûsirî'nin Peygamber sevgisine dair kaleme aldığı Kaside-i Hemziyye ve Kaside-i Mudariyye adlı kasidelerinin yanında en fazla şöhret bulanı aynı amaçla yazdığı ve Kaside-i Bürde adı ile üne kavuşan el-Kevâkibu'd-Dürriyye fî Medhi Hayri'l-Beriyye adlı eseri olmuştur. Sadece kendi eserleri arasında değil, bütün İslam coğrafyasının da en meşhur kasidelerinden biri olduğu belirtilen Kaside-i Bürde'nin elde ettiği bu şöhret dolayısıyla üzerine birçok şerh yazılmış ve gerek manzum gerekse de mensur olarak söz konusu coğrafyanın hemen hemen tüm dillerine tercümelere yapılmıştır. Eserin bu denli şöhret bulmasındaki etkenlerden birinin içerdiği konular özelinde, nüfusun büyük bölümünün Ortadoğu'da yoğunlaştığı İslam coğrafyasındaki halkların din tasavvuruyla örtüşmesi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla İslam dünyasının teveccühüne mazhar olmuş bu eserin bölge halkının inanç yapılarını anlamada yardımcı olabileceği düşünülebilir.

Bûsirî, Peygamber sevgisine dair kaleme aldığını belirttiğimiz bu kasidesinde doğal olarak Peygamber Efendimizin doğumu, mucizeleri ve cihadları gibi siyer ilmine ait konuları ele almakta, bunun yanında nefis mücahadesi, tevessül ve şefaât gibi tasavvuf ilmine ilişkin konulara da değinmektedir. Nâzım, özellikle Peygamberimizin mucizelerine yer verdiği beyitler içerisinde Peygamber Efendimizin en büyük mucizesi olan Kur'ân'dan da bahsetmektedir. Bu beyitlerde Halku'l-Kur'ân, İ'câzu'l Kur'ân, Kur'ân'a mahsus bazı özellikler ve Kur'ân'ın mümine sağladığı faydalar gibi konuları işlemekte ve doğru bir Kur'ân tasavvurunun nasıl olması gerektiğine dair malumatlar vermektedir. Böylece o, genel itibarıyla Kaside-i Bürde'sinde peygamber sevgisi ve tasavvuf alanında Ortadoğu kültür ve medeniyetindeki mevcut yaklaşım hakkında bize bilgi verirken, özelde kaside içerisindeki Kur'ân'a dair yazdığı beyitlerinde de söz konusu coğrafyada hâkim olan Kur'ân tasavvurunu aktarmaktadır. Bu çalışmanın amacı Bûsirî'nin Kaside-i Bürde isimli eserinde Kur'ân'a dair yazdığı beyitlerinde ele aldığı konuları izah etmek suretiyle dönemin ve Ortadoğu medeniyetinin Kur'ân telakkisi ortaya koymaktır. Bu kapsamda ilgili beyitler gerek esere dair yazılmış şerhler gerekse beyitlerin muhtevasına ilişkin Kelâm ve Tefsir ilimlerine dair yazılmış kaynaklar vasıtasıyla değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bürde, Bûsirî, Kur'ân, İ'câz, Halku'l-Kur'an.

THE QUR'AN CONCEPT OF QASIDA AL-BURDA

Asst. Prof. Dr. Mehmet Zeki SÜSLÜ

*Süleyman Demirel University
zekisuslu@sdu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-7703-1321*

ABSTRACT

Busiri, one of the most important sufis, writers and scholars of his period who lived in Egypt in the 7th century of Hijri, wrote the qasidas called Qasida al-Hemziyye and Qasida al-Mudariyye, which he wrote about the love of the Prophet, and the most famous one that he wrote for the same purpose and became famous with the name of Qasida al-Burda named al-Kevakibu'd-Durriyye fi Medhi Khayri'l-Beriyye. Due to the fame gained by Qasida al-Burda, which is stated to be one of the most famous qasidas in the whole Islamic geography, there have been written many commentaries on it and its translations have been made into almost all languages of the geography in subject, both in verse and in prose. It can be said that one of the factors in the work's popularity is that it overlaps with the religious imagination of the people of the Islamic geography, where most of the population is concentrated in the Middle East. Therefore, it can be thought that this work, which has won the favor of the Islamic world, can help to understand the belief structures of the people of the region.

In this qasida, which we mentioned that he wrote about the love of the Prophet, Busiri naturally deals with the subjects of sirah such as the birth of the Prophet, his miracles and jihads, and also touches on the subjects related to the science of Sufism such as the struggle of the soul, tawassul and intercession. The writer also mentions the Qur'an, which is the greatest miracle of our Prophet, especially in the couplets in which he includes the miracles of our Prophet. In these couplets, Khalq al-Qur'an, I'jazu'l-Qur'an, some features peculiar to the Qur'an and the benefits of the Qur'an to the believer are discussed and provides information how a correct Qur'an should be conceived. Thus, while he gives us information about the love of the Prophet and the current approach in the culture and civilization of the Middle East in the field of Sufism in general in his Qaside al-Burda, particularly in the couplets he wrote about the Qur'an he also conveys the conception of the Qur'an that dominates the geography in subject. The aim of this study is to reveal the Qur'an conception of the period and the Middle East civilization by explaining the issues that Busiri deals with in the couplets he wrote about the Qur'an in his work named Qaside al-Burda. In this context, the relevant couplets will be evaluated through both the commentaries written on the work and the sources written on the sciences of Kalam and Tafsir regarding the content of the couplets.

Keywords: al-Burda, Busiri, Qur'an, I'jaz, Khalq al-Qur'an.

SULTAN SENCER DÖNEMİ ÖNEMLİ KADIN ŞAİRLERİNDEN MEHSETİ HANIM

Arş. Gör. Dr. Sonay ÜNAL

*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
sonay.unal@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8650-4311*

ÖZET

Melikşâh b. Alparslan'ın oğlu olan Sultan Sencer (512-552/1118-1157) gerek iç gerek dış meselelerle mücadeleye girişip tüm dünya sultanlarını kendi hâkimiyeti altında toplayabilmiş Büyük Selçuklu Devleti'nin önemli hükümdarlarından biridir. Devletin başına geçince dağılmakta olan Selçuklular'ı himayesinde yeniden tanzim ederek şahlandıran Sultan Sencer dönemini merhum tarihçi Mehmet Altay Köymen mahiyet bakımından "İkinci İmparatorluk Devri" olarak nitelendirmektedir. "Sultânü'l-Muazzam", "Sultânü'l-A'zam", "Sultan-ı Horasan" gibi birçok unvan ile anılan ve siyasî hüviyeti itibariyle adını tarihe altın harflerle yazdırmış olan Sultan Sencer, kırk yılı aşkın bir süre hükümdarlık yapmıştır. Hükümdarlığı müddetince devlet işlerinin yanı sıra edebiyat ve şiirle de meşgul olmuştur. Şiir yazma konusunda iyi bir zevke sahip olup şairler taifesine de son derece değer vermiştir. İsimleri alemde ün kazanmış Muizzî, (ö. 518-1124'ten sonra), Senâî (ö. 525-1131), Ömer Hayyâm (ö. 526-1132), Am'âk-i Buhârî (ö. 543-1149), Edîb Sâbir (ö. 546-1151), Mehsetî (ö. 554-1159), Abdülvâsî-i Cebelî (ö. 555-1160), Seyyîd Hasan-i Gaznevî (ö. 556-1161), Reşîdüddin Vatvât (ö. 573-1177), Evhadüddîn-i Enverî (ö. 585-1189), Ferîdüddin Attâr (ö. 618-1221) Ferîd Kâtib ve İmâd-i Zûzenî onun ilgi ve alakasına mazhar olmuş mühim şairlerdendir. Bunlardan hazır cevaplığı ve irticalen söylediği şiirleriyle anılan Mehsetî Hanım, dönemin önemli kadın şairlerindedir. Ünlü şair 507/1113 senesinde Gence'de dünyaya gözlerini açtığı için Mehsetî-i Gencevî olarak da anılmaktadır. Şiirleri ile içinde yaşadığı döneme damga vuran ender kadın şairlerden olması Mehsetî-i Gencevî'yi önemli bir figür olarak karşımıza çıkarmaktadır. Onun hem Farsça hem de Türkçe şiirleri vardır. Edebiyat dilinin o dönem Arapça ve Farsça olmasına rağmen hicrî onuncu yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Mehsetî-i Gencevî'nin Türkçe şiirler kaleme almış olması Türkçenin edebî bir dil olması yolunda kadın şairlerin de önemli katkılar sağladıklarının en açık delilidir. Yaşadığı dönem itibariyle edebiyat ve şiirle ilgilenen taifenin çoğunlukla erkeklerden oluşması kadın bir şair olarak Mehsetî-i Gencevî'yi ve şiir meclisinde kadın bir şaire yer vermesi açısından da Sultan Sencer'i fazlaca mühim kılan hususlardır. Bu bağlamda kaynaklarda az bilinen bir kadın şairi konu edinecek olan bu çalışmada Sultan Sencer'in meclisinde bulunmuş Türk asıllı kadın şair Mehsetî-i Gencevî'nin hayatı ve şiirlerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sultan Sencer, Mehsetî-i Gencevî, Kadın Şair, Tarih, Türk Edebiyatı, İran Edebiyatı.

MAHSATI DAME, AN IMPORTANT FEMALE POETS OF THE SULTAN SANJAR PERIOD

Res. Assist. Dr. Sonay ÜNAL

*Karamanoğlu Mehmetbey University
sonay.unal@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8650-4311*

ABSTRACT

Malikshah b. Sultan Sanjar (512-552/1118-1157), the son of Alp Arslan, is one of the important rulers of the Great Seljuk State, who struggled with both internal and external issues and gathered all the sultans of the world under his rule. The late historian Mehmet Altay Köymen describes the period of Sultan Sanjar, who reorganized the disintegrating Seljuks under his auspices, as the "Second Empire Period" in terms of nature. Sultan Sanjar, known with many titles such as "Sultan al-Muazzam", "Sultan al-A'zam", "Sultan al-Khorasan" and whose name has written in golden letters in history due to his political identity, ruled for more than forty years. During his reign, he engaged in literature and poetry as well as state affairs. He had a good taste in writing poetry and highly valued the group of poets. Poets such as Moezzi (d. after 518-1124), Senai (d. 525-1131), Omar Khayyam (d. 526-1132), Am'ak Buhari (d. 543-1149), Adib Sabir (d. 546-1151), Mahsati (d. 554-1159), Abd al-Wasi Jabali (d. 555-1160), Sayyid Hasan Ghaznavi (d. 556-1161), Rashid ad-Din Vatvat (d. 573- 1177), Awhad ad-Din Anwari (d. 585-1189), Farid ud-Din Attar (d. 618-1221) Farid Katib and Emad Zuzeni are among the important poets who received his interest and attention. Mahsati Dame, who is known for her wittiness and impromptu poems, is one of the important female poets of the period. Since she opened her eyes to the world in Ganja in 507/1113, the famous poet is also known as Mahsati Ganjavi. Mahsati Ganjavi, one of the rare female poets who left her mark on the period, confronts us as an important figure. She has both Persian and Turkish poems. Although the literary language was Arabic and Persian at that time, the fact that Mahsati Ganjavi, who lived in the first half of the tenth century and wrote poems in Turkish, is the clearest evidence that women poets also made important contributions to making Turkish a literary language. Both Mahsati Ganjavi as a female poet in a period in which groups that deal with literature and poetry is mostly men and Sultan Sanjar, in terms of giving place to a female poet in the poetry assembly, are quite significant figures for the period in question. In this context, the life and poems of the Turkish-origin female poet Mahsati Ganjavi, who was in the majlis of Sultan Sanjar, will be included in this study, which will focus on a lesser-known female poet in the sources.

Keywords: Sultan Sanjar, Mahsati Ganjavi, Women Poet, History, Turkish Literature, Persian Literature.

MENCEK PAŞA'NIN RÂİYYE VE NÛNİYYE KASİDELERİ ÖRNEĞİNDE VATAN ÖZLEMİ

Arş. Gör. Fatıma Betül KADAĞ

*Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
fbetul54@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1646-311X*

ÖZET

Rûmiyyât, Ebû Firâs el-Hemdânî' nin (ö. 357/968) şiirleri arasında en meşhur olan şiir türüdür. Rum diyarına esir düşen şair, bu sürede hâtıralar niteliğinde şiirler kaleme almıştır. Bu şiirlerinde bir esirin vatanına, ailesine ve dostlarına, hürriyete duyduğu özlemi, gurbet yurdunda çektiği sıkıntıları acı çeken ve endişe duyan ruhunun birer yansıması olan rûmiyyât şiirlerinde dile getirmiştir. Öte yandan rûmiyyât şiirlerinin muhtevasında, yaşadığı esarete rağmen şerefini korumak amacıyla kendisi ve nesebiyle övündüğü, içinde bulunduğu durumdan kurtaracağını umduğu devlet ricali ve dostları için söylediği methiyeler de yer almaktadır. Ancak bu methiyelerde bazen beklediği yardımı göremediği kişilere yönelik sitemlerde bulunmuştur. İhvâniyyât, gazel, mersiye ve hikmet gibi farklı türler de şairin rûmiyyâtında yer almaktadır.

Osmanlı dönemi şairlerinden Mencek Paşa (ö. 1080/1669) ise dönemin Osmanlı sultanı İbrahim Paşa için bir methiye yazmıştır. Maddi yönden sıkıntılı bir dönemde olduğu için padişahın menfaat umarak İstanbul'a gidip methiyeyi padişahın huzurunda kendisine takdim etmek istemiştir. Ne var ki büyük umutlarla giriştiği bu seferden istediğini elde edememiştir. Üstelik yolculuk sırasında yaptığı harcamaların dahi karşılığını alamadan maddi kayıplara uğrayarak memleketi Dimeşk'e geri dönmüştür. Mencek Paşa, Anadolu'ya yaptığı bu yolculuğu esnasında ve orada kaldığı iki yıllık süre zarfında vatanına, ailesine ve dostlarına hasret kalmıştır. Yaşadığı bu olumsuzlukları Ebû Firâs'ın esaret yıllarında çektiği sıkıntılarla özdeşleştirmiştir. Dolayısıyla bu yolculuğunda söylediği şiirlere Ebû Firâs'ın şiirlerine verdiği rûmiyyât ismini vermiştir.

Mencek Paşa, râiyye ve nûniyye kasidelerinde, rûm diyarında yapayalnız kaldığını, dostlarının kendisini unuttuğunu sitemkâr bir üslupla dile getirmiştir. Bunun yanı sıra bir tek annesinin hasret ateşinden her gün ciğerinin yandığını, karşılaştığı her kafiye oğlunu sorduğu ifade etmiştir. Öte yandan içinde bulunduğu zorlu şartların bir gün son bularak memleketine ve dostlarına kavuşacağı güne dair umutla kasidelerine son vermiştir.

Bu çalışmada Mencek Paşa'nın rûmiyyât şiirlerine ait biri on diğeri on bir beyitten oluşan râiyye ve nûniyyesi muhteva ve şekil yönünden ele alınacaktır. Bu şiirlerin yapısal özellikleri, vezin ve kafiye nitelikleri ortaya konulacaktır. Öte yandan şiirlerin dil ve üslup yönünden bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rûmiyyât, Vatan Özlemi, Mencek Paşa, Şiir.

Oturum No: 12

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali Eminoğlu

Assoc. Prof. Dr. Bellil Abdelkarim

الصوفي الفني المخيال في العرفاني السياق

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hamitoğlu & Dr. Yosuf Abed Ali

ألتستري الإمام تفسير في الصوفي الاتجاه

Dr. Öğr. Üyesi Ahmad Najib

الكريم القرآن لنصوص داعش عند السياسي التوظيف

Doktora Öğrencisi Muhammed Sıddık

الحديث علم أخلاقيات

الصوفي الفني المخيال في العرفاني السياق

Assoc. Prof. Dr. Bellil Abdelkarim

Chadli Bendjedid University
Bellkar23@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-9864-1812

ملخص

غناء، موسيقى، حرف، معمار، نحت، رسم، رواية و شعر من مختلفة تعبير أوجه بإبداع الجماليات عرض على المقدره الفن يمثل رقص أو، تمثيل و للتعبير وسيلة فيغدو، الغير مع ثقافي امتزاج و زمني تراكم بعد عاداتها تفرزها و، بشرية جماعة إليها تصل حياة فلسفة عن تعبير فهو والترفيه للتسلية وسيلة هو كما التعريف؛ أو واقع لتأويل سعي في، الشعوري و المعرفي الوجدان إشباع و، للأفكار التأويلية الخبرة و، الإبداع حين الإنسانية؛ الحالة يمثل فالفن الظاهرة أدواقها في الباطنية الشخصية تجلي أو إشكاليات طرح و أفكار عن التعبير الملهمة البراقة بالتعبير الناس قلوب كسب و الخطاب فن: هي لاكتسابها يجتهدون المبدعون و الحكماء و الفلاسفة كان التي الفنون أوائل للآدهان المحركة و للوجدان مع الحركي التناسق في التنفن و، الحكم و الأمثال مع التفاعل و الشعر إلقاء و الكلام نظم و البلاغة أساليب تعلم التعبير فن اقتضى أو مجسم يدوي تصوير أو روائية أو قصصية صورة في الأفكار عرض و، القصص و الروايات كتابة في الإبداع و، الكلامي الخطاب باعتمادهم. الخطابية الكلمات مع المتناسق الإيقاعي الأثر لإحداث بالموسيقى الاستعانة أو، مسرحي عرض لبعضها ليكون، مخطوط تتجلى كامنة الحقيقة لأن، داخلها الأشياء أهمية إبراز و، الحقيقة لتقليد سعي فهو. مبدع جمالي قالب في رسالة لإيصال كوسيلة الفن المشاعر و العقلي للسرور المحركة هي - المفكرين و الفلاسفة و الحكماء لدى - نبلا الفنون أعظم و. يطلبها، الكمونية الإنسان مكنونات سبر نحو الإنسانية للسيرورة الكونية قراءاتهم و سعيهم في بالوجدان؛ العرفان الطريق أهل ربط ذلك لأجل المعمارية فنونها اصطبغت للصوفية؛ كبرى دولا بقيام تمظهرت التي و، العرفاني مرادهم إنزال و مقاصدهم عرض الفنون في فتوسلوا لديهم الحياة و الكون قراءة أصول بصفقتها، التصوف بمعابم الحرفية و الموسيقية و الدبلوماسية و الأدبية و الخطابية و الصوفي الأدب إلى، الزخرفة و الخط و الرسم مع الصوفية العمارة و، الصوفية الأناشيد و الموسيقى ثم، الصوفي السماع تطور و فبرز الحرفية و المعمارية و الأدبية الفنون على الصوفية مفردات و لغة أثرت و. غيرها و حكما و قصصا و نثرا و شعرا التصوير و الحكم و بالقصص لها التمثيل أو، رامز بكلم عرضها ثم التجربة و الذوق على قائم الصوفية المعرفة تحصيل مناط لأن الفنون ترسيم مناهج فقارب. للقلوب الراقية الحقائق سعيًا، المظاهر خلف الكامنة الذوق جماليات في باحثا الصوفي طريق فكان، التخيلي كثيرة مناح في عرضها قلب و رسائلها و خطابها ناسب و، تقييمها و زخرت فقد، غيرهم و الأندلس دول و العربي المغرب دول و، العثمانيين و المماليك و الأيوبيين و السلاجقة دول في تجسد ما هو و، السلوكية و الفكرية و السياسية و المعيشية مناحيه في مجتمعاتها على الدين لغلبة، الصوفية الصبغة ذات الفنية بالنماذج حضارتهم الثقافية و الفكرية مرجعياتها و مجتمعاتها حركة و تفكيرها مناهج و لغتها في ذلك تجلي و، الثقافات و العادات و الأعراف به فاصطبغت فنونها و، العرفية و هي البحث في البارزة الإشكالية - الصوفي؟ الفن هو ما - خصوصيته؟ بها ارتسمت التي معاييرها ما و - الصوفي؟ للطريق أم الإبداع لحدود خاضع الصوفي الفن هل - الصوفي؟ الفني المخيال في العرفاني السياق يظهر أين - السياقات بحث و، تمثلاته و الفن في الصوفية للأطاريح المنظرة المقالات لسبر استقرائي وصفي منهج وفق البحث نسق في نسعى - الرمز و التعميت أو التأويل أو للتقريب فنية بأساليب عنها عبر التي الدينية الصوفية البنية المجتمعات إذ و، مكنوناتها و الجماعية سلوكياتها عن يعبر بما فيها تصنع المجتمعات أن على الأولية فرضيتنا تقوم - لذوقها المقارب الفني مخيالها وفق العرفاني سياقها ضمنيتها فقد فنون؛ لها قامت **المفتاحية الكلمات:** الصوفي الذوق، الفني الخيال، الفن، التصوف، العرفان

ألتستري الإمام تفسير في الصوفي الاتجاه
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet HAMİTOĞLU
Dr. Yusuf Abed ALI

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Sunni Endowment Diwan
ahamitoglu@agri.edu.tr
d.yusuf.eabd@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4129-9665

ملخص

في الصوفي الاتجاه "الموسوم الدراسة هذه تتناول أجمعين وصحبه أله وعلى محمد نبينا على والسلام والصلاة، العالمين رب الله الحمد تفسير على الاختيار وقع وقد، الاتجاه ذلك أثر له التفسير هذا أن حيث، الصوفي الإشاري التفسير هذا معالم أهم "ألتستري الإمام تفسير وهذا، القدامى التفسير أئمة من الكثير عند متبع منهج هو الصوفي المنهج أن بيان منها؛ أسباب لعدة المفسرين بين من ألتستري الإمام التربوية الصوفية العبارات وكانت، القدم منذ متأصل أصل هو بل التفسير؛ علم على دخيلاً ليس وأنه، لحظة هذه وليد ليس أنه يعني مجموعة الصوفية العبارات هذه اعتمد حيث، وغيره السلمي للإمام التفسير حقائق في كما القدامى المفسرين كتب في كثيرة والسلوكية كان من إلا ينكره لم ما وهذا، النبوية والسنة القرآن من المستمد العذب الصوفي لمشربهم نظراً، والحديث القديم في المفسرين من كبيرة حقيقته في يمارون الذين من مرض قلبه في

ولعل، الكريم القرآن من مستنقاة كلها الحقيقي التصوف مواضيع أغلب وأن، الكريم القرآن في الصوفي المنهج الدراسة هذه جسدت وقد أبيه مع إسماعيل وقصة، السلام عليه يعقوب وأبيه شيخه مع وأدبه السلام عليه يوسف قصة في الروحية التربوية الجوانب مشاهد القرآن مصدرها وكلها القدم منذ التصوف علماء استخدمها وعبارات دروس إلا هي ما لولده ونصائحه الحكيم لقمان وقصة إبراهيم صميم هي الكريم بالقرآن التربوية إن. والمشاهدات والمقامات بالأحوال والتحقيق، السلوك معالم مثل، المطهرة النبوية والسنة الكريم الحق إلى يوصل الذي الصوفي المنهج وأساس

وأهدافه وأهمية الموضوع اختيار أسباب فيها بينا فقد المقدمة فأما، وخاتمة ومبشرين مقدمة على اشتملت قد الدراسة هذه طبيعة وكانت عند وأثره الصوفي التفسير مفهوم وبيان، تعالى الله رحمه ألتستري الإمام شخصية من جوانب فيه تناولنا فقد الأول المبحث وأما الباطني التفسير وبين بينه الفرق وبيان، المفسرين

الظاهر بين فيها المفسر جمع والتي، تعالى الله رحمه ألتستري الإمام تفسير في الصوفية المعالم أبرز فيه تناولنا فقد الثاني المبحث وأما الشريعة وفي، الإلهية التجليات وفي، الكرامات إثبات وفي، والتوسل والمقامات الأحوال وفي، والولايات الولاية وفي، والباطن بها يتعلق وما والحقيقة والطريقة

الدراسة من النابعة التوصيات بعض ذكر مع، إليها توصلنا التي النتائج أهم فيها استعرضنا فقد الخاتمة وأما

مفتاحية كلمات: الصوفي الاتجاه، الإشاري التفسير، ألتستري الإمام، تفسير

الكريم القرآن لنصوص داعش عند السياسي التوظيف

Dr. Öğr. Üyesi Ahmad NAJIB

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
anajib@agri.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7864-9833

ملخص

خلاف هو ما ومنها، مَرَضِيٌّ هو ما منها الإسلامية الفكرية المدارس من كثيرٍ على اشتمل قد أنه يجد الإسلامي تاريخنا في الباحث إن العلم أهل أمام مصراعيه على الباب فتح ممّا فيها كبيرٌ حيزٌ للتأويل كان شرعية نصوص على نشأتها أصل في جميعها اعتمدت وقد، ذلك هار جرف شفا على أخرى بُنيت فيما صحيحة شرعية وأسس قواعد على المدارس تلك بعض ذلك على بناء فتأسست وغيرهم الراسخين العظيم الحضاري إرثنا في الهدم معاول فأعملت

ذي يد على مبكرٍ عهدٍ في بذورها ظهرت التي الخوارج مدرسةً عليها الضوء أسلط أن أودّ التي الفكرية المدارس تلك ومن بعد الخوارج من أصبح أن لبث ما ثم للغنائم وسلم عليه الله صلى النبي تقسيم على اعترض الذي السعدي زهير بن حرقوص الخويصرة عنه الله رضي طالب أبي بن عليّ صفّ في يقاتل كان أن بعد صفين

الأخيرة السنين في ظهرت نبته عن الحديث إلى ساعمد ولكني، بحثاً قُتلت فقد المدرسة لهذه التاريخي السرد في أدخل لن وإني اعتمد وكيف، "داعش" باختصاراً عليها ويُطلق، "والشام العراق في الإسلامية الدولة" تسمى الخوارج إلى تنتمي الحاضر عصرنا من إمتغاهم إلى ليصلوا سياسياً، النصوص تلك وظفوا وكيف، إليه يذهبون لما قرآنية نصوص على هؤلاء

ما على وبناء، (م2014-2015) كاملين لعامين المخالفين مع تعاملهم وآلية تفكيرهم طريقة وتتبع، سوريا بلدي في عابنتهم ولقد وغيرهم المفسرين من العلم أهل بأقوال مقارنة لها دراسة مع بها ويستدلون، يعتمدونها التي الكريمة الآيات باستقراء فساقوم تقدّم إليه يذهبون فيما حكمية خلاصة إلى للوصول

،خاصة بصفة داعش، عامة بصفة الخوارج تاريخ عن للحديث المدخل في وسأطرق، وخاتمة ومبشرين مدخل في البحث وسأجعل دراسة سيتم: الثاني المبحث وفي، النصوص لتلك فهمهم وطريقة يعتمدونها التي القرآنية النصوص عن الحديث سيتم: الأول المبحث وفي إليها وصل التي النتيجة عن الحديث سيتم الختام وفي، الأقوال تلك ومناقشة، وغيرهم المفسرين من العلم أهل بأقوال مقارنة أقوالهم وأكاديمية علمية أسس على والمبنية، الباحث

البحث متطلبات حسب للتعديل قابلة مبدئية خطة وهذه

مفتاحية كلمات : الكريم القرآن نصوص ،داعش ،الخوارج ،السياسي التوظيف ،التفسير

والتطبيقي المنهجي المستويين على وأثرها الحديث علم أخلاقيات

Doktora Öğrencisi Muhammed SIDDİK

Necmettin Erbakan Üniversitesi
m.sddik85@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6773-3303

ملخص

"الأخلاق مكارم لأتمم بعثت إنما " بقائلاً الأخلاق مكارم إتمام وهي بعثه غايات من غاية أحاديثه أحد في والسلام الصلاة عليه النبي بين ثمة الإسلامي الفكري التاريخ وفي، والتطبيقي النظري المستوى على الإسلامي الفكر في الأخلاق أهمية بيان في أصل الحديث وهذا، ما اختصاص بأخلاقيات تختص كتب وهناك، السامع وتذكرة والمتعلم المعلم كأداب عام بشكل العلم وطلب العلم أخلاق تتناول كتب خاص بشكل ما ولعلم عام بشكل للعلوم الأخلاقية التصورات، السامع وآداب الراوي لأخلاق والجامع، الفضاة وأخلاق والتبيين كالتبيين واضح بشكل الأخلاق وبين العلم بين العضوية العلاقة إلى تشير

علم تشكل فترة أثناء ونقاده الحديث علماء قدمه الذي الأخلاقي النظام ماهية ما: التالي الشكل على مركزية إشكالية من البحث ينطلق غيرهم من أكثر الحديث علماء دفعت التي السياقات وما والتطبيقي المنهجي المستوى على الأخلاقي النظام هذا انعكس وكيف، الحديث إلى دفعنا والذي، الحديث علم منتسبي قبل من الأخلاقي النظام هذا مع التعامل تم وكيف، النظام هذا لتقديم الأخرى المجالات علماء من له الحديث علم أن إلى إضافة، متعددة أخلاقية إشكاليات حوله درات قد الحديث علم أن، الحديث أهل عند العلم أخلاقيات دراسة اختيار لأخلاقيات مؤسسة أخلاقية بمدونة يوصف أن يمكن ما قدموا خاص بشكل ونقاده المجال هذا علماء أن وهي المجال هذا في خاصة مزية التطبيقية المستوى على وخصوصاً انعدامها وخطر الأخلاق لحساسية فهمهم إلى يشير وهذا، العلم

وهي لبحثنا علمية أهداف لها أجوبة وتقديم عنها البحث يشكل أخرى أسئلة ثمة

- 1 مهم السؤال وهذا الأخلاقي؟ بعدها يكسبها الذي وما، أخلاقية الأخلاقية النصائح هذه يجعل الذي ما أو الأخلاق لهذه النظرية الأسس ما الأخلاق هذه علاقة ما: وهو مهم آخر سؤال يبرز وهنا، خاص بشكل العلم أخلاقيات فهم وفي ككل الإسلامي الأخلاقي النظام فهم في الأخلاقيات هذه في الأخلاقي الإلزام مصدر وما، الحديث أهل تصور في الإيمان بمسمى
- 2 وضعت التي الأخلاقية الشروط هذه أن إذ، العالم وماهية وفلسفته العلم لمفهوم الحديث علماء أهل تصور على الأخلاقيات هذه أثر ما 2 الحديث عالم يحققه أن يجب معين أخلاقي مستوى إلى تشير وأن بد لا
- 3 الحديث علم أخلاقيات تطور على التطبيقية الممارسات أثرت وكيف الأخلاقية بالتصورات الحديث علماء منهجية تأثرت كيف 3، هنا والسؤال، العلمية الأحكام على الشخصية التصورات فيه تؤثر قد مجال والتعديل الجرح أن إذ، والتعديل الجرح مجال في وخاصة وأخطائها الشخصية التصورات من الأحكام حماية العلم أخلاقيات استطاعت كيف
- 4 أهل علماء إلى وجهت التي الاتهامات قيمة وما، الأخلاقية التصورات تطور على العلماء بين الدائرة العلمية النقاشات أثرت كيف 4 تطبيقية؟ أخلاقيات إلى افتقارهم خصوص في الحديث
- 4 شاملة الأخلاق كانت مدى أي فإلى، التطبيقية العلم خطوات لكل الأخلاقيات شمولية به ونعني، جداً مهم الأخلاقيات هذه شمولية سؤال 4 العلم هذا في والاختصاص التعلم لمرحلة

بالدرجة معرفي هذا على تركيزنا في والسبب الأولى الثلاثة القرون في الحديث علماء قدمه ما على خاص بشكل بحثنا في سنركز وكتب والتعديل الجرح كتب وستكون، العلم لهذا المعرفة الأسس فيها وضعت التي الفكري التشكل الفترة هي الفترة هذه لأن، الأولى ودراستها وتحليلها المعلومات لجمع أساساً الطبقات

متسقة متكاملة علمية صورة في النتائج وتقديم العلمية الأبحاث في المتبعة الأصول وفق المسألة هذه بدراسة البحثية الورقة تعد

المفاتيح الكلمات: المنهجي المستوى، أخلاقيات، الحديث علم

Oturum No: 13

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Akpınar

Doç. Dr. Hakan Uğur

Bir Medeniyet Savunusu Olarak, Manastırlı İsmail Hakkı'nın Sebilürreşad Dergisinde Çıkan Makalelerinde Müsteşrik Dozy'ye Karşı Kur'an Müdafası

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül Oruç

Orta Doğu'da Kur'an Merkezli İslah Hareketi -Menâr ve Merâğî Tefsirleri Özelinde Bir İnceleme-

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Nermin Aksakal

Orta Doğu'daki Dini Radikalizmin Kur'an'daki Dayanakları: Dine Davet Örneği

Arş. Gör. Sümeyye Saygın

Kur'an'da Bahsi Geçen İrem'in Mahiyeti Üzerine Klasik ve Modern Tefsir Kaynakları Etrafında Bir İnceleme

BİR MEDENİYET SAVUNUSU OLARAK, MANASTIRLI İSMAİL HAKKI'NIN SEBİLÜRREŞAD DERGİSİNDE ÇIKAN MAKALELERİNDE MÜSTEŞRİK DOZY'YE KARŞI KUR'AN MÜDAFAASI

Doç. Dr. Hakan UĞUR

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
hakanugur1@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2037-6091*

ÖZET

Manastırlı İsmail Hakkı Efendi (1912), Osmanlı'nın son dönem yetiştirdiği büyük âlimlerden biridir. Akaid, fıkıh, kelâm gibi İslami ilimlerde eserleri olan alim, yaşıdığı dönemin sorunları ile ilgili eserler yazmaktan da uzak durmamıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde özellikle Batılı oryantalistler tarafından İslam aleyhinde bilimsel çalışmalar hız kazanmıştı. Bu çalışmalar gerek orijinal diliyle neşredilerek gerekse Türkçeye tercüme edilerek Osmanlı coğrafyasında da tanıtılmış ve özellikle dini bilgileri yetersiz gençlik üzerinde çok etkili olmuştur. Bu durumda sorumluluk hisseden birtakım aydın şahıslar, bu oryantalistlerin saldırılarına karşı İslam'ı savunma ve onların iddialarını cevaplandırma çabası içinde olmuşlardır. İslam coğrafyasında, bhusus Osmanlı sınırları içinde insanlar üzerinde etkili olan ve onların dini inançlarını sarsan oryantalistler arasında ilk sıralarda gelenlerden biri de Fransız oryalist Reinhart Pieter Anne Dozy'dir (1883). Dozy'nin "Essai sur l'Histoire de l'Islamisme" ismiyle 1886 yılında neşrettiği eseri, Abdullah Cevdet tarafından 1908 yılında "Târîh-i İslâmiyyet" ismiyle Türkçe olarak yayınlanmıştır. Bu eserde İslam'a, Hz. Peygamber'e, Kur'an'a yönelik birtakım iftiralar yer alıyordu. Bu esere yönelik olarak İslam dünyasında birtakım reddiyeler ortaya çıkmıştır. Manastırlı İsmâil Hakkı da Sırât-ı Müstakîm ve Sebîlürreşâd'da çıkan seri makaleleriyle bu eserdeki yanlışlıkları tashih etme çabası içinde olmuştur. Bu tebliğde, söz konusu makalelerde Dozy'nin Kur'an'a yönelik iddialarına verdiği cevaplar ele alınacaktır. Değerlendirme yapılırken Manastırlı'nın kullandığı metotlar, kaynakları ve dili de irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Manastırlı İsmail Hakkı, Dozy, Kur'an.

THE KORAN'S DEFENSE AGAINST ORIENTALIST DOZY IN MANASTIRLI ISMAIL HAKKI'S ARTICLES PUBLISHED IN SEBİLÜRREŞAD MAGAZINE, AS A CIVILIZATION ADVOCACY

Assoc. Prof. Dr. Hakan UĞUR

*Necmettin Erbakan University
hakanugur1@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2037-6091*

ABSTRACT

Manastırlı İsmail Hakkı Efendi (1912), is one of the great scholars of the last period of the Ottoman Empire. The scholar, who had works in Islamic sciences such as Akaid, fiqh, and kalam, did not stay away from writing works about the problems of the period he lived in.

In fact, in the last period of the Ottoman Empire, scientific studies against Islam has been raised especially by Western orientalists. These studies were also introduced in the Ottoman geography both by being published in their original language and by being translated into Turkish. They were very effective especially on the youth with insufficient religious knowledge. In this situation, some intellectuals who felt responsible have tried to defend Islam against the attacks of the orientalists and to respond to the allegations. In the Islamic geography, among the orientalists who were influential on people specifically within the borders of the Ottoman Empire and shook their religious beliefs, was the French orientalist Reinhart Pieter Anne Dozy (1883), who is one of the leading orientalists. Dozy's work, which was published under the name of "Essai sur l'Histoire de l'Islamisme" in 1886, was translated to Turkish by Abdullah Cevdet in 1908 under the name of "Târîh-i İslamiyyet". In this work, there were some slanders against Islam, the Prophet, and the Qur'an. There have been some refusals about this work in the Islamic world. Manastırlı İsmâil Hakkı tried to correct the mistakes in this work with his serial articles published in Sırât-ı Müstakîm and Sebîlürreşâd. In this communique, the answers given by Dozy to the claims of the Qur'an in the aforementioned articles will be discussed. Beside the overall evaluation, the methods, sources and language used by Manastırlı will also be examined.

Keywords: Manastırlı İsmail Hakkı, Dozy, Qur'an.

ORTA DOĞU'DA KUR'AN MERKEZLİ ISLAH HAREKETİ -MENÂR ve MERÂĞÎ TEFSİRLERİ ÖZELİNDE BİR İNCELEME-

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül ORUÇ

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
aboruc@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-0114-1991*

ÖZET

Son birkaç yüzyılda dünya üzerinde toplumsal ve siyasi kırılmaların kaydedildiği hızlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. İnsanlık tarihi, pek çok sahada etkili olan bu dönüşüm rüzgârının etkisi altındadır. Batı toplumlarının bilimsel ve teknolojik yönden ilerlemesi, sömürgecilik ve dine yönelik iddialar dikkate alındığında Doğu toplumlarında değişim ve dönüşüm hareketinin çok daha sarsıcı olduğu açıktır. Özellikle birçok medeniyeti havzasında barındıran ve dünya tarihini etkileyen önemli olaylara ev sahipliği yapan Orta Doğu'da kırılmaların ve sorunların çok daha derinden hissedildiği görülmektedir.

Orta Doğu, farklı zihniyetlerin ve yönelimlerin merkezi olarak dünya gündemini meşgul etmektedir. Toplumsal sahada yaşanan sorunlara bu coğrafyanın verdiği cevaplar ise oldukça dikkat çekici ve etkileyicidir. Son dönemde Orta Doğu'da öne çıkan söylemlerden biri de toplumsal problemlerin çözümü konusunda Kur'an'ı merkeze alan ve Kur'an'ın hidayetini öne çıkartan ıslah düşüncesiyle alakalıdır.

Kur'an ayetleri, nüzulünden itibaren muhataplarının dünya ve ahiret saadetini öngörmekte, toplumu değiştiren ve geliştiren ilahi öğretileri bünyesinde taşımaktadır. Asırlar boyunca inananlar, Kur'an'ın yol gösterici ilkelerinin kılavuzluğunda dünyaya yön veren bir konumda bulunmuşlardır. Aynı hidayet unsurunun Müslüman toplumların bugünkü problemlerine çözüm olacağı iddiasında olan İslah Ekolü, Mısır merkezli bir hareket olarak dikkat çekmektedir. Bu ekol, içinde bulunduğu coğrafyanın sınırlarını aşarak pek çok Müslüman toplumun ilham kaynağı olmuştur. Ekolün öne çıkan isimleri arasında yer alan Muhammed Abduh, Reşid Rızâ ve Mustafa el-Merâğî tefsir sahasındaki açıklamalarıyla ekolün temel ilkelerini netleştirmektedir. Toplumun problemlerini öne çıkartan bu söylem İctimâî Tefsir Ekolü olarak da isimlendirilmektedir.

Müslümanların içinde bulunduğu durum sebebiyle İslam'ın geriliğe sebep olduğu yönündeki iddialara ve din aleyhindeki söylemlere cevap veren İslah Ekolü'nün müntesipleri, tefsirin farklı bir işlevine dikkat çekmektedir. Kur'an yorumlarında dîni ve ictimâî açıdan ıslah yönünün olması gerektiği üzerinde durarak, tefsir disiplininin son dönemlerdeki yapısına yönelik bazı itirazları gündeme getirmektedirler. Tefsiri nazariyata hapsolmaktan kurtarıp aktif bir yapıya ulaştırma gayesindedirler. Toplumun gündemini meşgul eden meseleleri merkeze almaları ve bunlara çözüm getirmeleri sebebiyle son dönemde Müslüman toplumlar adına işlevsel bir yönü bulunan bu ekolün eleştirilen yönleri de bulunmaktadır. Geleneğe yönelik eleştirileri, akılcı söylem konusundaki ısrarları ve Kur'an'ı yorumlama metotları sebebiyle kimi çevrelerce ciddi itirazlara maruz kalmaktadırlar. Takdir edilen ve eleştirilen yönleriyle bu ekol, Orta Doğu'daki düşünce sistemleri içinde önemli bir etkiye sahiptir.

Çalışmamız, Müslüman toplumların problemlerine Kur'an'ı merkeze alarak çözüm bulma gayretindeki İslah Ekolü'nü ele almaktadır. Mısır merkezli bu yorum metodunun tefsirin çözümleyici bir işleve sahip olmasındaki etkisini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Böylelikle Orta Doğu menseli bu tefsir yönteminin temel ilkeleri, toplumsal problemler karşısında ayetleri merkeze alan yorumları ve Müslüman coğrafya üzerindeki tesiri beyan edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, Orta Doğu, İslah Ekolü, İctimâî Tefsir.

THE QUR'AN CENTERED REFORM MOVEMENT IN THE MIDDLE EAST - AN SPECIAL ANALYSIS ON SPECIFIC TO MENÂR AND MERÂĞÎ INTERPRETATION-

Asst. Prof. Dr. Ayşe Betül ORUÇ

*Necmettin Erbakan University
aboruc@erbakan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-0114-1991*

ABSTRACT

A rapid transformation in which social and political breaks are recorded is lived in the world in the last few centuries. The history of humanity is under the influence of this transformation wind, which is effective in many fields. It is clear that the movement of change and transformation in Eastern societies is much more shocking considering the scientific and technological progress of Western societies, colonialism and claims against to religion. It is seen that the ruptures and problems are felt much more deeply especially in the Middle East, which hosts many civilizations in its basin and hosts important events affecting world history.

The Middle East occupies the world agenda as the center of different mentalities and orientations. The answers given by this geography to the problems experienced in the social field are quite remarkable and impressive. One of the discourses that have come to the fore in the Middle East recently is about the idea of reform, which puts the Qur'an in the center of the solution of social problems and emphasizes the guidance of the Qur'an.

The verses of the Qur'an anticipate the happiness of their addressees in the world and the hereafter, and contain divine teachings that change and develop society. The believers have been in a position to lead the world under the guidance of the guiding principles of the Qur'an for centuries. The Islah/Reform School as an Egypt-based movement, which claims that the same element of guidance will be a solution to the current problems of Muslim societies, draws attention. This school has been an inspiration source for many Muslim societies through going beyond the borders of its geography. Muhammad Abduh, Rashid Rida and Mustafa al-Maraghi, who are among the prominent names of the school, clarify the basic principles of the school due to their expansions in the field of tafsir. This discourse, which highlights the problems of the society, is also called the Social Tafsir School.

The followers of the Islah/Reform School, who respond to the claims that Islam causes backwardness and the discourses against religion due to the situation Muslims are in, draw attention to a different function of tafsir. They raise some objections to the recent structure of the discipline of tafsir through emphasizing the need for religious and social reformation in the interpretations of the Qur'an. They aim to save tafsir from being imprisoned in theory and bring it to an active structure. There are also criticisms of this school, which has a functional aspect in the name of Muslim societies in the last period, as it focuses on the issues that occupy the agenda of the society and submits solutions to them. They are subject to serious objections from some societies because of their criticism of tradition, their insistence on rational discourse and their methods of interpreting the Qur'an. This school together with its appreciated and criticized aspects has an important influence on the thought systems in the Middle East.

Our study deals with the Islah/Reform School, which efforts to find solutions to the problems of Muslim societies through getting center the Qur'an. It is aimed to reveal the effect of this Egypt-based interpretation method on the analytic function of tafsir. Thus, the basic principles of this Middle Eastern originated tafsir method, its interpretations through centering the verses against social problems and its effect on the Muslim geography will be stated.

Keywords: Tafsir, Qur'an, Middle East, Islah/Reform School, Social Tafsir School.

ORTA DOĞU'DAKİ DİNİ RADİKALİZMİN KUR'AN'DAKİ DAYANAKLARI: DİNE DAVET ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Nermin AKSAKAL

*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
znaksakal@erzincan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5124-1969*

ÖZET

Büyük kısmı Müslümanların egemenliğinde bulunan Orta Doğu, İbrahimî dinlerin ve kadim medeniyetlerin merkezi olan, insanlık tarihi itibarıyla önemli topraklardır. Bu toprakların coğrafi önemi ve petrol başta olmak üzere çeşitli doğal zenginlikleri de vardır. Bu nedenlerle tarih boyunca Orta Doğu üzerinde çeşitli güç odaklarının siyasi, kültürel, dini, askeri ve ekonomik amaçlı projeleri olmuştur. İslam coğrafyasındaki köktendincilerden kaynaklandığı öne sürülen küresel terör tehdidini kaldırmak amacıyla başlatılıp Amerika'nın ve İsrail'in bölgedeki menfaatlerine de hizmet ettiği görülen ve Afganistan'daki son gelişmelerle darbe alan Büyük Orta Doğu Projesi de bunlardandır. Bu proje, kontrollü kaos oluşturma stratejisiyle hareket etmek suretiyle bir sebebi olduğu Orta Doğu'daki şiddet yanlısı radikal İslam örgütlerini hedef gibi gösterirken araç olarak da kullanmıştır. Böylece el altından desteklenip tahrik edilen bu örgütlerin neden olduğu kutuplaşma ve çatışmalar bölgedeki istikrarsızlığı körüklemenin yanında harici askeri müdahalelerin ve şiddetin de meşru nedenleri gibi yansıtılmıştır.

Orta Doğu'daki projelere hedef olan İslam toplumlarında zuhur edip gelişen radikal İslam hareketleri, ideolojilerini Kur'an'daki bazı öğretiler ve yorumlarıyla desteklemeye çalışmıştır. Bu konuda temel olarak dine davet ve bu kapsamdaki cihad öğretisi kullanılmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Orta Doğu'da özellikle Müslümanların birbirine yönelttiği şiddetin dayandırıldığı, Kur'an ve tefsirlerdeki dine davet öğretisi ile bunun aşırı yorumlar yoluyla politik amaçlara nasıl alet edildiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ulaşılan sonuçlara göre dine davet öğretisinin temeli Kur'an'da Müslümanlara teklif edilen, hayra davet ve iyiliği emredip kötülüğü engelleme sorumluluğudur. Müslümanların hem birbirine hem de tüm insanlığa karşı olduğu anlaşılan bu sorumluluğunu kimin, ne konuda, nasıl yapacağı Kur'an ve sünnetteki beyanlara istinaden belirlenmeye çalışılmış olsa da oldukça yoruma açıktır. Bu nedenle dine davet öğretisi istenilen tarafa çekilip kimi ideolojilere alet edilebilmiştir. Kur'an'da İslam ümmeti içindeki hayra davet bahsi özellikle Kur'an merkezinde birlik olup husumete düşmeden sulh içinde yaşamak hakkında olup önerilen yöntemler ise yumuşak ve güzel yöntemlerdir. Tefsirlerde dinin tüm emir ve yasakları hakkında olduğu açıklanan bu görevden, ceza vermek gibi fiili yaptırım gerektiğinde yetkili otoritelerin, sözlü davet gerektiğinde liyakat sahibi ilim ehlinin, kötülüğü engellemede ise gücü nispetinde ve şartların icabınca herkesin sorumlu olduğu çoğunlukla benimsenmiştir. Ancak kimi radikal İslam hareketlerinin dine davet konusunda siyasi görüşlerle karıştırdıkları hayır, iyilik ve kötülük tanımlamaları ve bu tanımlara göre yapılacak davette sert yöntemleri benimsemelerindeki aşırı yaklaşımı bu birliği sağlayamayacağı gibi Orta Doğu'daki bitmeyen haksız şiddetin de dayanağı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Orta Doğu, Dini Radikalizm, Dine Davet, Emir bi'l-Ma'rûf Nehiy ani'l-Münker.

THE BASIS OF RELIGIOUS RADICALISM IN THE MIDDLE EAST IN THE QUR'AN: THE CASE OF INVITATION TO RELIGION

Asst. Prof. Dr. Zeynep Nermin AKSAKAL

*Erzincan Binali Yıldırım University
znaksakal@erzincan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5124-1969*

ABSTRACT

The Middle East, most of which is under the rule of Muslims, is an important land, that is the center of Abrahamic religions and ancient civilizations, as of human history. These lands also have geographical importance and various natural riches, especially oil. For these reasons, various power centers have had political, cultural, religious, military and economic projects over the Middle East throughout history. One of these is the Greater Middle East Project, which was started to remove the global terrorist threat that is claimed to originate from the fundamentalists in the Islamic geography and which was seen to serve the interests of the United States and Israel in the region and which has taken a knock by the latest developments in Afghanistan. This project, acting with a strategy of creating controlled chaos, used the violent radical Islamic groups that caused by it in the Middle East as a target while also using it as a tool. Thus, the polarization and conflicts caused by these groups, which were secretly supported and provoked, were reflected as legitimate reasons for external military interventions and violence, as well as fueling the instability in the region.

Radical Islamic movements, that emerged and developed in Islamic societies which are the target of projects in the Middle East, tried to support their ideology with some teachings in the Qur'an and their interpretations. In this subject, invitation to religion and the teaching of jihad in this context are used. For this reason, in this study, it has been tried to determine the doctrine of invitation to religion in the Qur'an and tafsirs on which the violence directed by Muslims against each other is based, and how it is used for political purposes through extreme interpretations.

According to the results, the basis of the doctrine of invitation to religion is the responsibility of inviting goodness and enjoining good and forbidding wrong, which are offered to Muslims in the Qur'an. Although it has been tried to determine based on the statements in the Qur'an and Sunnah, it is quite open to interpretation that who, on which subject of religion, and how will perform this responsibility of Muslims which is understood to be against each other and all humanity. For this reason, the doctrine of invitation to religion was taken to the desired side and used as a tool for some ideologies. The issue of inviting goodness within Islamic ummah in the Qur'an is especially about living in peace, without falling into enmity by being a unity in the center of the Qur'an, and the suggested methods are gentle and beautiful methods. It has been adopted by the majority that this responsibility, which is explained in the tafsirs as being about all the orders and prohibitions of religion, belongs to the competent authorities when it is necessary to impose an actual sanction such as punishment, it belongs to the scholars who have merit when a verbal invitation is required, and belongs to everyone according to their power and the circumstances when it is necessary to prevent evil. However, the definitions of goodness and evil, which some radical Islamic movements confuse with political views regarding the invitation to religion, and their extreme approach in adopting harsh methods in the invitation to be made according to these definitions, could not provide this unity and also has been the basis of the endless unjust violence in the Middle East.

Keywords: Qur'an, Middle East, Religious Radicalism, Invitation to Religion, Enjoining Good and Forbidding Wrong.

ON THE NATURE OF IREM MENTIONED IN THE QUR'AN AN ANALYSIS AROUND CLASSICAL AND MODERN TAFSIR SOURCES

Res. Asst. Sümeyye SAYĞIN

*Necmettin Erbakan University
sumeyyesaygn@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5778-4174*

ABSTRACT

Between the six and thirteenth verses of Surat al-Fajr, it is reported that some societies in the past were destroyed due to their denial and rage, and that no matter how much their physical and material strengths were, they did not save them from torment. In this context, firstly the people of Âd are described. The people of Ad were a community that refused to believe in Prophet Hud, became arrogant because of the power they possessed, and was destroyed by a strong wind. (cf. Surat Fussilat 41/15-16.) The following is stated in Surat al-Fajr, pointing to the destruction of the people of Ad: "الْبِلَادِ فِي مِثْلِهَا يُخْلَقُ لَمْ أَلْتِي الْعِمَادَ ذَاتَ إِرَمَ .بِعَادَ رَبُّكَ فَعَلَّ كَيْفَ تَرَى أَلَمَ" "Have you not seen what your Lord did to Ad (people)? To Irem, the owner of the columns? There was no country like it created among other countries." (Surat al-Fajr 89/6-8) In these verses, together with the people of Ad, "Irem, the owner of the columns" is mentioned. Since there is no direct information in the verses about what is meant by Irem, various opinions have emerged. Linguists have given meaning to the word "Irem" mostly by considering its context in the verse. Some said that Irem meant a name that was the ancestor of Ad. According to some, the word is "atf-ı beyan" in the verse, so it is a tribe name and expresses a branch of Ad. According to another view, "el-Irem" means that the sign stones erected to show the way or distance, or the graves of the people of Ad. According to a more common view among historians and mufassirs, Irem refers to a settlement. Those who adopted the opinion that Irem was a town with columns and high columnar structures put forward different opinions about who lived in this town and in which geography the city was located. The region where the people of Ad lived is the Yemen region, which is located within the borders of today's Middle East geography, according to the opinion of the majority. In this context, it has been stated that Irem is also in the Yemen region. In this regard, it is reported in the sources that the city that Shaddad had built between Hadramut and Sana'a during his reign is meant. Rumor has it that this city was an enormous city with ruby columns, whose palaces and mansions were made of gold. According to another approach, Irem is Damascus or Alexandria.

It is possible to come across each of these views in tafsir sources from the early period. However, it is thought that most mufassir are of the opinion that Irem was a city and that this city was located in the Middle East, in the regions of modern-day Yemen or Syria. For example, Ibn Khaldun (d. 808/1406) criticizes commentators on this issue; he says that Irem is the name of the tribe and the commentators mistakenly accept Irem as a settlement because it is described as "the one with columns" in the verse. However, our research shows that both the classical period and the modern period tafsir sources mention the various views we have mentioned above and more on the subject. In this context, in this study, the explanations and evaluations made in classical and modern tafsir sources about the nature of Irem will be examined, and similar and different approaches will be tried to be determined between the two periods. In addition, by making use of historical sources as well as tafsir sources, it will be tried to evaluate whether the meaning of Irem is a region in the Middle East or a tribe.

Keywords: Tafsir, Qur'an, The People of Ad, Irem, Middle East.

Oturum No: 14

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Naim Şahin

Prof. Dr. Rifat Atay & Dr. Mustafa Ciğer

*İlk Dönem Müslümanların Bilişsel Algularına Göre Dini Yapılandırmalarının Varlık,
Mahiyet ve Ayarı Sabite İlişkisi Üzerinden Okunması*

Doç. Dr. Elnura Azizova

Ortadoğu'da Arapça Bir Maktelin Mezhep Ekseninde Değişim Serüveni

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Erdem

*13. Yüzyıl Anadolu ve Ortadoğu Coğrafyasında Yaşamış Düşünürlere
Ahi Evran ve İlişkileri Üzerinden Bir Bakış*

Öğr. Gör. Dr. Abdullah Başaran

Ortadoğu Coğrafyası Yaratılış Anlatılarında Mekân

İLK DÖNEM MÜSLÜMANLARIN BİLİŞSEL ALGILARINA GÖRE DİNİ YAPILANDIRMALARININ VARLIK, MAHİYET VE AYANI SABİTE İLİŞKİSİ ÜZERİNDEN OKUNMASI

*Prof. Dr. Rifat ATAY
Dr. Mustafa CİĞER*

*Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bakanlığı
rifatay@gmail.com, drmciger@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8715-3023
ORCID ID: 0000-0002-4908-5960*

ÖZET

Varlık mahiyet ilişkisi Antik Çağ'dan itibaren özne, nesne, zaman ve mekân ile ilişkili olarak çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Varlık mahiyet ilişkisi ile dinin mahiyeti yatay olarak ilişkili iken, insanın bilişsel seviyesine bağlı olarak varlığın ve dinin mahiyetinin dikey ilişki ile algılaması sonucunda dinin varlığı ortaya çıkmaktadır. Alemin varlığı ile Tanrı'nın varlığı arasında köprü vazifesi gören dinin mahiyeti, alemin mahiyeti ile Tanrı'nın mahiyeti arasında bilinirlik ve birlik ilişkisi kurmaktadır. İslam dini de varlık mahiyet ilişkisinde olduğu gibi öznel, nesnel, mekânsal ve zamansal özellikleri ile varlık bulmuştur. Hz. Peygamber'den (sav) günümüze kadar bütün Müslümanların benimsediği namaz, oruç, zekât ve hac ibadetleri dinin mahiyetini ve vazgeçilmez şartlarını oluşturmuştur. Bu dört ibadet, alemde varlığı ifade eden özne, nesne, mekân ve zamana karşılık olarak Allah'ın varlığını en temel ve en kapsayıcı anlamda tasdik etmektedir. Namaz öznenin, zekât nesnenin, hac mekânın, oruç zamanın tevhidini tekrar ile Allah'ın varlığını birleştirmek ve hatırlatmaktadır. Böylece alemde var olan her şey, ayrılmaz bir şekilde yatay olarak birbirine bağlı özne, nesne, zaman ve mekân özellikleri ile Allah'ın varlığına işaret etmektedir. Bu yatay ayrılmaz bağ ile alemde var olanlar ve onların Allah ile bağına işaret eden ibadetlerin insanın bilişsel seviyesine uygun olarak somut, soyut ve soyut üstü olarak algılanması, Allah ile insan üzerinden dikey bağ oluşturmakta ve din algısının ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Cibril Hadisinde özetlenen dinin mahiyetini, somut olarak ibadetler, soyut olarak imanın şartları, soyut üstü ihsan oluşturmaktadır. Hz. Peygamber'in (sav) şahsiyetinde varlık bulan İslam dini, somut, soyut ve soyut üstü bilişsel seviyelerine uygun olarak dini ondan öğrenen ve algılayan sahabenin ayanı sabite ve istidatları oranında çeşitlenmiştir. Bu şekilde yapılanan İslam dini sadece İslam, iman ve ihsan seviyelerinde değil, bu temel zemine bağlı olarak ahlaki, sosyal, kültürel olarak da şekillenerek gelecek nesillere prototip olmuştur. Ayanı sabite ve istidat Hz. Peygamber (sav) ile temas kuran sahabenin bakış açısı ve algısının din üzerinden Allah ile dikey bağ kurmasında anahtar kavramlar olmuştur. Böylece her bir sahabinin kendi bilişsel seviyesi ile özdeş hale gelen din algısı ve inandığı ilah olarak Allah algısı ortaya çıkmış; onlardan sonraki nesillere aynı temas yöntemi ile aktarılarak ve daha da çeşitlenerek devam etmiştir. Yatay olarak dinin mahiyetinde birlik ve tevhid korunurken bu zeminde dikey olarak istidada bağlı çeşitlilik ve Allah'ı bilme seviyeleri ortaya çıkmıştır.

Tebliğde, İslam dininin ilk muhataplarının bilişsel olarak Hz. Peygamber (sav) ile öznel, nesnel, mekânsal ve zamansal temasları ve buna bağlı olarak sahabenin ayanı sabite ve istidatları oranındaki algılarına bağlı din yapılanması çeşitli açılardan ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Varlık, Mahiyet, Bilişsel Gelişim, Din, A'yanı-Sabite.

READING THE RELIGIOUS CONSTRUCTIONS OF EARLY PERIOD MUSLIM ACCORDING TO THE COGNITIVE PERCEPTIONS THROUGH THE RELATIONSHIP TO EXISTENCE, ESSENCE, AND AYAN SABITAH

Prof. Dr. Rifat ATAY
Dr. Mustafa CİĞER

Akdeniz University
Ministry of Health
rifatay@gmail.com
drmciger@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8715-3023
ORCID ID: 0000-0002-4908-5960

ABSTRACT

Existence-essence relationship has been defined in various ways in relation to subject, object, time and space since Antiquity. While the essence of existence and the essence of religion are horizontally related, the existence of religion emerges as a result of perceiving the essence of existence and religion with a vertical relationship depending on the cognitive level of the human being. The essence of religion, which acts as a bridge between the existence of the universe and the existence of Allah, establishes a relationship of awareness and unity between the essence of the universe and the essence of Allah. The religion of Islam also came into existence with its subjective, objective, spatial and temporal characteristics, as in the relationship between existence and essence. Salah (prayer), Sawm (fasting), Zakah (almsgiving-charity) and Hajj (pilgrimage), which have been adopted by all Muslims from the time of the Prophet (pbuh) to the present, have formed the essence and indispensable pillars of religion. These four worships affirm the existence of Allah in the most basic and most inclusive sense, in place of subject, object, space and time that express existence in the universe. Salah is the tawhid of the subject, Zakah is the tawhid of things, Hajj is the tawhid of the place, Sawm is the tawhid of time that it reminds the existence of Allah through repetitions and unification of tawhid. Thus, everything that exists in the universe points to the existence of Allah with its subject, object, time and space features that are inextricably linked horizontally and with this horizontal inseparable bond, the perception of those who exist in the universe and the worships that point to their connection with Allah as concrete, abstract and postformal thought (supra-abstract, metaphysics) in accordance with the cognitive level of human beings, creates a vertical connection between Allah and human and ensures the emergence of the perception of religion.

The essence of religion summarized in the three levels of religious practice in Islam as expressed in the famous hadith of Jibril: Islam, Iman, and Ihsan refers to three cognitive levels that Islam is concrete; Iman is abstract, Ihsan is metaphysics (postformal thought). The religion of Islam, which came into existence in the person of the Prophet (pbuh), diversified in proportion to the 'A'yan Sabitah' and 'istidat' (aptitude, capability) of the Companions, who learned and perceived religion from him in accordance with their concrete, abstract and postformal thought cognitive levels. The religion of Islam, which was structured in this way, became a prototype for future generations, not only at the levels of Islam, faith and benevolence, but also by being shaped morally, socially and culturally depending on this basic ground. 'A'yan Sabitah' and 'istidat' were the key concepts in establishing a vertical connection with Allah through religion, and the perspective and perception of the Companions who came into contact with the Prophet (pbuh). Thus, the perception of religion, which became identical with the cognitive level of each Companion, and the perception of Allah as the deity they believed in; It has continued to be transferred to the next generations with the same contact method and further diversified. While the unity and tawhid in the essence of religion were preserved horizontally, diversity and levels of knowing Allah emerged vertically on this ground.

In the paper, the cognitive, subjective, objective, spatial and temporal contacts of the first interlocutors of the Islamic religion with the Prophet (pbuh) and, accordingly, the religious structure depending on the perceptions of the companions in proportion to their 'A'yan Sabitah' and 'istidat' will be shown from various perspectives.

Keywords: Existence, Essence, Cognitive Development, Religion, A'yan-Sabitah.

ORTADOĞU'DA ARAPÇA BİR MAKTELİN MEZHEP EKSENİNDE DEĞİŞİM SERÜVENİ: NURU'L-'AYN'IN NÜSHALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Elnura AZİZOVA

*Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü
elnuraazizova@ait.edu.az
ORCID ID: 0000-0002-2505-1299*

ÖZET

Erken dönem İslam tarihinin dinî-siyasî önemi haiz şahsiyetlerinin katledilmesi üzerine ilk örnekleri müstakil olarak kaleme alınmış maktel eserleri, zamanla genel tarih eserlerinin ilgili dönemle ilgili kaynaklarına çevrilerek günümüze ulaşmıştır. Maktel eserlerinin müstakil şekilde kullanarak popülerleşmesi ise Hz. Peygamber'in torunu Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki şehâdetini anlatan Maktelü'l-Hüseyn'ler özelinde devam etmiştir. Bahsi geçen eserlerin Arapça en meşhur örneği, II./VIII. yüzyılın Emevîler ve Abbâsiler dönemi tarihçisi Ebû Mihnef Lût b. Yahyâ'nın (ö. 157/773-774), Maktelü'l-Hüseyn isimli eseridir. Maktelü'l-Hüseyn'i Ebû Mihnef'in ününü borçlu olduğu eserlerinin ilk sıralarına yerleştiren neden müellifin Kerbelâ Vak'ası'na daha yakın bir dönemde yaşamasının yanı sıra, olayla ilgili rivayetleri geniş versiyonda ihtiva etmesidir. Bu sebeple Ebû Mihnef'in Maktelü'l-Hüseyn'i içerik açısından kendisinden sonraki birçok maktel için kaynak rolünü oynamış, Ebü'l-Ferec el-İsfahânî (ö. 356/967) ve İbn Tâvûs (ö. 664/1266) gibi maktel yazarları Kerbelâ Vak'ası'nı anlatırken büyük oranda Ebu Mihnef'in rivayetlerinden yararlanmışlar. Ebû Mihnef'in makteli bir taraftan başta Taberî (v. 310/922) olmak üzere, Halife b. Hayyât (v. 240/850), Belâzürî (v. 279/892), Dineverî (v. 282/895), Mesûdî (v. 346/957) gibi İslam tarihçilerinin eserlerinde büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmiş, diğer taraftan ise İslam dünyasının çeşitli bölgelerinde eserin, okunduğu toplumun dinî-siyasî görüşlerine uygun olarak değişiklikler yapılmış çeşitli versiyonları geliştirilmiştir. Öte yandan Ebû Mihnef'e nisbet edilen farklı Maktelü'l-Hüseyn versiyonları dışında, bahsi geçen eserle büyük ölçüde paralellik arzeden, fakat Ebû Mihnef'in zikrolunmadığı makteller de geliştirilmiştir. XIX. yüzyılın sonlarında Mısır'da yayınlanan ve Şâfiî-Eş'arî alimi Ebû İshâk el-İsferâyinî'ye (ö. 418/1027) nisbet edilen Nûru'l-'ayn fî meşhedî'l-Hüseyn, bu maktellerden biridir. Aralarındaki paralellik dikkate alındığında Nûru'l-'ayn, Ebû Mihnef'e nisbet edilen Maktelü'l-Hüseyn'in önemli ölçüde İmâmî unsurlar taşıyan nüshalarından birinin Sünnî toplumlarca kabul görececek bir maktele dönüştürülmüş versiyonu olarak görülebilir. Öte yandan Nûru'l-'ayn'ın dünya kütüphanelerindeki XIX. yüzyıla ait nüshalarından farklı olarak, Zeydîye mezhebinin görüşlerine uyarlanarak istinsah edildiği ihtimal olunan daha yeni bir yazma nüshası da bulunmaktadır. Bu araştırmada karşılaştırmalı yöntemle Ebû Mihnef'e nisbet edilen Maktelü'l-Hüseyn'le Nûru'l-'ayn arasında mezhepsel açıdan yapılan değişiklikler araştırılacaktır. Ardından Nûru'l-'ayn'ın farklı nüshaları arasında benzer değişikliğin iz sürümü yapılacaktır. Sonuç olarak Nûru'l-'ayn örneğinde araştırmada Irak'tan Mısır'a ve Güney Arabistan'a Ortadoğu'da bir maktelin değişim sürecine dair mülâhazalar ileri sürülecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam tarihi, Ortadoğuda mezhepler, Kerbela, Maktelü'l-Hüseyn, Nûru'l-'ayn fî meşhedî'l-Hüseyn.

13. YÜZYIL ANADOLU VE ORTADOĞU COĞRAFYASINDA YAŞAMIŞ DÜŞÜNÜRLERE AHI EVRAN VE İLİŞKİLERİ ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDEM

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
omferdem@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0761-3830*

ÖZET

On üçüncü yüzyılın başlarında Abbasi Halifesi Nasır Lidînillah tüm Müslüman devletleri fütüvvet anlayışına katılmaya davet etmiştir. Böylece Halife tarafından Anadolu'ya fütüvvet felsefesinin aktarılmasında görevlendirilen Ahi Evran ve hocası Evhaduddin Kirmani, Kayseri'de fütüvvet anlayışının Türklere has bir sivil toplum ve mesleki organizasyon biçimine dönüşen ahilik teşkilatının temellerini atmışlardır.

Ahi Evran adıyla bilinen Şeyh Nasıruddin Mahmud b. Ahmed el-Hoyfî'nin yaşadığı dönem ve ilişkileri incelendiğinde dönemin düşünce hayatındaki zenginlik ve hareketlilik İslam Medeniyeti'nin tarihsel süreci hakkında önemli ipuçlarını bizlere sunmaktadır. İletişim hızının oldukça arttığı günümüzde bile birçok düşünce ve bilim insanının birbiriyle olan ilişkisine bakıldığında oldukça sınırlı bir etkileşimin olduğu görülürken; 13. yy'da bugün dünya çapında fikirleri hala tartışılan, tanınan birçok fikir adamının etkileşimi gerçekten dikkat çekicidir. Ahi Evran'ın gençlik döneminde kendisinden eğitim aldığı hocası Fahreddin Razi ile başlayan bu süreç ilerleyen zamanlarda, Evhaduddin Kirmani, Şehabuddin Sühreverdi, İbnü'l-Arabî, Celaleddin Rumi, Hacı Bektaş-ı Veli, Mecudiddin İshak, Sadreddin Konevî, Fahreddin Irakî gibi isimlerle devam etmiştir.

Endülüs, Horasan, Maveraünnehir, Anadolu gibi çok geniş bir coğrafyada oluşan birikim ve irfan, bu dönemin ilmi, edebi, tasavvufî ve fikri hayatını oluşturmuştur. Bu zengin coğrafyada üstün nitelikli âlimlerin ürettikleri eserler günümüzde bile birçok kişinin araştırma konusunu teşkil etmektedir. İşin üzücü tarafı ise bu dönemden sonra ne Horasan'da, ne Anadolu'da, ne de Maveraünnehir'de dünyaca tanınmış fikir ve ilim adamları görebilmek çok zorlaşmış ve eski bereketli günler büyük oranda geride kalmıştır. Üzerinde hassasiyetle düşünülmesi gereken meselelerden birisi de budur. Tebliğimizde, bahsettiğimiz bu zengin özün oluşmasında önemli rollere sahip olan dönemin düşünürleri ve ilim adamlarının İslam medeniyetine katkıları, birbirleriyle olan ilişkileri ve kendileri hakkında bilgilere yer verilecek, o günkü zengin fikirlerin yerinin yüzyıllardır bir türlü neden doldurulamadığının sebepleri üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahi Evran, Sadreddin Konevi, Evhaduddin Kirmani, Fahreddin Razi, İbn Arabi

A LOOK AT THINKERS WHO LIVED IN THE 13TH CENTURY ANATOLIA AND MIDDLE EASTERN GEOGRAPHY THROUGH AHI EVRAN AND HIS RELATIONSHIPS

Asst. Prof. Dr. Ömer Faruk ERDEM

*Necmettin Erbakan University
omferdem@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0761-3830*

ABSTRACT

At the beginning of the thirteenth century, Abbasid Caliph Nasser Li-Dinillah invited all Muslim states to join the understanding of futuwwa. Thus, Akhi Awran and his teacher Awhaduddin al-Qirmani, who were assigned by the Caliph to transfer the philosophy of futuwwa to Anatolia, laid the foundations of the akhi-order organization in Kayseri, which turned the understanding of futuwwa into a civil society and professional organization specific to Turks.

When the period and relations of Sheikh Nasiruddin Mahmud b. Ahmad al-Hoyî, also known as 'Akhi Awran', are examined, the richness and activity in the intellectual life of the period offers us important clues about the historical process of Islamic Civilization. Even today, in an age when the speed of communication has increased considerably, there is a very limited interaction between many thinkers and scientists. In the 13th century, the interaction of well-known intellectuals, whose ideas are still discussed around the world today, is really remarkable. This process, which started with Akhi Awran's teacher Fakhraddin al-Razi, from whom he was educated during his youth, continued with important names including Awhaduddin al-Qirmani, Shihabuddin Suhrawardi, Ibn al-Arabi, Jalaladdin Rumi, Haji Bektash Wali, Majduddin Ishaq, Sadraddin al-Qunawi and Fakhraddin al-Iraqi.

The accumulation of knowledge in a very wide geography such as Andalusia, Khorasan, Transoxiana and Anatolia formed the scientific, literary, mystical and intellectual life of this period. The works produced by highly qualified scholars in this rich geography constitute the research subject of many people even today. The sad thing is that after this period, it became very rare to see world-renowned intellectuals and scholars in Khorasan, or in Anatolia, or in Transoxiana, and the old fruitful days were left behind to a large extent. This is one of the issues that should be carefully considered today. This paper presents and analyses the thinkers and scholars of the period, who played an important role in the formation of this rich knowledge, their life and their contributions to the Islamic civilization, their relations with each other, and the reasons why the rich ideas of that day could not be replaced with others for centuries.

Keywords: Akhi Awran, Sadraddin al-Qonawi, Awhaduddin al-Qirmani, Fakhraddin al-Razi, Ibn al-Arabi.

ORTADOĞU COĞRAFYASI YARATILIŞ ANLATILARINDA MEKÂN

Öğr. Gör. Dr. Abdullah BAŞARAN

Hitit Üniversitesi
abdullahbasaran@hitit.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9789-7456

ÖZET

Yaratılış anlatıları, içerisinde bir açmaz barındırır: yaratılan şeyler, yani âlem, bir yerde mi yaratılmıştır, yoksa mekân da yaratılan şeyler arasında mıdır? Şurası bir gerçek ki, yaratılış anlatıları, aynı zamanda bir mekân kurgusudur da. Yaratılışın “nerede” gerçekleştiği de hikâye edilir; zira her mit, her anlatı, “belirli bir yerde” meydana gelmek zorundadır. Gök, yer, karalar ve denizler, dağlar, ovalar, kaynaklar, nehirler, daha özel yer ve bölgelerin hangi sırayla yaratıldığı anlatılarak bir peyzaj oluşturulur; ardından da bu sahneye insanoğlu yerleştirilir. Yani sanki insanların kalacağı yer, hayatlarını geçireceği mekân, insan olmanın bir önkoşulu gibidir. Fakat bu hikâyeler, sadece insanın içine yerleştirileceği mekânı betimlemekle kalmaz, aynı zamanda mekânın olmadığı bir oluşun olmayışını da sergiler. Mekân daima vardır, yaratılmasına gerek duymadan, en başta, bir şekilde mevcuttur. Mısır yaratılış anlatılarında örneğin, başlangıçta su ve balçıktan oluşan kaotik bir ortam vardır; bu mekânsal ortamın, yani yaratmanın gerçekleşeceği sahnenin, yaratılış esnasındaki olayları önelediğini söyleyebiliriz. Babil destanı Enuma Eliş de mekânın yaratılışını ve mekânda yaratılışı aynı anda barındırır: Apsu (tatlı su) ve Tiamat (tuzlu su), “henüz tanrılar ortada yokken” ve hatta daha “hiçbir şey” ortada yokken birbirlerine karışır ve yaratılışı başlatırlar. Böylelikle, hem peşinden gelen tanrılar yaratılmış olur hem de tanrıların yaratılmasına uygun “makamlar” da. Bu durum bize şunu gösteriyor: Apsu ve Tiamat, âlemin başlangıcında bir matris, bir mekân inşa etmiştir; ki sonradan meydana gelecek her şey bu yerde, bu mekânda belirsin, yerleşsin. Eski Ahit’in anlatısı olan yoktan yaratmanın bir reddidir bu; zira sular, kökensel bir şekilde, doğurgan bir kaynak ve her şeyin serili olduğu bir yatak, bir açıklıktır. Fakat Eski Ahit’e de baktığımızda boşluğun karanlıkla “dolu” olduğunu görürüz. Burada dahi boşluktan yaratma değil, yaratmadan oluşan bir boşluğun karanlıkla doldurulması vardır. Hatta Mısır yaratılış hikâyelerinde de bir benzeri görülen Eski Ahit’teki “Işık ol” buyruğundan önce, yani Işık’tan önce bile sular vardır: Tanrı’nın Ruhü’nün üzerinde dolaşabileceği ilksel sular halihazırda mevcuttur. Benzer bir durumla Kur’an-ı Kerim’de de karşılaşırız: Kainatın yaratılışına dair birbirinin tekrarı pek çok ayette, tek tanrı Allah, gökleri ve yeri yarattıktan sonra Arş’a istiva eder. Dahası, bir ayette ise şunu okuruz: “[Allah] ... Arş’ı su üzerinde iken, gökleri ve yeri altı günde yaratandır.” (Hud, 11: 7) Tanrı’nın Arş’ının su üzerinde olması, bir hâl bildirimidir, durum betimlemesidir. Burada bahsi geçen sular ise, Kur’an’daki pek çok “canlıları sudan yarattık” bildirisinden bambaşka bir şeyi anlatır: o da, bu ilksel suların, âlem yaratılırken içinde ya da âlem ile birlikte yaratılan bir şey olması kadar, yaratılış esnasında yaratılanlara imkân veren bir mekân olarak da ortaya çıkmasıdır. Bu bildiride, mekânın açmazını farklı bir şekilde anlama ve yorumlamayı teklif edeceğiz; zira mekânın yaratılışı ve âlemin mekânda yaratılışı arasında bir öncelik ya da üstünlük tespitinden çok, karar verilemezliğe, arada kalmışlığa, açmazın insanın anlam dünyasındaki nüfuzuna odaklanmak, varoluşsal açmazları çözümsüz bırakmanın yaşamsal değerini belirtecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaratılış, Mekân, Su, Kozmogoni, Fenomenoloji.

THE CONCEPT OF PLACE IN THE MIDDLE-EASTERN CREATION NARRATIVES

Instructor Dr. Abdullah BAŞARAN

*Hitit University
abdullahbasaran@hitit.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9789-7456*

ABSTRACT

Creation narratives accommodate a dilemma within themselves: were the created things, i.e., the world, created in a place; or, was “place” among the created things? It is certain in this matter that creation narratives are also a construction of a place. It is narrated “where” creation took place, for myths and stories have to happen in “a certain place.” A landscape is drawn by giving an account of in what order created such places (sky, earth, land and sea, mountains, plains, springs, rivers, and more specific regions), and then human beings are placed in this scene. That is to say, the place in which human beings will reside, as it were, is a pre-condition for being a human. Yet these stories not only describe the place into which the human beings are to be situated but also attest that there is no “becoming” without place. Place always is: it somehow exists in the beginning without the need of being created. In the Egyptian creation narratives, for instance, in the beginning was a chaotic setting comprised of primeval waters and clay; we can argue that this “platial” setting, i.e., the scene of creation, “precedes” the events to happen in the course of creation. Likewise, the Babylonian creation myth Enuma Elish involves the creation “of” place as well as the creation “in” place: “When no gods whatever had been brought into being” yet and even when there was “nothing” to come to exist, Apsu (fresh water) and Tiamat (salt water) intermingle and begin the course of creation. As a consequence, not only were the following gods to be created but also the locations “proper” for the gods to create. This makes it clear that Apsu and Tiamat initiated a matrix in the beginning of the world, so that everything that follows appears and resides within this place. This is also a rejection of the Old Testament’s ex nihilo since the fact that the waters are originally a procreative source and an empty room everything is spreaded within. As we carefully read the Old Testament, however, we see this void “filled” with darkness. What is more, before the “Fiat lux!” command, there had already been the primordial waters for the Spirit of God to hover over. We read a similar case in the Qur’an: in many repetitive verses concerning the cosmogony, the only God, Allah, establishes Himself above the Throne after creating the heavens and the earth. But a specific passage (11:7) writes, “It is He who created the heavens and earth in six days... and His Throne had been upon water.” That the Throne of God is “upon” water is a description of a “state”. And the waters mentioned here tell us something quite different from the Qur’anic statement that “We created living beings out of water”: that is, these primeval waters not only emerge as a thing created with or within the world created but also appear as a place that makes creation possible. In this talk, we will offer a novel understanding and interpretation of the dilemma of the concept of place: rather than a determination of a primacy between the creation of place and the that of the world in place, we will aim at expressing the vital values of undecidability, the state of being in-between, and leaving the existential dilemmas unresolved.

Keywords: Creation, Place, Water, Cosmogony, Phenomenology.

Oturum No: 15

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Dilaver Gürer

Zahra Ebrahimoghli Khiavi
Mantık Al-Tayr'da Seyr-i Sülük

Dr. Öğr. Üyesi İsa Akalın
Bir Sosyal Politika Meselesi Olarak Sosyal Dayanışmada Vakıfların Rolü ve Vakıf Anlayışının Hadîslerdeki Temelleri

Saadet Mammadova
Seyyid Yahya Şirvani'nin "Şifau'l Esrar" adlı eserinde sabıkların kalbi (kalb-i müzekka), ashab-i şimal ve ashab-i yemin kalplerinin özellikleri

Dr. Yakup Pekdoğru
Orta Doğu'da Fakîh Bir Sûfi: İbn Abidin'in Veliler Hiyerarşisine (Ebdal, Evtâd, Kutub) Yaklaşımı

MANTIK AL-TAYR'DE SEYRÜ SÜLÜK MÜŞKÜLLERİ

Doktorant Zahra EBRAHİMOĞHLİ KHİAVİ

*Necmetin Erbakan üniversitesi
z.khiavi@gmail.com*

ÖZET

Mantik Al-Tayr, Klasik Fars Edebiyatının en tanınmış ehli irfan , hekim ve şairi Ebû Hâmid Feridüddin Attâr Nîsâbûrinin seyru sülük hakkında temsil beyan ile yazılan, eşsiz ve muhteşem bir eseridir. İmam Muhammed-i Gazzalî'nin Risaletü't-Tayrından esinlenerek yazılan bu eser, hakikat arayışında ve kemal temennisinde olan toplumun çıktığı ruhani seferini anlatmaktadır. Eserde, her kuş bir Salık'ın sembolü olmak üzere, bu yolculuğa iştirak etmektedirler. Fars şiir ve edebiyatında bir çok eserde Mürşidi temsil eden Hüdhüd, bu şaheserde yine mürşitlik vazifesiyle, salık kuşları Kaf dağına hidayet etmektedir. Lakin seyr zamanındaki sıkıntı ve engellerden dolayı harekette zorluk yaşamaktadırlar. Attâr, bu yolculukta hüdhüdün diliyle onların gösterdiği mazeretler ve yolculuktan vazgeçme sebeplerine çare bulup cevap vermektedir. Seyru sülükün Talep, Aşk, Marifet, İstiğna ,Tevhid, Hayret ve son olarak da Fakr ve Fena olmak üzere yedi vadisinden geçip, ateşler arasından müferrih bir şekilde yolun sonunda Hakkı temsil eden simurga kavuşan otuz kuş, aslında yolculuk müşküllerini aşarak kendi nefislerini keşfettiklerini fark ediyorlar ve böylece eserin asıl konusu yani Vahdet-i Vücûd, en kolay ve anlaşacak bir lisanla toplumun tümüne hitap etmesi ortaya çıkıyor .

Attar ,çağımızın en bariz ve inkarı nerdeyse mümkün olmayan nefsi hastalıkların ve lüzumu olmayan lakin devrin ihtiyaçlarından sayılan bir çok paradoksal müşküllerinizin cevabını cazip ve eğlenceli bir konu ve lisanla yıllar önce beyan etmektedir.

Makalede, bu manevi sefer sırasında geçilen vadilerdeki mâni ve müşküllere karşı sâlik kuşların öne sürdükleri mazeretlerle Mürşit olan Hüdhüdün onlara sunduğu çareler gösterilip tahlil olunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mantiku't-tayr, Seyrüsülûk, Attâr, Hüdhüd, Simurg, Tövbe, Vahdet-i Vücûd

PROBLEMS OF SEYR O SULUK IN MANTIK AL-TAYR

Ph.D. Candidate Zahra EBRAHIMOGHLI KHIAVI

*Necmettin Erbakan University
z.khiyavi@gmail.com*

ABSTRACT

Mantik Al-Tayr is unique masterpiece by Abu Hamid Faridoddin Attar Nishaburi who is the most well-known scholar and poet of classical Persian literature, written with allegorical expression about Seyr o suluk. This work, inspired by Imam Mohammad Ghazali's Risalatoltayr, describes a spiritual journey to find the truth and to experience the perfection. Hodhod is the symbol of general in mani works in persian poetry and literature. In this masterpiece guides the Salikbirds to Gaf montain. But they face some problems during the journey. Attar replies their excuses and problems with Hodhod language. Thirty birds go to trace the seven Vadee that are: Talep, Ashk, Marifat, Istigna, Tohid, Hayret and finally Fakr and Fena. They come out of the fire and finally join to Simurk that is the symbol of troth. They overcome problems and find self-purification, and describe the main subject in very understandable language to the whole society.

Many years ago, Attar answered the imposibble to deny spiritual diseases and paradoxical problems of our society and propered solutions to overcome the problems with attractive language.

This essay, analyses the solutions offered by Hodhod to the problems that the Salik birds faced them during this spiritual journey.

Keywords: Mantik Al-Tayr, Seyro Suluk, Attar, Hodhod, Simurg, Tohid.

BİR SOSYAL POLİTİKA MESELESİ OLARAK SOSYAL DAYANIŞMADA VAKIFLARIN ROLÜ VE VAKIF ANLAYIŞININ HADİSLERDEKİ TEMELLERİ

Dr. Öğr. Üyesi İsa AKALIN

*Akdeniz Üniversitesi
isaakalin@hotmail.com*

ÖZET

Sosyal politika, ilk ortaya çıkışı itibariyle kapitalist ekonomi düzeninde iki sınıf arasındaki tezatları ve mücadeleleri hafifletmeye, mümkün olduğu takdirde bunları ortadan kaldırmaya, mevcut ve yürürlükteki düzeni devam ettirmeye ve sağlamlaştırmaya yönelmiş bir siyaset olarak tanımlanmıştır. Daha sonra ise toplum içinde yaşamının gereği ve sosyal meselelerin sınıf ayrımı yapılmaksızın görüş birliğiyle çözülmesine yönelik tedbirler bütünü olarak da tanımlanmıştır. Diğer bir ifadeyle sosyal politika, kapsamına toplumun tüm meselelerini dâhil etmekte ve bir anlamda toplum halinde yaşamının kurallarını düzenleyen ve güncel tutan dinamik bir mekanizma olarak kabul edilmektedir.

Bir hayır müessesesi olarak vakıflar, medeniyet tarihimizde; sosyal adalet, fırsat eşitliği, dengeli gelir ve servet dağılımının sağlanması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi bir fonksiyonu gerçekleştirmişlerdir. Diğer bir ifadeyle adalet, askerlik ve emniyet hizmetleri dışındaki bütün eğitim-öğretim, kültür, din, sağlık, sosyal yardım, ulaşım, temizlik, şehircilik hizmetleri ve daha birçok sosyal faaliyet ve hizmetler vakıflar aracılığıyla sunulmuştur.

Medeniyet tarihimizde vakıf kurumunun temelleri âyet ve hadîslere dayanmaktadır. Vakıflar halkın ihtiyacı olan yol, köprü, hamam, okul, cami, kervansaray, imaret, aşevi, sebil, su kuyusu vb yapılar ve hizmetlerle önemli sosyal fonksiyonlar icra etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Sosyal Politika, Sosyal Dayanışma, Hadîs.

AS AN ISSUE OF SOCIAL POLICY IN SOCIAL SOLIDARITY THE ROLE OF THE FOUNDATIONS AND THE FOUNDATION OF UNDERSTANDING THE FUNDAMENTALS IN HADITHS

Asst. Prof. Dr. İsa AKALIN

Abstract

Social policy has been defined as a policy oriented towards alleviating the contradictions and struggles between the two classes in the capitalist economic order in its first appearance, removing them if possible, and maintaining and strengthening the existing and the existing order. It is then defined as a set of precautions for living in the community and for solving social issues without a class distinction. In other words, social policy includes all the issues of the society in its scope and is accepted as a dynamic mechanism that regulates and maintains the rules of living in a sense.

Foundations as a charity institution have performed a function that in our civilization history; Social justice, equality of opportunity, distribution of balanced income and wealth, dissemination of education and health services. In other words, all education and training, culture, religion, health, social assistance, transportation, cleaning, urbanization services and many other social activities and services, except for justice, military and security services are offered through foundations.

In our history of civilization, fundamentals of foundation is based on verses and hadiths. The foundations they have performed important social functions with the structures and services such as roads, bridges, baths, schools, mosques, caravanserais, imarets, soup kitchens, baths, etc.

Keywords: Foundation, Social Policy, Social Solidarity, Hadith

SEYYİD YAHYA ŞİRVANİ'NİN "ŞİFAÜ'L ESRAR" ADLI ESERİNDE SABIKLARIN KALBİ (KALB-İ MÜZEKKA), ASHAB-İ ŞİMAL VE ASHAB-İ YEMİN KALPLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Saadet MAMMADOVA

ÖZET

Bilindiği üzere, sūflilerin Kur'an'ı Kerim telakkisi, ayet ve hadisleri anlama ve yorumlama yöntemleri tefsir ve kelam ulemasının yöntemlerinden farklıdır. Tasavvuf ehli Kur'an'ı Allah Teala'nın Kelâm sıfatının tezahürü olarak kabul eder, tüm ilimleri kuşatan ana kaynak olarak görür, Kur'an ayetlerinin, kavramlarının, hatta harflarının bile onları inceleyen ilim ehlinin anlama derecelerine göre sınırsız manaları olduğunu söyler. Onların keşfe-ruhani tecrübelerine dayanan bilgi edinme yöntemi nasların genel kabul görmüş yorumlarından daha farklı bir seviyeden idrak edilmesine sebebiyet vermektedir. Bu anlamda sūflilerin Mârifetullah hakkındaki eserlerinin çoğunlukla Kur'an'ın ayet ve kavramlarının, hadislerin tasavvufi yorumundan ibaret olduğunu söylemek mümkündür. Tasavvufun üzerine bina edildiği temel kavram olan kalp kavramı, Kur'an'da insanın Allah'la irtibat yeri, vahiy mahalli olması yanı sıra modern bilimin insan beynine atfettiği 'akletme' ve 'fikhetme' fonksiyonlarını da üstlenen, insanı insan yapan şuur, inanç/iman merkezi şeklinde tanımlanmıştır.

Halvetiyye tarikatının Pir-i sanisi olarak bilinen ve çok sayıda sūfi yetiştirerek Anadolu'ya göndermiş Seyyid Yahya Şirvânî (ö.870/1466) XV. yüzyılda yaşamış büyük sūfi şeyhlerdendir. Seyyid Şirvânî tasavvufa dair Farsça, Arapça ve Türkçe eserler yazmış, eserlerinde şeriat, tarikat, hakikat ilimlerinin esasları, Marifetullah, kalp, ruh, nefis, akıl gibi Rabbani letaifler, seyr ü sulukta geçilmesi gereken makamlar gibi konularda ayrıntılı bilgiler vermiş, temel kavramları açıklarken beyanlarını Kur'an'ı Kerim ayetleri ve hadislerle desteklemiş, yer-yer birçok ayetin ve ayetlerde geçen kavramların tasavvufi yorumunu ve izahını yapmıştır. Azeri Türkçesi ile yazılan "Şifau'l esrar" adlı eserinde o, kalbin yapısı ve özellikleri ile ilgili çok önemli açıklamalarda bulunmuş, Vakia suresinde geçen sabıkların kalbi -"kalb-i müzekka", "ashab-i yemin" kalbi ve şeytanın ele geçirip yağmaladığı "ashab-i şimal" kalplerinin özelliklerinden, sıfatlarından, içerisindeki nesnelere bahsetmiş, hatta onların şematik suretlerini vermiştir. Çalışmamızda verilen bilgiler doğrultusunda adı geçen kavramlar incelenerek bir değerlendirilme yapılmaya çalışılmıştır.

ORTA DOĞU'DA FAKİH BİR SÜFÎ: İBN ABİDİN'İN VELİLER HİYERARŞİSİNE (EBDAL, EVTÂD, KUTUB) YAKLAŞIMI

Dr. Yakup PEKDOĞRU

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

ypekdogru@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4251-8807

ÖZET

XVIII. yüzyılın sonlarında doğan ve XIX. yüzyılın ilk yarısında vefat eden İbn Abidin son iki asrın önemli Hanefi fakihlerinden birisidir. Şam'da doğan ve burada ilmi hayata atılan İbn Abidin, İslami ilimlerin birçoğunda kendisini yetiştirmiş ve genç yaşta fıkıh alanında eser kaleme almıştır. Onun en meşhur eseri Reddül-muhtâr olup çağdaş dönemde kaynak eser işlevi görmektedir. İbn Abidin ortaya koyduğu eserlerde görüleceği üzere daha çok fıkıh ve fıkıh usûlünde çalışmalar kaleme almıştır. Bunun yanı sıra farklı konuları içeren risaleler ve biyografi gibi eserleri de bulunmaktadır.

İbn Abidin hem kendi zamanında hem de vefatından sonra günümüze kadar gelen dönemde kabul edilen ve saygı gösterilen fakihler arasındadır. Onun fakihliğinin yanı sıra tasavvufi şahsiyeti de önemlidir ancak bu durum pek bilinir değildir. İbn Abidin'in bu yönüyle alakalı ilk zikredilmesi gereken husus onun hocası Muhammed Şâkir es-Sâlimî el-Akkâd vasıtasıyla Kadiriliğe intisap etmesidir ancak buna dair fazla bilgi yoktur. İbn Abidin'in diğer intisabı ise XIX. yüzyılın önemli şeyhlerinden ve başta İstanbul olmak üzere Anadolu coğrafyasında Nakşibendîliğin yayılmasına etki eden Mevlânâ Halid-i Bağdâdî'yedir. İbn Abidin, Halid-i Bağdâdî'yi kaleme aldığı eserde epeyce övmektedir. Hayatı hakkında bilgi verdikten sonra onun takvasından ve ilmi serüveninden bahsetmektedir.

İbn Abidin aynı eserde İslam düşüncesinde de çokça tartışılan kutub ve evtad konularına değinmektedir. Süleyman Ateş kutbu şu şekilde tarif etmektedir: "Tasavvufta ise "velîler zümresinin başkanı, dünyanın ve âlemin mânevî yöneticisi olduğuna inanılan en büyük velî" mânasında kullanılmış, onun işgal ettiği makama da kutbiyyet denilmiştir." Kutub, daha genel ifadeyle söylenecek olursa "ricâlül'ı-gayb" içinde yer alan zümrelerden birisidir. Buna ilaveten "ahyâr, ebrâr, abdal, evtâd, nükebâ" gibi kavramlar da "ricâlül'ı-gayb"da bulunmaktadır. Bunların sayıları değişmekle birlikte veliler içerisinde bir hiyerarşi vardır. İbn Abidin yazdığı risaleler içerisinde veliler arasındaki hiyerarşiyi ortaya koyan bu konuyu ayrıntılı bir şekilde işlemektedir. O zikredilen hususu ele alırken hadislerden de yararlanmış ve birçok ulemanın da görüşlerine yer vererek konuya dair düşüncesini ortaya koymuştur. Biz de bu çalışmada fakihliğiyle öne çıkan İbn Abidin'in kutub, abdal, evtâd gibi hususları nasıl değerlendirdiğini ele almaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Fakih, Şeyh, Kutub, Nakşibendiyye

A FAQIH SUFI IN THE MIDDLE EAST: IBN ABIDIN'S APPROACH TO THE HIERARCHY OF AWLIYA

Dr. Yakup PEKDOĞRU

Karamanoglu Mehmetbey University

ypekdogru@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4251-8807

ABSTRACT

Ibn Abidin, who was born in the later of 18. century and died in the first half of 19. century, is among most important faqih of last two centuries. Ibn Abidin, who was born in Şam and received education in this region, has got competence in most islamic sciences and has written book on islamic law at an early age. The most well-known work of his is "reddu'l-muhtar" and this work is accepted the sorurce work in modern period. As can be seen in his works, Ibn Abidin has written books more on fiqh and usul al-fiqh. Besides that, he has treatises about different subjects and biography works.

Ibn Abidin is among faqihs respected both in his time and modern period after he died. In addition to his speciality in fiqh, also his sufi personality is important but this issue is not known adequately. The first issue that is related to this side of Ibn Abidin which should be mentioned primarily is his affiliation of Qadiriyya via his master, Muhammed Şakir but there is not much information about this. Another affilation of Ibn Abidin is to Khalid al-Baghdadi, who was most important sheikh in 19. century and who contributed to spread the naqshbandiyya in Istanbul and other cities of Anatolia. Ibn Abidin has praised Khalid a lot in his work. After he telling Khalid's life Ibn Abidin has mentioned his piety and his scientific adventure.

Ibn abidin has mentioned the topics of "kutub" and "evtad" which are most discussed in Islamic thought his same work. Süleyman Ates describes "kutb" like this: "Kutb stands for the master of sheikhs, the biggest sheikh which is accepted the spiritual ruler of World and his position is called "qutbiyyet." The qutb is one of the groups in unseen men/rical el-gayb. Also, unseen men includes "ahyâr, ebrâr, abdal, evtâd, nükebâ." While the number of those vary there is a hierarchy within the sheikhs sorting. Ibn Abidin presents this topic elaborately in his treaties. He puts forward his opinions on the subject by referring to both hadith and wiefs of scientists in mentioned topics. In this study we examine how Ibn Abidin, who is prominent in fiqh, evaluates the issues like qutb, abdal and avtad.

Keywords: Tasawwuf, Faqih, Sheikh, Qutb, Naqshbandiyya

Oturum No: 16

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Vehbi Dereli

Dr. Öğr. Üyesi Afify Ramadan Afify Ahmed

الاصطلاحية والتعبيرات التراكيب في وأثره والتك العرب بين التقافي الاتصال

Öğr. Gör. Dr. Khudhair Abbas Alwan Al Azzawi

المستخدم والنظام العربية بالإجدية الكتابة تاريخ

Dr. Öğr. Üyesi Mostafa Abdelhady Abdelsatar Mohamad

اللغوي التصحيح حركة في الأتراك العلماء جهود

Ph.D. Candidate Abir Bouazizi

Neo-orientalist Research on MENA Region

الاصطلاحية والتعبيرات التراكيب في وأثره وترك العرب بين الثقافي الاتصال

Dr. Öğr. Üyesi Afify Ramadan Afify AHMED

Mısır Milli Eğitim Bakanlığı
afifyramadan@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4280-5582

ملخص

الشعراء بعض دون وقد ، الإسلام قبل ما إلى يرجع والتركيب العربية الأمتين بين وطويلا مشتركا تاريخا هناك أن فيه شك لا مما بل ، الإسلام ظهور بعد بروزا وازدادت الجاهلي العصر في بارزة الآثار وهذه التركيب الأمة إلى ترجع ومفردات كثيرة آثارا الجاهليين ، الأمتين بين والامتزاج الترابط ازداد الوقت مرور ومع ، التركيب الأمة إلى تعود ألفاظ فيه ورد حيث العلاقة تلك أكد قد الكريم القرآن إن العصر وحتى القديم منذ والعبارة والجمل الألفاظ من كثير انتقال إلى أدى مما متشابهة وتقاليد وعادات مشتركة ثقافة ظهور إلى وأدى الميادين كافة في والشروح المؤلفات من بالعديد العربية الثقافة أثروا قد الأثر العلماء من كثيرا ورأينا ، الحديث

مع الدلالة في أو والدلالة اللفظ في الاصطلاحية التعبيرات في الاتفاق الأمتين بين المشتركة الثقافة تلك على الأدلة أصدق من ولعل الاصطلاحية التعبيرات أن إلى أشاروا قد العلماء من العديد أن من وبالرغم ، الدلالة في اختلاف مع اللفظ في أو ، اللفظ في قليل اختلاف والقيم العادات على فهمها ويعتمد ، حياته وأسلوب المجتمع لثقافة انعكاسا تمثل إنها حيث حدة على أمة بكل خاصة وتراكيب تعبيرات هي . أخرى إلى أمة من يختلف وهذا بالتعبير أحاطت التي والثقافية والاجتماعية البيئية والظروف العقائدية

في الاتفاق ومنها كثيرة ميادين في متشابهة نماذج ظهور إلى هذا أدى فقد شديدا امتزاجا ممتزجتين والتركيب العربية الأمتان كانت ولما نفس في الألسنة على دورانها وأيضا ، والرمزية المجازية ودلالاتها بألفاظها الأمتين في هي هي فنجدها ، الاصطلاحية التعبيرات من كثير النفس في التعبير يتركه الذي الأثر نفس في اتفاقهما وأيضا ، الاجتماعي السياق

نستطيع لا الأحيان من كثير في إننا حتى شديدا تداخلنا كبرى صعوبة نجد فسوف أصولها إلى التعبيرات هذه إرجاع أردنا وإذا هي المشتركة التعبيرات تلك أن نقول أن يمكن أنه لدرجة ، أو لا استخدامه بدأ أيهما أو ، تلك أو الأمة بهذه خاص التعبير هذا بأن الجزم القيم من الكثير أفرزت بدورها والتي الإسلامية العقيدة في الاشتراك إلى بالإضافة ، واجتماعيا ولغويا ثقافيا المتداخلتين معا الأمتين نتاج المشتركة والتعبيرات والمفاهيم

التركيب الأمثال بين التشابه على تلك إشاراتهم في اقتصرنا قد أنهم إلا التشابه هذا إلى أشاروا قد الأثر الدارسين بعض هناك كان وإن من يتكون وقد ، بالثبات يتميز تعبير نمط كل به يراد حيث الأمثال من وأشمل أعم الاصطلاحية التعبير أن معروف هو وكما ، والعربية الجماعة عليها اصطلاحات مغايرة أخرى معان إلى للتعبير المكونة الكلمات تفيد الذي الحرفي المعنى عن تحولت أكثر أو واحدة كلمة المعنى بهذا فيها وشاع ، اللغوية

القرآن في استخدامها ورد وقد كثيرة وهي الأمتين بين المشتركة القديمة الاصطلاحية التعبيرات بعض إلى البحث هذا في نشير وسوف والمراجع المعاجم في ومثبوتة التركي الأدب في استخدامها تم وأيضا ، ونثره شعره القديم العربي الأدب في أو الشريف الحديث أو الكريم التركية

قديم الأمتين بين وانتشارها الظاهرة وجود إلى إشارة هو ما بقدر للعرب أصلاتها إثبات أو التعبيرات لتلك احصائيا عملا ليس هنا وهدفنا بلا وهذا ، والتفاعل التفكير وطريقة والعقيدة الثقافة في الأمتين بين التداخل مدى يعكس المشتركة التعبيرات هذه مثل وجود لأن وحديثا ؛ في التركي العربي للمعجم بذرة العمل هذا يكون الله شاء وإن ، الصحيحة الأدبية الترجمة وفي ، اللغة تعليم في بالغ أثر له يكون سوف شك التوفيق وحده وبيده السبيل قصد الله وعلى ، الله شاء إن نفعه سوف ما وهذا ، والحديث منها القديم المشتركة الاصطلاحية التعبيرات

المفاتيح الكلمات : الاصطلاحية التعبيرات ، التراكيب ، الترك ، العرب ، الثقافي الاتصال

المستخدم والنظام العربية بالابجدية الكتابة تاريخ

Öğr. Gör. Dr. Khudhair Abbass Alwan Alazzawi

Necmettin Erbakan Üniversitesi
Alsada2008@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0003-1894-8388

ملخص

العربية الابجدية تاريخ

الفارسية مثل الأخرى اللغات من والعديد العربية اللغة في المستخدم الكتابة بنظام ويتمثل ، العربية الكتابة تاريخ المقال هذا يتناول والأوردية .

إحدى هي وربما) النبطية من انبثقت بأنها والسائد والاعتقاد ، نشأتها بداية منذ نمو بفترات مرت بأنها العربية الابجدية تاريخ يظهر ومن ، الإغريقية والابجدية العبرية الابجدية منها ظهر وقد الفينيقية الابجدية السلالة من وهي الأرامية من القادمة (السريانية فروع . وغيرها واللاتينية السريالية الابجديات ظهرت الإغريقية

على وظهرت ، العربية الجزيرة جنوب في بكثرة تستخدم كانت والتي ، المسند خط أو الجنوبية العربية الابجدية توجد كانت أيضا هناك . العربية الابجدية ظهور بداية مع اندثرت انها أيضا ويعتقد ، اليمن في السبئية وقبلها الحميرية النقوش

العربية الجزيرة شبه في الموجودة اللغات تاريخ

اللغة عن والتصريف القواعد في المختلفة المسند بخط المعروفة الحميرية الكتابة اليمن في العربية الجزيرة شبه جنوب في ظهرت ، وكتابة تحديداً العربية

الميلادي السابع القرن مع الخط هذا استخدام توقف ثم الميلاد قبل العاشر القرن قبل سبأ مملكة ظهور مع والكتابة الخط هذا ظهور تزامن باللغة يكتبون واصبحوا ، الحميريين معظم عند اللغة لهذه اليومى الاستخدام اندثار في كبير اثر الإسلامى العصر لظهور كان حيث باللسان اللغويين اخذ عدم ومع ، المميزة والحركات النقاط ببعض تنقيطها بعد أيضا بدورها تطورت والتي قریش بلغة المكتوبة العربية العربية الابجدية بأن العلمية والبحوث الدراسات على مبني اعتقاد هناك ، والغربي الشرقي بشقيها (الجنوبية السامية) ولغاته الحميري المنشأ من الأحرف لشكل الخاضعة التطورات يظهر التالي والجدول . الأقوى التصور وهو السريانية من أو النبطية من تطورت . الزمني التطور إلى لايشير ولكي للتوضيح بالمنتصف العربية وضع تم وقد . والسريانية النبطية الأشكال إلى الأرامية

: يلي كما العربية إلى تحولت النبطية الابجدية بأن الاعتقاد اخذ ما وإذا

حاليا الموجودة ، البترا حول تمركزت مملكة وأنشأوا الشمال إلى السامية القبائل هاجرت (م . ق) والخامس السادس قرني بين ما بالأردن

. العربية اللغة أشكال أحد يتكلمون بأنهم ويعتقد ، (نبطو) قبيلتهم اسم إلى نسبة بالأنباط الناس هؤلاء ويسمى

(والتجارة الاتصال لغة كانت والتي) الأرامية اللغة داخل المكتوبة النبطية الابجدية أشكال أولى ظهور تسجيل تم الميلادي الثاني بالقرن طور هي والتي أرامية بأبجدية يكتبون فهم ، ينطقونها التي اللغة يكتبون لا فالأنباط ، العربية اللغة خصائص بعض بها كان ولكن ، الضخمة النبطية النصب على التي للنقوش أعدت حدهما : قسمين إلى انقسمت وقد ، التطور

الكتابة على السلسلة الكتابة تلك أثرت وقد . البردي أوراق على والموجودة ، السريعة والكتابة والمتصلة السلسلة للأحرف والأخرى . العربية الابجدية إلى تدريجيا تحولت حتى فشيئا شيئا الضخمة

المفاتيح الكلمات : الابجدية تاريخ ، المستخدم النظام ، الكتابة تاريخ ، العربية الابجدية

اللغوي التصحيح حركة في الأتراك العلماء جهود Dr. Öğr. Üyesi Mostafa Abdelhady Abdelsatar MOHAMAD

Necmettin Erbakan Üniversitesi
Mostafaabdelhady2000@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9003-2553

المخلص

ومحاربة، دخيل أو لحن من يشوبها ما كل من العربية وتنقية، اللغوي التصحيح حركة في العرب اللغويين الأتراك العلماء شارك النطق إلى غيرهم ومن جلدتهم أبناء من بالعربية الناطقين ورد، زمنهم في والخواص العوام السنة على بدت التي اللغوية التحريفات أثروا الذين، زاده خسرو ومصطفى، القسطنطيني بالي وابن، باشا كمال ابن العلماء هؤلاء قمة على ويأتي، الفصيح الصحيح العربي المجال هذا في بمصنفات العربية المكتبة

عن كشف كما، كتابه مواد من كثيرا عنه فنقولوا، باشا كمال بابن وخسروزاده، بالي ابن وتأثر، به قاموا الذي الدور عن البحث كشف وقد التحريف فيها وقع وألفاظ، الكتابة أو النطق في الخواص عند التحريف فيها وقع ألفاظ إلى وتقسيمها، عالجوها التي اللغوية المادة تنوع، ومرثية وجنزة سائر كلفظ، القدامى اللغويين أقوال على فيها التحريف بوقوع القول على اعتمدوا قديمة ألفاظ منها والألفاظ، العوام عند والخيزران، والإيوان وبنيامين، ببيات كلفظ، عندهم كثيرة وهي، الأناضول في الترك من العامة عند التحريف فيها وقع وألفاظ وترجمان إلى. الخالة كلفظ، العرب عند معناها غير في استعملت أو، فلاكة كلفظ العربية في لها أصل ولا اخترعوها أو، وزقاق وعيال والسعر ذلك غير

المفتاحية الكلمات : العامة، لحن، زاده خسرو، بالي ابن، باشا كمال ابن

THE EFFORTS OF TURKISH SCHOLARS IN THE LANGUAGE CORRECTION MOVEMENT

Asst. Prof. Dr. Mostafa Abdelhady Abdelsatar MOHAMAD

*Necmettin Erbakan University
Mostafaabdelhady2000@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9003-2553*

ABSTRACT

The Turkish scholars, Arab linguists, participated in the movement of linguistic correction, purifying Arabic from all its mistakes, and the fight against the linguistic distortions that appeared on the tongues of commoners and nobles in their time. These scholars are Ibn Kamal Pasha, Ibn Bali Alqostantini, and Mustafa Khosrowzadeh, who enriched the Arabic library with works in this field.

The research revealed the role they played in this field, and Ibn Bali and Khosrowzadeh were influenced by Ibn Kamal Pasha, so they quoted from him many of the materials of his book. It also revealed the diversity of the linguistic material that they dealt with, and its division into words in which distortion occurred in the nobles in pronunciation or writing, and words in which distortion occurred in the common people, and the words included old words that relied on saying that distortion occurred on the sayings of the ancient linguists, such as the words sayir, jinazat, marthiat and tarjuman. And words in which distortion occurred among the common people from the Turks in Anatolia, and they are many for them, such as the word biat, binyamin, al'iiwan, alkhayziran, alseer, eial, zuqaq. Or they invented it and it has no origin in Arabic as the word falaka, or it was used in a way other than its meaning among the Arabs, as the word alkhala.

Keywords: Ibn Kamal Pasha, Ibn Bali, Khosrowzadeh, Mistake, Public.

إفريقيا وشمال الأوساط الشرق منطقة في الجديدة الأوساط الشرق أبحاث

Ph.D. Candidate Abir Bouazizi

Al-Zaytuna University Tunis
bouaziziabir@gmail.com

ملخص

وشمال الأوساط الشرق منطقة أما به القديمة الحضارات وأعظم الأديان أغلب لتركز العالم شعوب لأنظار محطاً القدم منذ الشرق مثل حضاريّ ثراء من شهادته لما، والمعاصر الوسيط التاريخ في مثيله يقلّ حضاريّاً جسراً فتمثلت الإسلامي للدين موطننا كانت والتي، إفريقيا ولعلّ أخرى أحيانا الحضاريّ الثقافيّ المدّ وبقوة، أحيانا السلاح بقوة والسيطرة النفوذ لبسط عدّة تجاذبات تشهد جعلها، دينيّ ثقافيّ الغربية المعرفة صناعة ومراكز والبحوث الدراسات خلّدتها، تجاذبات من المنطقة شهادته ما على مثال أوضح الاستشراقية الدراسات عن نتحدّث حينما الأذهان إلى يتبادر ما وأول. وأساطير أسرار من يحويه ما حول والتقصّي للدراسة شيق كموضوع الشرق حول الثامن القرن في مركز بشكل الشرق إلى الرّحال شدوا الذين الكنسيين والمبعوثين المستكشفين الرحالة أولئك، والمستشرقين الاستشراق كُتب عن إفريقيا وشمال الأوساط الشرق في الإسلام ولدراسة، عام بشكل والأديان الشرقية الحضارات لدراسة، عشر والتاسع عشر للقرآن وتراجع، نادرة مخطوطات من، النفيسة الإسلامية والمراجع الكتب لأمهات تراجع من ثمينة بكنوز محمّلين ليعودوا. خاص بشكل سُرقَت أو، والأمراء السلاطين عليهم أجزلها كعطايا عليها تحصلوا والتي، النادرة والقطع الآثار إلى إضافة، النبوية والسيرة وتفاسيره في الشرق أغوار سبر في المجهودات تلك على الاستشراقية الدراسات توقفت هل لكن مباشر غير أو مباشر بشكل أيديهم إلى ووصلت الدراسات عليها ركزت التي الاهتمام مواضيع وماهي عليه؟ توصلت شكل فبأيّ، توصلت وإن توصلت؟ أنها أم التاريخية المرحلة تلك هاته تقدّم المعاصر؟ الشرق دراسة في والآليات الوسائل تغيرت وهل والعشرين؟ والواحد العشرين القرنين في المعاصرة النيواستشراقية، والحاضر الماضي بين الاستشراقية الدراسات شهادته الذي التاريخيّ التطور مبرزة، المطروحة الأسئلة عن إجابات محاولة الدراسات واهتماماتها مواضيعها وأهم النيواستشراقية الدراسات أهم على مركزة

المفاتيح الكلمات: الجديدة الأوساط الشرق أبحاث، إفريقيا شمال، الأوساط الشرق

NEO-ORIENTALIST RESEARCH ON MENA REGION

Ph.D. Candidate Abir Bouazizi

*Al-Zaytuna University Tunis
bouaziziabir@gmail.com*

ABSTRACT

Since immemorial time, the Orient has been the focus of the greatest civilizations around the world.

The MENA region (Middle East and North Africa), which was home to the Islamic religion, represented a particular bridge between civilizations, the most distinguished of medieval and contemporary history, as it was characterized by the richness of a mosaic of religious cultural civilization, which was marked by numerous attractions to the extension of power and control by force of arms at times, by the power of the cultural tide sometimes.

Orientalist's studies are perhaps, the clearest example of the region's attractions, given by Western studies, research and occidental knowledge industry centers, as an interesting subject of study and investigation about its myths and legends.

The first thing running to minds when we talk about Orientalism and Orientalists, is that travelers, explorers and missionaries envoys who steered the travels to the Orient, in a focused manner, in the eighteenth and nineteenth centuries, to study Oriental civilizations and religions in general, and to study Islam in the Middle East and North Africa in particular very closely.

Returning back, with precious treasures of precious Islamic books and references, from rare manuscripts, chronicles, interpretations and exegeses of the Qur'an and the Prophet biographies, as well as rare relics and artifacts, which they received as gifts by sultans and princes, or which have been stolen and reached their hands directly or indirectly.

Nevertheless, did Orientalist studies stop these efforts in exploring in depths the Orient at that historical stage, or did they continue?

In addition, in which way did they continued?

What are the topics of interest that contemporary neo-Oriental studies focus on?

Have the strategies and mechanisms changed in the study of the contemporary Orient?

These studies provide an attempt to answer the questions posed, highlighting the historical development and evolution witnessed by Orientalist studies between the past and the present, focusing on the most important Neo-Oriental studies and their most important topics and concerns.

Keywords: Middle East, North Africa, Neo-Orientalist Research.

Oturum No: 17

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mücahit Küçüksarı

Dr. Öğr. Üyesi Orhan İyışenyürek

*Nizâr Kabbânî'nin "Yevmiyyâtu Medine Kâne'smuhâ Beyrut"
İsimli Eserinde Beyrut Tasviri*

Arş. Gör. Ayşe Kutlu

Ebû Firâs el-Hamdâni'nin Orta Doğu Özlemi Örneği Olarak Kâsîde-i Râiyyesi

Arş. Gör. Ramazan Özkal

*XVII. Yüzyıl Osmanlı Dönemi Ortadoğu Coğrafiyasında Arap Edebiyatının Durumu
(Muhammed Emin el-Muhibbî'nin Hulâşatul Eser'i Kapsamında Bir İnceleme)*

NİZÂR KABBÂNÎ'NİN “YEVMIYYÂTU MEDİNE KÂNE'SMUHÂ BEYRUT” İSİMLİ ESERİNDE BEYRUT TASVİRİ

Dr. Öğr. Üyesi Orhan İYİŞENYÜREK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
osenyurek@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9544-2781*

ÖZET

Tarih boyunca Orta Doğu siyasi, ekonomik, kültürel vb. pek çok alanda çatışmaların yaşandığı bir bölge olmuştur. Bu durumun sebepleri arasında bölgenin üç kıtayı birbirine bağlayan stratejik bir konumda bulunması ve petrol gibi ekonomik değeri yüksek bir yeraltı zenginliğine sahip olması gibi hususlar sayılabilir.

Orta Doğu'nun yoğun bir şekilde çatışma, kargaşa ve değişimler yaşaması, bölgenin sosyo-kültürel yapısını da derinden etkilemiş, yaşanan olaylar dil ve edebiyat eserlerinde kendini göstermiştir. Şairler ve edebiyatçılar toplumu etkileyen bu tür olayları ve onların sonuçlarını ele alan edebi ürünler ortaya koymuşlardır.

70'lerden önce “Orta Doğu'nun Parisi” olarak bilinen Beyrut bölgenin önemli başkentlerinden biridir. Aynı zamanda eğitim ve kültür alanında da bölgenin en önemli merkezi olmuş, çeşitli eğitim-öğretim ve basın-yayın kuruluşları ile Orta Doğu'da varlığını hissettirmiş hareketli bir şehirdir. Bu özellikleri ile edebiyatçıların ilgisini çekmiş şiirlere, şarkılara ve çeşitli eserlere konu olmuştur. Beyrut hakkında eser veren edebiyatçılardan birisi de Nizâr Kabbânî'dir.

Nizâr Kabbânî 1923-1998 yılları arasında yaşamış Suriyeli bir şair ve edebiyatçıdır. O, çeşitli diplomatik görevlerde bulunmuş, siyasi ve sosyal değişimleri yakından takip ederek önemli edebi ürünler ortaya koymuş bir entelektüeldir. Kabbânî'nin “Yevmiyyâtu Medine Kâne'smuhâ Beyrut” isimli denemesi Beyrut hakkında yapılan çalışmalardan biridir.

Kabbânî, bu eserinde Beyrut'u intihar etmek üzere olan bir kadın olarak tasvir ederek Beyrut'un ağzından “Ene Beyrut” cümlesiyle başlayan bir denemeler dizisi kaleme almıştır. Bu denemelerde Beyrut, limanların kadını olarak güven vermeyen, geçici ilişkiler yaşayan ve anılarını kaydetmeyen bir şahsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden Beyrut kendine cahil kaldığı için varlığına sahip çıkamamış bir şehirdir. Bu tür ifadelerle Kabbânî, Beyrut'un 19 ve 20. yüzyıllarda yaşadığı siyasi değişimler ve kargaşalara atıfta bulunur gibidir.

Yazarın Beyrut tasvirinden anlaşıldığı kadarıyla şehir eski güzelliğini kaybetmiş, tarihi köklerini yanlış yerlerde aramış ve kendine has pek çok güzelliği dışarıdan aldığını sanmıştır. Kabbânî, Beyrut'un bu hale gelmesinin sorumlusu olarak Arap zihniyetini göstermektedir.

Kabbânî, okurlarını, bir kadın portresinde hayat verdiği şehrin sokaklarında gezintiye çıkarmaktadır. Beyrut'un ünlü sokaklarını, çarşılarını, binalarını anılarının zihninde bıraktığı izlerle anlatmış, ruhunu teslim etmeden önce son çılgınlığını atan bir şehir silüeti çizmiştir. Bu özellikleri ile eser Arap edebiyatı alanında, şehir tasvirleri yapan denemeler arasında önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Beyrut, Nizar Kabbânî, Orta Doğu, Şehir Tasviri, Arap Dünyası.

NIZÂR KABBÂNÎ'S DESCRIPTION OF BEIRUT IN THE WORK TITLED "YEVMIYYATU MEDİNE KÂNE'SMUHÂ BEIRUT"

Asst. Prof. Dr. Orhan İYİŞENYÜREK

*Necmettin Erbakan University
osenyurek@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9544-2781*

ABSTRACT

Throughout history, the Middle East has been political, economic, cultural, etc. It has been a region of conflict in many areas. The reasons for this situation include the fact that the region is in a strategic location that connects three continents, and that it has an underground richness with high economic value such as oil.

The intense conflict, turmoil and changes in the Middle East have also deeply affected the socio-cultural structure of the region, and the events have shown themselves in the works of language and literature. Poets and men of letters have produced literary products that deal with such events that affect society and their consequences.

Known as the "Paris of the Middle East" before the 70's, Beirut is one of the important capitals of the region. At the same time, it has become the most important center of the region in the field of education and culture, and it is a vibrant city that has made its presence felt in the Middle East with various educational and media organizations. With these features, it has been the subject of poems, songs and various works that have attracted the attention of literary scholars. One of the writers who wrote about Beirut is Nizar Qabbani.

Nizar Qabbani is a Syrian poet and writer who lived between 1923-1998. He is an intellectual who held various diplomatic missions and produced important literary works by closely following political and social changes. Kabbani's essay "Yevmiyyatu Medina Kâne'smuhâ Beirut" is one of the studies on Beirut.

In this work, Kabbani depicted Beirut as a woman about to commit suicide and wrote a series of essays that started with the sentence "Ene Beirut" from Beirut's mouth. In these essays, Beirut appears as a person who does not trust as the woman of the ports, has temporary relationships and does not record her memories. That's why Beirut is a city that couldn't claim its existence because it was ignorant of itself. With such expressions, Kabbani seems to be referring to the political changes and turmoil that Beirut experienced in the 19th and 20th centuries.

As it is understood from the author's description of Beirut, the city lost its former beauty, sought its historical roots in the wrong places and thought that it had acquired many unique beauties from outside. Kabbani shows the Arab mentality as responsible for Beirut's becoming this way.

Kabbani takes his readers for a stroll through the streets of the city, which he brought to life in the portrait of a woman. She described the famous streets, bazaars and buildings of Beirut with the traces of her memories, and drew a silhouette of the city that gave its last cry before surrendering her soul. With these features, the work has an important place in the field of Arabic literature, among the essays that depict cities.

Keywords: Beirut, Nizar Qabbani, Middle East, City Depiction, Arab World.

EBÛ FİRÂS EL-HAMDÂNÎ'NİN ORTA DOĞU ÖZLEMİ ÖRNEĞİ OLARAK KASİDE-İ RÂİYYESİ

Arş. Gör. Ayşe KUTLU

*Selçuk Üniversitesi
aysekutlu42@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6578-5564*

ÖZET

Arapların Bizanslılarla siyasi ve askeri mücadelelerin tarihte pek çok örneği olmuştur. Bu mücadeleler neticesinde Rum diyarında esir düşen Arap şairlerin inşad ettikleri şiirler ise Arap Edebiyatında rumiyyat adı verilen yeni bir türün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Rum diyarında söylenen şiirler olarak tanımlanan rumiyyatın ilk ve en önemli temsilcisi Ebû Firâs el-Hamdânî et-Tağlibî'dir (ö. 357/968). Ebu Firâs, Hamdânî hanedanlığında doğmuş ve üç yaşında babasının ölümüyle yetim kalmıştır. Bu sebeple amcazadesi ve aynı zamanda kız kardeşinin kocası olan Melik Seyfüddevle el-Hamdânî'nin himayesine girmiştir. Ebu Firas, Seyfüddevle tarafından vali tayin edilmiş ve Hamdânîlerin o dönemde mücadele halinde olduğu Bizans ile savaşlara katılmıştır. Ebu Firâs, 351/966 yılında Bizans'ın Halep kuşatması esnasında Menbic yakınlarında esir düşmüştür. Ardından İstanbul'a götürülmüş ve yaklaşık dört yıllık esaretin ardından 355/966 yılında Seyfüddevle'nin Bizans ile yaptığı esir mübadelesi ile serbest bırakılmıştır. Ebu Firâs'ın İstanbul'daki esareti sırasında söylediği şiirler rumiyyat adıyla anılmıştır. Bir günlük mahiyetindeki bu şiirlerde; esareti sırasında çektiği sıkıntıları, vatanına ve hürriyete duyduğu özlemi ve diğer duygularını etkili bir şekilde dile getirmiş ve rumiyyat denilince akla gelen ilk isim olmuştur. Ebu Firâs'ın rumiyyatı içerisinde gazel, mersiye, ihvâniyyât, hikmet, hicâ ve şikayet gibi farklı temalarda şiirler mevcuttur. Rumiyatının en meşhur kasidesi ise taviil bahrinden inşad ettiği elli dört beyitlik râiyyesidir. Bu kaside klasik ve modern pek çok kaynakta zikredilmiş ve çok meşhur olmuştur. Ebu Firâs, fahr temalı kasidesine klasik kaside üslubuna uygun bir şekilde yirmi beş beyitlik bir afif gazelle giriş yapmış ve hüsnü tehallusla asıl tema olan fahra geçmiştir. Kaside, esaret altındaki şairin duygu ve düşünce dünyasını büyük ölçüde yansıtmakta ve rumiyyatına iyi bir örnek olmaktadır.

Bu çalışmada Ebu Firâs'ın en meşhur rumiyyatı olan râiyyesi önce muhteva yönünden ardından şekil ve üslup özellikleri yönünden incelenecektir. Bu sayede Ebu Firâs'ın esaret hayatındaki Orta Doğu özlemini şiirlerine nasıl yansıttığı bir kasidesinin incelenmesi suretiyle ortaya konulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ebu Firas, Rumiyat, Orta Doğu Özlemi, Raiyye, Şiir.

QASIDE-I RAIYYE AS AN EXAMPLE OF EBÛ FİRÂS AL-HAMDÂNÎ'S MIDDLE EAST MISSING

Res. Assist. Ayşe KUTLU

*Selçuk University
aysekutlu42@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6578-5564*

ABSTRACT

There have been many examples in history of the political and military struggles of the Arabs with the Byzantines. As a result of these struggles, the poems constructed by Arab poets who were captured in the Greek land led to the emergence of a new genre called rumiyyat in Arabic Literature. The first and most important representative of rumiyyat, which is defined as the poems sung in the land of Rum, is Ebû Firâs el-Hamdani et-Tağlibî (d. 357/968). Abu Firas was born in the Hamdani dynasty and was left an orphan when his father died at the age of three. For this reason, he came under the protection of Melik Seyfûddevlle al-Hamdani, who was his uncle and also the husband of his sister. Ebu Firas was appointed governor by Seyfûddevlle and participated in some wars with Byzantium, with whom the Hamdanians were fighting at that time. Abu Firas was captured near Manbij during the Byzantine siege of Aleppo in 351/966. Then he was taken to Istanbul and released with the prisoner exchange of Seyfûddevlle with Byzantium in 355/966 after nearly four years of captivity. The poems that Abu Firas said during his captivity in Istanbul were called rumiyyat. In these poems of a diary nature; He effectively expressed the troubles he suffered during his captivity, his longing for his homeland and freedom, and other feelings, and became the first name that comes to mind when rumiyyat is mentioned. There are poems on different themes such as ghazal, dirge, ihvaniyyat, wisdom, hija and complaint in Abu Firas' rumiyyat. The most famous eulogy of his rumiyyat is the fifty-four couplet râiyye he built from the tavil bahr. This eulogy has been mentioned in many classical and modern sources and has become very famous. Abu Firas introduces his ode with a twenty five couplets of afif ghazal in accordance with the classical eulogy style and then passes to fahr through husnu tahallus which is the main theme. The eulogy reflects his feelings and world to a great extent and is a good example of his rumiyyat.

In this study, râiyye, which is the most famous rumiyyat of Ebu Firâs, will be examined first in terms of content and then in terms of form and style. In this way, how Abu Firas reflected his longing for the Middle East in his captivity in his poems will be revealed by examining one of his eulogies.

Keywords: Ebu Firas, Rumiyyat, Middle East Longing, Raiyye, Poetry.

XVII. YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİ ORTADOĞU COĞRAFYASINDA ARAP EDEBİYATININ DURUMU (MUHAMMED EMİN EL-MUĞİBBİ'NİN HULÂŞATUL ESER'İ KAPSAMINDA BİR İNCELEME)

Arş. Gör. Ramazan ÖZKAL

*Necmettin Erbakan Üniversitesi
rozkal48@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9582-8980*

ÖZET

Osmanlı'ların Orta Doğu Arap topraklarına hâkim olduğu dönemlerde Arap edebiyatının gerilediği, donuklaştığı, eskiyi taklitten öteye gidilmediği ve çöküş dönemini yaşadığı gibi iddialar uzun süre özellikle de yakın dönem bazı Arap edebiyatı araştırmacıları tarafından bir klişe olarak tekrar edilegelmiştir. Ancak bu iddiaların, ilgili dönem dikkatlice araştırıldığında ilmi temellerden yoksun olduğu anlaşılacaktır. Bu olumsuz değerlendirilmelerin pek çoğu araştırma yapılmadan ve siyasi/sömürgeci bakışın tesiriyle batı kaynaklı pek çok araştırmacı tarafından kaleme alındığı ve daha sonra bu görüşlerin tesirinde kalınarak bir hatayı yeniden ifade edildiği dönemin teracüm eserleri incelendiğinde apaçık ortaya çıkmaktadır. İşte bu iddiaların odak noktalarından olan XVII. yüzyıl Osmanlı dönemini ele alan en önemli kaynaklardan biri olan Muhammed Emin el-Muğıbbi'nin Hulâşatul Eser'i bu iddiaların doğruluğunun ya da yanlışlığının ilmi ve tarafsız bir şekilde ortaya konması açısından büyük önem taşımaktadır. Döneminde yazılan bu eser incelendiğinde XVII. yüzyılda Osmanlılar döneminde Arap edebiyatının gerilemediği, aksine bu dönem Arap edebiyatının tabi seyrinde gelişmesini sürdürdüğu ve bazı değişimlerle Osmanlı'nın bu döneminde de herhangi bir kesintiye uğramadan eski dönemleri kadar canlı bir şekilde devam ettiği anlaşılmaktadır.

Hulâşatu'l-Eser isimli eserin dönemin edebi durumunu ve seviyesini ortaya koyması açısından değeri çok yüksektir. Öyle ki, Muhibbi muasırı olduğu birçok edebiyatçıyı bu esrinde ele almıştır. Bu kitap o dönem hakkında toplumsal, kültürel, ilmi ve siyasi yönden toplum hakkında birçok haberi barındırmaktadır. O dönemde Osmanlı hâkimiyeti altındaki Orta Doğu coğrafyasındaki bilgileri en doğru ve en tarafsız şekilde bize aktarır. Bu kitabın içerdiği bilgilerin hepsi güvenilir tarihi bilgilerden oluşmaktadır. Güzel üslubu ile Osmanlı dönemindeki şairler ve edebiyatçılar hakkında kıymetli bilgiler ihtiva eder. Aynı zamanda bu edebiyatçı ve şairlerin nesir ve şiir örneklerini de ihtiva eden bir eserdir. Bu örnekler hicri 11. Miladi 17. yüzyılda oluşan en önemli edebi ve şiirsel örneklerden oluşması açısından da önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhibbi, Hulasatul Eser, Osmanlı, Edebiyat, XVII. Yüzyıl.

THE 19TH CENTURY OTTOMAN PERİOD (A STUDY IN THE SCOPE OF MUHAMMAD EMİN AL-MUĞİBBİ'S HULÂŞATUL ESER)

Res. Assist. Ramazan ÖZKAL

*Necmettin Erbakan University
rozkal48@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9582-8980*

ABSTRACT

There are claims that during the period when the Ottomans dominated the Middle East Arab lands, Arabic literature declined, became dull, did not go beyond imitating the old, and went through a period of collapse. These claims have been repeated as a cliché for a long time, especially by some recent Arabic literature researchers. However, when the relevant period is carefully researched, it will be understood that these claims lack scientific foundations. Many of these negative evaluations were written by many researchers from the west without any research and under the influence of the political/colonial perspective. Later, when the translation works of the period, in which a mistake was re-expressed under the influence of these views, are examined, it becomes obvious. Here is the XVII. One of the most important sources dealing with the 19th century Ottoman period, Muhammad Emin al-MuĖibbi's Hulâşatul Eser is of great importance in terms of revealing the truth or falsity of these claims in a scientific and impartial way. When this work written in the period is examined, XVII. During the Ottoman period in the 19th century, Arabic literature did not decline. On the contrary, it is understood that Arabic literature continued to develop in its natural course, and with some changes, this period of the Ottoman Empire continued as vividly as its previous periods without any interruption. The work named Hulâşatu'l-Eser has a very high value in terms of revealing the literary status and level of the period. MuĖibbi dealt with many writers of whom he was his contemporary in this work. This book contains many news about the society in terms of social, cultural, scientific and political aspects of that period. He conveys the information in the Middle East geography, which was under Ottoman rule at that time, to us in the most accurate and impartial way. All of the information contained in this book consists of reliable historical information. With its beautiful style, it contains valuable information about poets and men of letters in the Ottoman period. At the same time, it is a work that contains prose and poetry samples of these literary figures and poets. These examples are also important in terms of being the most important literary and poetic examples formed in the 11th and 17th century Gregorian calendar.

Keywords: Muğibbi, Hulasatul Eser, Ottoman, Literature, 17th Century.